DE TRANSLATIONE IMPERII ROMANI, A GRAECIS AD FRANCOS, AN ET QUATENUS À...

Melchior Goldast

Digitized by Google

3

DE TRANSLATIONE IMPERII ROMANI, A GRÆCIS AD FRANCOS, AN ET QUATENUS à Pontifice Romano facta ſit.

Clariſſimi cuiuſdam Germaniæ Iuriſconſulti

POLITICA DISPUTATIO,

OPPOSITA

DISCEPTATIONI ROBERTI BELLARMINI CARDINALIS ET JESUITÆ,

DE EADEM RE.

L. 12. ff. De offic. Præſid.
Non eſt ſpectandum quid Romæ fiat, ſed quid fieri debeat.

Ex Illuſtris Hanoviæ
TYPOGRAPHICO COLLEGIO HENNEIANO
curâ CONRADI BIERMANNI nunc primùm lucem intuens,
Anno CIƆ IƆ CXIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EM.

Digitized by Google

ADMONITIO.

QUIA *in hoc Tractatu Bellarmini liber, De Translatione Imperii Romani, ſæpè allegatur: ſecuti ſumus Exemplar Colonienſe, quod anno* M D X C I X. *apud Johannem Gymnicum excuſum eſt: hoc inſcribere placuit, ne in inquirendo quis errare poſſit.*

PRÆFATIO AUTORIS.

DUæ ſunt cauſſæ lucrativæ, Lector, præter reliquos modos, quibus rerum dominia acquirimus. De his etiam Jus Civile paſſim loquitur, & magnam ferè ſui partem complet, *Teſtamentum* nimirum, & *Contractus*. Nam ſi quis locupletis alicujus hereditatem cernat, uno crepitu digiti quam ditiſſimus evadere poteſt. Et hæc cauſſa non plebejis tantum hominibus quotidianus, ſed etiam apud ſummos in more fuit, atque etiamnum eſt. Sic Octavius Auguſtus Romæ Princeps, viginti annis ante mortem proximis, quaterdecies millies ex Teſtamentis amicorum perceperat: refert Suetonius in ejus Vita. Secutum eſt Romæ genus hominum ſummis illis Imperatoribus diſſimile, ignotum, obſcurum, & toti generi humano, maximè autem Imperatoribus, Regibus & Principibus moleſtum: quod quia viam ſibi ad ſummam potentiam ſternebat, eundem modum teſtamentarium ſecutum eſt, & licet re ipſa vi fraudibusque patrimonium Imperatorum Romanorum, ipſam, puta, urbem Romam, aliasque Romani Imperij provincias occuparet; tamen, ut impium factum honeſto titulo indigetaret, Patrimonium Petri appellare non erubuit: cum tamen ille Judæus fuerit, &, ut veriſimile eſt, Romam nunquam viderit: hoc extra controverſiam eſt, Petrum tale nihil unquam poſſediſſe, vel etiam poſſidere concupiviſſe. Qua falſâ ſucceſſione cum Pontifices Romani in ſum-

Google

mam atque ipſis Imperatoribus timendam dignitatem pervenïſſent, fundamento jam jacto ſuperſtruendum erat, & quas ſervus ille nequam, abſente Domino, ejus ſeſe Vicarium mentitur, improbas merces ex varia cõmiſtione atque adulteratione confuſas venales habebat, populo commendandæ erant. Sed hoc non cujuſvis erat; opus erat hominibus verſutis, callidis, induſtriis, & ad mentiendum atque fallendum natis. Hi, ne ab aliis impedirentur, hominum ſeceſſum quæſiverunt, unde inſtitoria ſua paulatim ita rem fecerunt, ut, quod Domini patrimonium ſibi non vindicârat, id officinis ſuis adjecerint. Unde dici non poteſt, quantas opes annis retro quingentis aut ſexcentis contraxerint, præter eas, quas ex aliorum liberalitate antè corraſerant. Et licet diligenter ſuæ cauſſæ caviſſent, tamen ſuperius ſeculum eos quadam calamitate afflixit, cum ex ipſa officina quidam ab initio profugi fraudes & impoſturas horum mercatorum detexiſſent, quibus alii annos jam multos ſucceſſerunt, qui mercium iſtarum falſitatem, nõ ſecus ac nummos ærosos ex aſpectu demonſtrarunt. Nec hoc admodum difficile erat videre iis, qui merces probas ab improbis certo indicio diſcernere norant. Ne autem & totius patrimonii, & quicquid ejus occaſione corraſum fuit, jacturam iſti propolæ facerent, novi quidam & ante hæc ſecula non viſi, nec auditi, ex ultimis terræ finibus adducti, tabernæ ſucceſſerunt, atque obſoletas & corruptas illas merces, alio colore obductas, quâ vulgò iter fit, propoſuerunt, idq; jam multos annos. Et ſanè ſucceſſit iis in multis partibus res ex animi ſententia. Unus ex iis, qui non in veteri, ſed in novâ Româ tabernâ exercet, Robertus Bellarminus ſummum gradũ conſecutus Princeps factus [a] eſt, imò Principe major, nam Cardinales Regibus comparãtur [b], & tanquam fratres Papæ & pars corporis ipſius habentur. Hic pro ſuo in religionẽ Pontificiam ſtudio, jam multis ſeculis hoc egit unicum, ut Pontificis Romani, à quo mercedem habet [c], Regniq; Pontificii ruinam, quæ jam jam præ vetuſtate imminebat, proteſtantibus Theologis tot annos

a *Apocal.* 18. *v.* 23.
b *Clarus lib.* 5. *Sent.* §. *fina. Pract. Crim. quæſt.* 98. *verſ. ulterius quæro.*
c *Matth.* 6. *verſ.* 2.

annos rem ſtrenuè adjuvantibus & promoventibus, quaſi damni infecti ageretur, ipſe poſtremus, poſt tot aliorum conatus & labores, ſuſtineret & fulciret: ſubſiſtentibus tamen & infinitam illam molem una humeris ſuis quoque ferentibus tot Jeſuitarum myriadibus, qui ad hujus ruinoſi ædificii malam maceriem, calcem & cœmenta pro viribus & ipſi contulerunt. Hanc autem operam quàm benè collocarit, penes Theologos judicium eſto, nam etſi Jureconſultorum non ſit has quæſtiones, quæ juris divini ſunt, decidere: tamen cum videant, hominem iſtum non contemnendos ex omnibus nationibus habere adverſarios, viros nec malos nec indoctos, in ea ſunt multi ſententia, qui viſis utriuſque partis allegationibus, ſummariè, tanquam in cauſſa momentaneæ poſſeſſionis, ex actis & probatis judicant, Bellarminum dolo non carere. Idem tanquam ſutor ultra crepidam, rei ad ſuam profeſſionem nō pertinenti ſe immiſcens, & quaſi extra territorium jus dicens: *De Translatione Imperii Romani*, tractatum edidit, in quo omnibus, præſertim autem Germanis, quos, ut corpore candidos, ſic etiam animo ſinceros & veritatis amantes appellat, perſuadere conatur, Pontificem Romanum non eſſe Antichriſtum illum, quē hi tot annos tàm audacter publicè & privatim traduxerunt, & adhuc traducunt, ſed mitiùs de illo eſſe ſentiendum: eſſe Chriſti vicarium, eſſe beati Petri ſucceſſorem; habere cum eo commiſſionem communem, quę ita largè interpretanda ſit, quemadmodū & alia beneficia Principum, ut* Papa, totius gregis Dominici inſpector ſit unicus & ſingularis, & vi ejuſdē commiſſionis καθόλε, tanquam per ſequelam quandam rebus imperiorum & Regnorū ſeſe immiſcere, eaq; de gente in gentē, de primo in ſecūdum, vel pro arbitrio, vel certo quodā modo transferre poſſit, cujus translationis ſingulare ſpecimen in Carolo Magno ante annos octingentos dederit, ex qua tāquam evidenti & indubitato exemplo reliquæ omnes æſtimandæ & dijudicandæ ſint. Matthias Flaccius Illyricus Bellarmino occaſionem dederat, is enim Actionem Negati-

* *l. ſina. ff. de conſti. Princip.*

vam inſtituerat, quæ in hujuſmodi caſibus, quibus libertatem rei noſtræ aſſerimus, familiaris eſt: hic contrà Actione confeſſoria agit, & Pontificem Romano ſuo jure Imperium transtuliſſe à Græcis in Germanos pugnat: ſic enim expreſſè ſeſe explicat: *Carolum Magnum non beneficio Imperatorum Græcorum, nec autoritate Senatus Populiq́; Romani, nec alio quocunque modo, quo Imperium vel Regnum ab uno in alium transfertur, ſed ſolius Pontificis Romani Leonis Tertii autoritate & jure conſecutum fuiſſe.* Quibus omnibus, ſi in fine ſubjeciſſet Clauſulam illam ſalutarem, *Omni meliori modo*, quam mirabilis virtutis & efficaciæ eſſe dicunt Jureconſulti, quæque omnes defectus ſanare poſſit, cauſæ ſuæ non malè conſuluiſſet. Sed & quia ſine hac putat pro ſe pronuntiandum eſſe, in fine ſui Tractatus orat & obſecrat Germanos, *Ut ſecum ipſi cogitent, qui ſint, unde genus duxerint, quos majores habuerint, & quantum interſit inter præclariſſimos heroas, qui nihil antiquius habuerint, quam ut Apoſtolicam B. Petri ſedem certatim honorarent atque ornarent, & homines aliquot hujus ſeculi obſcuros & turbulentos, qui eandem impoſturis & fraudibus evertere conantur.* Hoc igitur vult, ut Germani, qui tanto beneficio à Pontificibus affecti, ad autorẽ & donatorem ſuum redeant, ne iſta donatione tanquam indigni aliquandò priventur, quæ pœna ingrati donatarii eſſe ſolet. Quemadmodum autem ii, qui poſſeſſoriũ intendunt, illud petitorio colorare ſolent: ſic quoq; Bellarminus, dum probare vult, Germanos à Pontifice Romano in tantæ dignitatis poſſeſſionem vel quaſi olim conſtitutos, vel rei ſervandæ cauſſa ex decreto immiſſos, hoc quoque ſubjungit, etiam Dei agnitionem à ſede Romana in Germaniam perveniſſe. Illud magnum eſt beneficium, ſed hoc majus eſt, ſi verum eſſet quod Bellarminus ſcribit. Miram fuiſſe negligentiam Apoſtolorum meritò quis cogitaverit, quòd in totum mundum ire, & ubique Eccleſias conſtituere juſſi, Germanorum obliti fuerint, cum tamen in extraneos Indiæ fines uſque Evangelium propagarint, & Paulus Apoſtolus in Illyricum uſque hanc ſementem protulerit, Britanni, etiam toto orbe ſemoti, paulò poſt tempora Chri-

ra Chriſti ad ejus agnitionem peruenerint. Certè Epiſcopi Romani multis à Chriſto ſeculis parva, aut non tanta autoritas fuit, ut in alias nationes Legatos de latere mitteret, *Bonifacius* [a] *Pontificis Romani emiſſarius*, quem Bellarminus hic quoque in ſcenam producit, hoc elogium habuit à Germanis Epiſcopis, ut *mendaciorum autor, legis atque pacis Chriſtianæ perturbator & corruptor in concionibus publicè vocaretur.* Quorum exemplo, noſtro ſeculo alii ſurrexerunt, qui idem affirmant, & Pontificem Romanum ipſum Antichriſtum eſſe, ita demonſtrant, ut Jeſuitæ ſimilesque Monachi eos propterea ad Concilia æquo jure admittere nolint, nec diſputationes ulteriores ferre poſſint cauſſæ ſuæ diffidẽtes. Quod verò idem Bellarminus addit, Germaniam ita à Pontificibus illuſtratam, ut Barbariem in mores humaniores, &

Chaoniam glandem pingui mutarit ariſta, [b]

non putatur, ſeriò ſcripſiſſe, quum meminerit, Romanorum Epiſcoporum opes ita duras ab initio fuiſſe, ut de aliis emolliendis parùm aut nihil ſolliciti fuerint. Si tamen hujus quid factum eſt, abundè ipſis à Germanis ſatisfactum, *cum*, teſte ipſo Bellarmino, *Beati Petri ſedem certatim honorârint, & ita ornarint, ut nulli alii:* quare Pontificibus Romanis nulla amplius competit Actio, cum ſolutione & ſatisfactione omnis tollatur obligatio. Nec verò tot, tantaque eorum in Germaniam merita ſunt, ut pro cultura & cura illa prætenſa, ipſis perpetuo quaſi Canone Emphyteutico obligata ſit, cum potius Principes noſtri Romanam Curiam condictione indebiti, aut alia actione revocatoria, idque ex inſtrumento à Bellarmino producto convenire poſſint. Licet autem hoc argumentum alii viri doctiſſimi, tam hiſtorici quàm Theologi tractârint, ita ut nihil amplius ad clariorem confutationem ſupereſſe videatur: tamen cum adhuc quædam ſint relicta, in quibus utiliter quis exerceri poſſit, voluimus in commune conferre, quæ ad hanc quæſtionem occurrebant. Quare, ut ſpero, dabunt nobis veniam, non tantum, qui prius ſententiam dixerunt, ſi votum noſtrum cum illorum conjungamus.

a *Aventin. libro 3. Annal.*

b *Vergilius 1. Georg.*

mus, & quæ adhuc reſtare videbantur, expedita reddamus. Sed etiam alii ignoſcent, cum etiam gratum ſit, unum eundemque cibum diverſimodè conditum proponere, ut pro ratione ſtomachi vel palati fames ſedari poſſit. Sic enim fiet, ut qui omnia hæc conjunxerit, eaque tanquam ſcripturas inter ſe comparaverit, facilè intelliget, in quibus cõveniant vel diſſentiant, etiamſi trium Teſtium ſubſcriptiones non habeant a. Hoc enim Bellarmino, etiamſi ſtipulatus non ſit, promittere audemus, nos hoc ſcripto omnibus bonis & æquis judicibus, quantum ſatis eſt probaturos, Pontificem Romanum minimè Imperium Romanum à Græcis in Francos tranſtuliſſe, nec etiam *verè*, ut ait adverſarius, transferre potuiſſe: deinde pauciſſimos eſſe ex omnibus Hiſtoricis (nã Pontifices, utpote teſtes in ſua propria cauſſa, non plus moramur, quam Bellarminus Evangelicos aliquot, aut recentiores Hiſtoricos) quos libro primo, capite quarto enumerat, qui ipſius cauſſam adjuuent: quod niſi præſtitum fuerit, & ipſi numerum teſtium, in quo omnem, aut potiſſimam ſuam in hac cauſa fiduciam collocat, profligaverimus, ipſi ex ſtipulatu tenebimur in id quod intereſt. Et, ut moram purgare non liceat, cum eo litem conteſtamur. Quod ſanè tantò facilius futurum eſt, quantò hic noſter adverſarius in hac quæſtione tractanda non adeò exactè omnia penſitaſſe videtur. Nam etſi multorum Hiſtoricorum fidem imploraverit: tamen in iis nihil niſi ῥαψῳδία illa magnifacienda eſt. Judicium certè tantum non eſt adhibitum, quod ſuo loco probabitur. Hoc poſtremò unum mirantur Germani illi candidi, cur tanto conatu Bellarminus hoc argumentum tractandum ſuſceperit, tantumque ipſi fuiſſe à rebus ſuis otii, aliena ut curaret: niſi ſi id eſt, quod certè non aliter eſt, quàm ex ejus quaſi publica confeſſione nobis conſtaret, Pontificem Romanum verè eſſe Antichriſtum illum, qui omnia, quæ Chriſti propria ſunt, ſibi rapuerit: inter quæ & hoc eſt, *quod per eum*, ut Salomon ait [b], *Reges regnant, & Dominatores decernunt juſtitiam, per eum Principes gerunt Principatum, & ingenui*

a *Comparationes. C. de fidei inſtrum.*

b *Proverb. 8. ver. 15.*

genui omnes judices terræ: & ideò læſæ Majeſtatis divinæ reum eſſe: Rurſus: cum Chriſtus Apoſtolos & ſucceſſores eorum, docendi officio contentos eſſe voluerit: Pontifices autem Romani, neglecta vocatione ſua, rebus ſecularibus ſeſe immiſcuerint, de transferendis Imperiis laborârint, & adhuc laborent, & ſupra Imperatores ac Reges ſolium ſuum collocarint, quodque vix credibile eſt, eorum colla atque oſcula pedibus ſuis ſubjecerint, eos quoque læſæ Majeſtatis humanæ reos eſſe. Quam Bellarmini confeſſionem libenter in ſolidum acceptamus & probamus. Quemadmodum enim prudentes judices, viſo proceſſu & partium allegationibus, potiſſimum ad id reſpiciunt, quod in quæſtione eſt, & quamnam vim habet id, quod vel ad probandum vel improbandum in medium profertur, ut inde motum animi ſui informare queant: ita planè in hac cauſa faciendum eſt, ut ex reipſa, non ſenſu Bellarmini, Pontificem Romanum, utriuſque criminis reum conſtituamus. Quod verò hæc alia Methodo, quàm à Bellarmino factum eſt, tractavimus, nemo nobis vitio vertet: cum enim alii ſingulatim ejus verba excuſſerint, noſtrum propoſitum fuit, rem cum re, argumentum cum argumento committere, ut (quod & in forenſibus diſputationibus fieri ſolet) omnibus bonis & æquis Lectoribus, ad quos tanquam judices provocamus, ita rem ob oculos poneremus, quò facilius merita cauſſæ intelligeret, & ſic in judicando minus errarent. Quæ verò ad pleniorem hiſtoriarum, quarum in hoc Tractatu mentio fit, cognitionem requiritur, maluimus eam ab iis peti, qui has ex profeſſo ſcripſerunt: nobis ſufficit, ſi eas tantum, quæ exempli cauſſa afferri neceſſariò debent, ſuis quaſi regulis ſubjiciamus. Quod ſi forſan etiam quis præter expectationem noſtram dignum reprehenſione putaverit, quod arduam hanc Quæſtionem ad minutas regulas juris examinemus: illi hoc reſponſum ſufficiet, niſi calumniari velit. Sunt à ſummis Jureconſultis non tantùm olim, ſed & hodie graviſſimæ quæſtiones de Regnis, Imperiis, Principatibus & Ducatibus, ad Regulas juris

examinatæ, & ſecundum earum normam diſcuſſæ, in quibus tamen non de nomine, ſeu titulo, ſed de ipſis territoriis, Juriſdictionibus, aliiſque juribus & Regalibus agitur: nihil igitur alienum aut præter decorum à nobis factum eſſe, quivis æſtimare poterit. Ecquis etiam eſt qui neſciat, Jus Civile Romanum, quo hodie in conſulendo & reſpondendo vtimur, nihil aliud eſſe, niſi ipſam æquitatem, & normam infallibilem, ad quam omnes priuatæ & publicæ cauſæ dirigantur & revocentur. Cum etiam in hoc ipſo argumento graviſſimorum Jureconſultorum tàm recentiorum quàm antiquiorum præjudicia habeamus, omnes candidos & ſinceros, non tantùm Germanos, ſed etiam exteros benevolos habituri ſumus: calumniatorum enim nulla ratio habenda eſt. Et cùm tandem idem fecerit aduerſarius, qui quantum Juris & legum peritus ſit, ejus ſcriptio ſatis indicat; tamen cum aliquoties regulas Juris in ſcenam produxerit, æquum eſt, ut viciſſim regulas Juris audiat, à quibus nec ipſi Canones nec Decreta in hac Quæſtione abhorrent. Quod igitur juris in alios ſtatuunt, viciſſim eodem uti debent.

INDEX

INDEX CAPITUM HUJUS LIBRI.

CAPUT I.

JESUM CHRISTUM *Filium* DEI, *quatenus homo factus, & miniſterio docendi functus eſt, fuiſſe Magiſtratui Politico ſubditum: & Chriſtum hoc idem docuiſſe Apoſtolos, ut Magiſtratus honorarent, idq; ab ipſis verbis & factis præſtitum eſſe: & ab ipſorum ſucceſſoribus multa ſecula obſervatum fuiſſe.*

CAP. II.

Falſis argumentis Pontifices ſuum primatum adſtruere. Nec quæ ex cap. ſolitæ. De major. & obed. vulgò afferuntur, ad rem quicquam facere, ſed imperitè & malè conſuta textibus ſacris & facti evidentiæ contraria eſſe.

CAP. III.

Leonem Pontificem, Romanum Imperium à Græcis ad Carolum Francorum Regem minimè tranſtuliſſe, nec etiam transferre potuiſſe, multis argumentis oſtenditur.

CAP. IV.

Nullum omninò hiſtoricorum, quos Bellarminus producit, probare, Pontificem Romanum ſolum, & quidem jure ſuo, Imperium Romanum in Carolum tranſtuliſſe, ſed omnes ipſi producenti repugnare.

CAP. V.

Nec confeſſionibus Imperatorum Romanorum vel Græcorum probatam eſſe, hanc translationem à Papa Romano factam, ſed ex eorum verbis & factis contrarias præſumtiones oriri.

CAP. VI.

Ab Electoribus Imperii electum, & nomine & reipſa Imperatorem vel Cæſarem eſſe, nec ulteriorem confirmationem à Pontifice requiri.

CAP. VII.

Conſtitutionem de ſeptem Electoribus Imperii non eſſe inſtitutam à Gregorio Quinto, prout falsò contendit Bellarminus, tam rationibus, quàm verbis Aureæ Bullæ probari.

CAP. VIII.

Nec ipſorum Pontificum Confeßiones à Bellarmino productas, eam translationem jure vel facto probare.

CAP. IX.

Eccleſiaſticam poteſtatem Politicâ ſuperiorem non eſſe: Reges quoque & Principes, etiamſi hæretici aut tyranni fiant, vel etiam malè Rempublicam adminiſtrent, à Pontifice excommunicari, aut regnis privari, nec poſſe nec debere.

CAP. X.

Non omnes, qui falſum dicunt, mentiri, nec Proteſtantes ſeditioſos & turbulentos eſſe: ſed contra Monachos & Jeſuitas omnium turbarum & ſeditionum autores fuiſſe & adhuc eſſe.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT I.

Ieſum Chriſtum Filium Dei, quatenus homo factus, & miniſterio docendi functus eſt, fuiſſe Magiſtratui politico ſubditum: & Chriſtum hoc idem docuiſſe Apoſtolos, ut Magiſtratus honorarent, idque ab ipſis verbis & factis præſtitum, & ab ipſorum ſucceſſoribus per multa ſecula obſervatum fuiſſe.

NEmo mirabitur, qui Bellarmini Diſputationem perlegit, & qui aliâs etiam exploratum habet, quod omne Pontificiorum præſidium in hac cauſa poſitum ſit in his verbis Chriſti Petro dicentis, *Paſce oves meas*: a Et rurſus: *Quodcunque ligaveris in terris, erit ligatum in cœlis*, b quod hinc diſputationis initium facimus. Nam etſi hæc ita ſint, tamẽ ſi Filium Dei, quatenus homo factus & miniſterio externo functus eſt, probabimus in Petrum & alios Apoſtolos, non plus juris, quam ipſe, ratione officii habuit, transferre voluiſſe: contra verò ipſum dominum Apoſtolorum Magiſtratui ſummo, qui tum erat Imperator Romanus, ſubditum fuiſſe, nec unquam quicquam dixiſſe vel feciſſe, quod ejus autoritatem vel minimum læderet, ſuos quoque Apoſtolos ad eandem obedientiam cohortatum eſſe: quos ipſos, (ſicut & D. Petrum, cujus ſeſe Pontifex Romanus ſucceſſorem mentitur) veſtigia Magiſtri ſui ſecutos, ſolo privato munere docendi contentos, nunquam de Imperiis aut regnis transferendis vel mutandis ſollicitos fuiſſe, ſed contrarium omninò feciſſe, & fidelibus omnibus, qui in Magiſtratus aut Imperii dignitate poſiti non erant, idem mandaſſe; non tantum cauſæ noſtræ fundamenta firmiſſima ſternemus, ſed etiam adverſam partem magno præjudicio, & quidem certiore gravabimus, quàm omnes Rotæ Romanæ deciſiones & præjudicia, ſive nova ſive antiqua eſſe poſſint. Quæ enim à ſequentibus Epiſcopis Romanis & eorum ſucceſſoribus, in contrarium facta ſunt, merè facti ſunt, & tanquam attentata meritò & ante omnia revocanda. JESUS igitur CHRISTUS, filius Dei & Mariæ, Regio quidem ſanguine & natus ex ſtirpe Davidis, juxta Prophetarum oracula, atteſtantibus etiam Evangeliſtis, ſed eo tempore, quo non ſolùm familia Davidica regnum cum dignitate jamdudum amiſerat, ſed etiam ii,

a Ioh. 21. v. 16 & 17.
b Matth. 16. v. 19.

Digitized by Google

qui Principatum vel regnum poſtea invaſerant, è ſolio excuſſi, Judæa in formam provinciæ à Romanis redacta erat, idque juxta prædictionem Jacobi, *a* ſceptro à Judæis ablato. Herodes enim Antipatri Idumæi filius, Romæ in Senatu Rex Judææ declaratus: Antigonus verò, qui poſtremus ex ordine ſacerdotum, regnum affectaverat, perduellis renunciatus eſt. Hujus igitur Herodis Regis anno 32. Cæſaris verò Auguſti 41. L. Cornelio Lẽtulo, & M. Valerio Meſſalino Coſſ. filius Dei natus, & cum adhuc in utero, & ſic pars Matris eſſet, in cenſum & deſcriptionem relatus, nomẽ ſuum inter ſubditos Auguſti profeſſus eſt. Unde etiam Euſebius *b* & Oroſius *c* dicunt, Chriſtum Civem Romanum naſci & cenſeri voluiſſe. Quemadmodum & in jure Nativitas Municipem facit: & Municipes ſunt Civitatis cujuſque cives, ut Campani, Puteolani, *d* quod idem de Judæis dicẽdum. Hic adultior factus, nihil minus fecit, quàm ut ſeſe ab obediẽtia & ſubjectione ſuperiorum eximeret: nam & parentibus ſubditus fuit *e*, niſi cum officii ratio habenda erat *f*: maximè autem hæc in Joſephum reverentia admiratione digna eſt, qui tamen Pater Chriſti non erat, ſed tutoris potius officiũ præſtabat. Et certè ſi Chriſtus propterea in mundum venit, ut legem impleret, ut certè venit, hanc quoque partem de honorandis Magiſtratibus & parentibus implevit, etiamſi nulli facti aut geſtus ſui rationem reddere obligatus eſſet. Reliqua ejus vita nihil aliud fuit, quàm exemplum humilitatis, modeſtiæ & ſubjectionis, ut vel hinc Apoſtoli, aliique Miniſtri & Epiſcopi diſcere poſſint & debeant, qualiter inter reliquos cives, & qua prærogativa ipſis vivendum ſit: nimirum, ut ab omni faſtu & ſupercilio alieni, Magiſtratus & qui ejus locum obtinent, obſervantes ſint. Cum verò ſolenniter à Patre cœleſti officio docendi inauguraretur *g*, nunquam animoſior factus, ſed priſtinæ obedientiæ & ſubjectionis ſummo Magiſtratui debitæ, memoriam commendavit. Cum, ut eſt apud Matthæum *h*, ii, qui nomine Cæſaris Capernaum didrachma, (ſive quod ex Lege Dei templo quotannis inferri ſolitum erat, tum autem Romani ad ſe tranſtulerant, ſive quod in ſignum ſubjectionis victoribus pendere Judæi cogebantur) acciperent, ex Petro quærerent: An non Chriſtus quoque illud ſolveret: cumque hoc Petrus affirmaret, intulit pro ſe & Magiſtro ſuo Staterem in ore piſcis extracti inventum. Et licet Filius Dei privilegium ſuum allegaret, quod, ut ſummi Regis filius ab hujuſmodi tributo immunis eſſet, tamen ne alios offenderet, juri ſuo ultro renunciavit. Cenſus autem vel tributa etiam aliâs fiſco Imperatoris in recognitionem univerſalis Dominii, & in auxilium ac tuitionem Reipubl. quæ Principi incumbit, inferri certum eſt *i*: quod quia naturalis quoque ratio & omnium gentium conſenſus dictat, probatione opus non habet. Cum igitur Chriſtus pro capite ſuo cenſum intulerit, (nam quantum in bonis habuerit, ipſe apud Evangeliſtam teſtatur) etiam Eccleſiaſticos tributis ſubjectos eſſe apparet, à quibus tamen ſi beneficio Principum immunes ſint, nunquam tamen ſubje-

ctionem

a Geneſ. 49. v. 10.
b lib. 4. c. 26.
c lib. 7.
d l. 1 ff. ad Municip.
e Luc. 2. v. 51.
f Johan. 2. v. 4.
g Luc. 3. v. 21. 22.
h cap. 17. v. 24. & ſeqq.
i VVeſenb. in Paratit. ff. De Cenſibus. num. 1. cum ibi allegat.

Digitized by Google

ctionem detrectare poſſunt. Quod etiam in Decretum relatum eſt.cap. Tributum.cauſ.23.quæſt.8. ubi affirmatur etiam Eccleſiam de bonis ſuis tributum reddere debere.Hoc exemplum facti eſt.Sequitur alterum,quod eſt,Non facti. Cum à quodam rogaretur Chriſtus, ut judicis vel arbitri partes in dividenda hereditate, quam cum fratre communem habebat, ſuſciperet,recuſavit;quod de arbitri perſona quis forte mirabitur,cum tamen Paulus Chriſtianis arbitriorum licentiam conceſſerit *a*, & hujuſmodi a 1.Cor.6.v.4.
contentiones non per arbitros,de quibus eſt ſcriptum:quod ad exemplum & 5.
Judiciorum arbitria redacta ſint *b*,ſed per arbitratores expediantur. Voluit b l.2.ff.De
igitur oſtendere Filius Dei, à ſe & ſuis diſcipulis Eccleſiarum miniſtris o- Arb.qui arb.
mnem curam & cogitationem judiciorum, arbitriorum, & quæ his affinia receper.
ſunt,abeſſe oportere,ut officio *docendi* fungi poſſint. Nec verò Chriſtus civilibus tantùm oneribus ſe ſponte ſubjecit,ſed etiam cum noſtra cauſa à Judæis publico judicio,Blaſphemiæ in Deum,& læſæ Majeſtatis in Cæſarem, apud Pilatum Præſidem accuſaretur (omitto illud, quod & illorum Synedrio ſe ſponte ſtiterit,accuſationes falſas pertulerit,& de ſua perſona & doctrina rogatus,rationem reddiderit) nihil unquam priſtina obedientia indignum commiſit,nullamque fori declinatoriam oppoſuit: imò cum Præſes Ethnicus *c* ſuperbiùs ſuam poteſtatem jactaret, apertè eam confeſſus c Joh.19.v.10.
eſt,ſed cum hoc moderamine, *Non haberes,* inquit, *poteſtatem adverſus me ul-* 11.
lam,niſi tibi datum eſſet supernè. Sic cum Chriſtus ad Herodis poteſtatem ſeu juriſdictionem pertineret,inquit Lucas *d*,à Pilato ad eum remiſſus eſt;non d cap.23.v.6.
igitur negat Evangeliſta hoc ita eſſe, nam ſi falſum hoc fuiſſet, non diſſi- & 7.
mulaſſet.In eandem ſententiam Dominus Pilato interroganti reſpondit, *e* e Joh.18.v.36.
Regem quidem ſe eſſe,ſed regnum ſuum non eſſe ex hoc mundo, ſi ex hoc mundo eſſet regnum ſuum, miniſtros ejus certaturos, ne Judæis traderetur: fatetur igitur ſe quoque juriſdictioni alterius ſubjectum eſſe: nec per hoc regni ſui dignitatem, aut Regii ſui nominis Majeſtatem impediri, atq; hoc adeò certum eſt, ut etiam in Articulos fidei relatum ſit, ubi confitemur,Chriſtum paſſum eſſe *ſub Pontio Pilato*. Particula autem *ſub* præter alia ſubjectionem denotat,id quod patet.Ex quo etiã conſequitur,(nihil enim impedit,quò minus has conſequentias, tanquam notas ſeu regulas quaſdam ſemper opponamus)hos,qui ſibi vicariatũ Chriſti verbo arrogant; re ipſa tamen nihil minùs eſſe,cum non tantùm miniſtros habeant, qui pro ipſis pugnent,ſed etiam ipſi bella cruenta gerant, & à multis ſeculis geſſerint,imò ſe ſupra omnes Reges & Principes efferant, cum tamen Chriſtus etiam judicis inferioris tribunal non defugerit. Quæ verò Chriſtus ipſe fecit,ea ab aliis quoque fieri voluit. nec enim ejus facta cum dictis pugnare poſſunt.Sunt & alia,quæ ad civilem juriſdictionem pertinent,nec omninò negligenda ſunt. Cum Pharisæi, hominum genus Bellarmino & Jeſuitis quàm ſimilimum, indignè ferrent ſibi à Romanis imperari,& propterea unà cum Herodianis CHRISTUM ex inſidiis adorirentur, & quærerent,

 Lice-

Liceretne ipſis, utpote à majoribus populo libero, Cæſari cenſum dare, necne? Reſpondit, cum ipſi numiſma cenſus exhiberetur, quod Tiberii Cæſaris tum in Judæa imperantis imaginem & inſcriptionem gerebat: Reddendum ergo Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & Deo, quæ ſunt Dei. Si igitur iſtis Sacerdotibus à Domino ſubjectio & tributum imperatur, nullam habent noſtri, qui ſe quoque Sacerdotes appellant, tergiverſandi aut ſe eximendi poteſtatem. Nec enim, ut Edicta Prætorum annua erant, ita verba Chriſti certo temporis ſpacio definiuntur, ſed omnes & ſemper obligant. Sed nec alia ratio diſcipulorum fuit. Nam Chriſtus pro ſe & Petro Staterem pro tributo & cenſu dedit *a*: nec ſeſe quiſquam ex generali illo mandato eximere poteſt, niſi ſpeciali lege probet, quæ Exceptio ſcriptis Apoſtolorum & Evangeliſtarum inveniri non poteſt: quod tamen omninò fieri neceſſe eſſet, iis, qui eam pro ſe allegant, nam qui Regulam pro ſe habet, omni jure tutus eſt, conſtat Judæos ſomniaſſe Regnum Meſſiæ mundanum & terrenum: in quo errore adhuc illi miſeri, qui ex ruina majorum vel μονομερῶς ſuperſunt, verſantur: unde Mater filiorum Zebedæi apud Dominum pro filiis intercedebat, rogabatque, ut alter ad dextram, alter verò ad ſiniſtram in Regno ejus ſederet. Sed Chriſtus omnibus diſcipulis advocatis reſpondit: *b non ſe veniſſe, ut ſibi miniſtraretur, ſed ut ipſe miniſtraret: Principes quidem gentium dominari, & qui magni ſunt, poteſtatem exercere, verum non ita inter Apoſtolos eſſe debere, ſed ut, quicunque velit magnus fieri inter illos, miniſter eorum ſit.* Quemadmodum enim paulo ante *c* Apoſtolorum omnium, (ſicut & Petri, qui hac generalitate continebatur) de primatu contendentium ſuperbiam & ambitionem retuderat: ita his verbis omnem ipſis dominatum abjudicat, utpote, qui ſolis Principibus & Regibus in ſubditos ſuos, jure divino & humano, quibus Chriſtus nihil contrarium ſtatuere, nec ordinem à ſe ipſo inſtitutum invertere voluit, competat. Et hunc Magiſtri ſui ſenſum fuiſſe ipſi diſcipuli poſtea verbis & facto comprobarunt, ut hoc omninò pro regula ſequendum ſit, tantiſper donec alius Exceptionem probaverit. Supereſt unus adhuc actus, qui cum apprimè ad rem faciat, prætermittendus non eſt. Apoſtoli ex Chriſto jam abituro quærunt: *d Num hoc tempore*, inquiunt, *reſtitues regnum Iſraelis*? nempe tàm altas radices egerat illa à majoribus accepta & vulgò perſuaſa opinio de Regno Meſſiæ terreno. Sed Chriſtus ipſis reſpondet: Non, inquit, eſt veſtrum, noſſe tempora vel opportunitates, quas Pater in ſua ipſius poſuit poteſtate. Quibus verbis Dominus Apoſtolos ſuos omni cura & ſolicitudine liberat, non tantum de regno Judaico ab ipſo inſtaurando, ſed etiam de omnibus Regnis & Imperiis, cum utrobique eadem prohibitionis ratio militet, ne dum ut de iis transferendis vel permutandis laborent: Et notandum eſt, cum inquit, *Non eſt veſtrum ſed Patris noſſe*: ſi non eſt Apoſtolorum, *Noſſe*, multò minus ſeſe eis immiſcere. Et maximè notandum venit, quod Petrus ad hæc coapoſtolorum verba conticuit. Nam ſi à ſuo piſcatorio vel paſtorali officio tale quod Dominium in

Reges

a Matth.17.v.27.

b Matth.20.v.20. Marc.10.v.35. Luc.22.v.25.

c Matth.18.v.20. Marc.9.v.10. Luc.9.v.22.

d Actor.1.v.6.7 & 8.

Digitized by Google

Reges & regna dependere arbitratus fuiſſet: illud nec hoc nec ſuperiori loco diſſimulaſſet, ſed hos hoc vel ſimili pacto conſolatus fuiſſet. Quæ animum veſtrum ſubit tàm inepta cogitatio? An neſcitis mihi, utpote veſtro Principi totius Eccleſiæ gubernacula à Magiſtro jam abituro cõmiſſa eſſe, vosq́;, qui minutiores piſces in meum rete cogetis, non unius Regni Judaici, quod exiguis finibus continetur, ſed totius mundi ſummas poteſtates obtenturos? idque fiet cum ego per meos ſucceſſores Romanos Epiſcopos Imperatorum Majeſtatem depreſſero, & in univerſum mundum jurisdictionem Eccleſiaſticam & politicam exercuero. Interim æquo animo hanc moram ferte: nam etſi nobis viventibus hæc non evenient, attamen poſteros noſtros quibus æquè conſultum meritò volumus, in tantos honores & dignitates conſtituemus, ut ipſis Regibus & Principibus potentia & opibus pares imò ſuperiores eſſe poſſint. His dictis ſine dubio Magiſter abiens, lætus annuiſſet, nec tacitis cogitationibus diſcipulorum reſpondiſſet: ſic enim cogitare potuiſſent: quid igitur noſtrum erit? *Recipietis inquit virtutem Spiritus ſancti, eritisq́; mihi teſtes in Hieruſalem & in tota Iudæa, Samariaq́;, & uſq; ad ultimas terras.* Idem eſt, quod antea dixerat Lucas. *a Oportere prædicari ab Apoſtolis in nomine Chriſti reſipiſcentiam & remiſſionem peccatorum apud omnes gentes, incipiendo ab Hieruſalem.* a cap. 24. v. 47. Hæc verba per ἀντιδιαστολὴν ſuperioribus oppoſita, continent inſtructionem Apoſtolicam, quæ eodem ſenſu & ferè iisdem verbis à Matthæo *b* & Marco *c* referuntur: & quia totius hujus diſputationis cardo, regula vel cinoſura ſunt, diligenter obſervanda nobis erunt. b ult. c. v. 19. c ult. cap. v. 15. Supereſt locus ultimus, inter reliquos illuſtres non obſcurus, qui etiam ita evidenter nobis circa hanc quæſtionem mentem domini aperit, ut poſthac dubitandi nulla ſuperſit ratio. Et verè hîc dicere liceat, quod à Jureconſultis uſurpatur, eum, qui Doctoris alicujus illuſtris conſilium pro ſe habet, in jure ſatis munitum eſſe, ponderando, quòd hîc noſter omnium doctorum ſit Doctor illuſtriſſimus. Voluit enim ſine dubio his ementitis ſuis Vicariis, & fictis Petri ſucceſſoribus hoc, quod ſequitur, tanquam quandam exceptionem peremtoriam opponere. Cum Petrus *d* pro Magiſtro ſuo, qui jam vinctus abducendus erat, inconſultò pugnandum putaret, & gladio ſervo Pontificis Maximi auriculam auferret: jubet eum Magiſter gladium in locum ſuum convertere: idque juxta Regulam: *Qui gladium acceperit, gladio peribit.* d Johan. 18. v. 10 11. Petrum igitur inter privatos habendum eſſe, Chriſtus ſignificat: hæc enim verba de Magiſtratibus, aut qui ſupra eos ſunt, qualem poteſtatem ſibi Papa Romanus arrogat, intelligenda non eſſe, nemo negaverit, qui in jure divino vel humano mediocriter aliquid profecerit. Quod autem Petro prohibitum eſt, ejus quoq; ſucceſſoribus interdictum putandũ eſt, cum non melioris conditionis eſſe debeant, quam ii, à quibus cauſam habent. Gladius etiam apud Jurecõſultos tàm anguſtæ interpretationis eſt, ut & iis, qui in Magiſtratu poſiti ſunt, ejus poteſtas non omnibus facta ſit, niſi qui lege ſpeciali, ſenatusconſulto, vel conſtitutione

a l. 1. ff. de offic. ejus cui mandata eſt juriſdict.

Principum jus illud habeant *a*. Quæ autem de Magiſtro dicta ſunt, eadem quoq; in diſcipulis locum habent: facile enim demonſtrari poteſt: nec eos quicquã dixiſſe vel feciſſe, quod Magiſtratum, ejuſq; jura læderet, vel quo ſe ab ejus obedientiâ eximerent, multò minus ut eos ſibi ſubjectos redderent, ne dum ullis injuriis, contumeliis, more Pontificum Romanorum, afficerent. Si generalitatem Quinti præcepti, quo honor parentibus, & Magiſtratibus, qui illorum nomine continentur, urgere vellemus, faceremus id jure optimo. Cum enim lex generalis ſit, generaliter omnes obligat: & cum nullam faciat exceptionem, ab aliis limitanda non eſt. Sic etiam in veteri Teſtamento ſummi ſacerdotes, Levitæ, aliique omnes, qui ſacris præerant, ut & ipſi ſancti Prophetæ, Judicibus, Regibus & Principibus ſubditi fuerunt, nec niſi honorificè, verbis, voce & geſtu omniq; animi affectu eos tractarunt, etiam tum cum ad eos arguendos etiam de graviſſimis delictis mitterentur. Quod exempla Nathanis, Jeremiæ, Danielis evidenter probant. Nam & Deus Magiſtratus & Reges hoc honore dignatur, ut eis ſuum nomen communicet, & Deos nominet, quaſi Vicarios ſuos & locumtenentes, Apoſtoli etiam Romanis Magiſtratibus obedientes fuerunt, nec etiamſi tanta prærogativa donati eſſent, illis ſeſe oppoſuerunt, licet impiis & infidelibus. Quod autem ipſi fecerunt, ab aliis quoque omnibus fieri voluerunt, & mandarunt. Paulum & Petrum, ſolos audiamus: nam hos duos, Pontifices in primis in ore habent: quorum etiam indignationes in Bullis ſuis minantur, & in ore duorum aut trium conſiſtit omnis veritas:

b Rom. 13. v. 1.

Paulus *b* igitur inquit, *Omnis anima ſupereminentibus poteſtatibus ſubjecta eſto.* Quæ verba æquè ſunt generalia, ut illa de Quinto præcepto: qui enim *Omne* dicit, nullum excludit. Unde & Chryſoſtomus *c* in hunc locum diſertè ſcribit, *Apoſtolum magna & ſeria* ἐνεργείᾳ *univerſaliter locutum eſſe, omnis anima, ut oſtenderet, neminem hac ſubjectione eximi poſſe, etiamſi Apoſtolus, Propheta vel Evangeliſta ſit, ne dum Epiſcopus, Sacerdos, Clericus vel Monachus.* Apoſtolum autem loqui de Magiſtratibus Civilibus tàm ipſa verba, quàm loci ipſius circumſtantiæ indicant. Dicit enim *Poteſtatibus: Etſi enim verbum Poteſtatis plura ſignificet, tamen in perſona Magiſtratuum Imperium denotat.* d *Imperium autem ſic definit* Ulpianus, *habere poteſtatem ad animadvertendum in facinoroſos: quod & poteſtas appellatur:* e *unde & illud omnisq; poteſtas impatiens conſortii.* Deinde etjam adjunctæ qualitates indicant. de quibus poteſtatibus Apoſtolus loquatur, nempe de iis quæ gladium geſtant, quæque ob id terrori ſunt malis: bonis verò ſolatio, quos præmiis afficiunt: pœnis autem & præmiis Reſp. conſiſtit: item quibus tributa & vectigalia debentur, hæc autem inter Regalia numerantur, f *tit. quæ ſunt Regalia*, Circumſtantia quoque temporis id manifeſtè poſtulat: nam cum hæc Apoſtolus ſcriberet, nulla Romæ erat poteſtas ſupereminẽs quàm Imperatoris, qui tum temporis mundi Dominus erat: g & in provinciis ejus Præſides, quod ex jure etiam Juſtinianeo evidens & clarum eſt. Ergo de his, & qui horum nomine continentur, Apo-

c Item Theodoretus, Theophylact[9] & Oecumen. in hunc locum. Irenæus adverſus hær. lib. 5. cap. 20. ex Matth. 17. v. 27.

d l. 215. ff. de V. ſig.

e l. 3. ff. de juriſd. om. jud.

f lib. 2. feud. tit. 54.

g l. de præm. ff. ad l. Rhodiam de jactu.

Digitized by Google

ſolum ſenſiſſe nulli dubium eſt: adeo ut omnes aliæ poteſtates, quæ iis, de quibus Apoſtolus loquitur, contrariæ ſunt, hîc excludantur atque exterminentur. Conſtat enim Pontifices eorumq; adulatores, ut domini ſui dignitatem tueantur, hac ſententia Apoſtoli abuti; ſic enim dicunt. *Nulla eſt poteſtas niſi à Deo.* Sed Paulus de Magiſtratu politico loquitur, & hujus ordinationem à Deo eſſe inquit; ſequitur igitur aliam quamlibet poteſtatem, quæ ſeſe ſupra hanc collocat, ejusque jura ſibi uſurpat, non à Deo, ſed à diabolo eſſe: nec Dei miniſtram, ſed Satanæ Vicariam eſſe. Idem Paulus jubet Timotheum: a *Epiſcopum orare pro Regibus, & quibusvis in eminentia conſtitutis*, ut inquit, *tranquillam vitam degamus cum omni honeſtate & pietate.* Quinam degamus? Ego Paulus Apoſtolus, & omnes mei collegæ & coapoſtoli, & tu Timothee, & omnes Epiſcopi, totaq; Eccleſia. Ergo totum hoc corpus Regibus, qui tum Imperatores Romani erant, & quidem impii atque idololatræ, obediens & ſubjectum fuit. Rurſus idem Apoſtolus Tito Cretenſium Epiſcopo b commendat, ut ſuggerat nō tantum auditoribus ſuis, ſed etiam aliis Presbyteris & Miniſtris, quos oppidatim conſtituere debebat, ut ſe ſubjiciant Principatibus & poteſtatibus. Ubi tunc igitur Epiſcopi Romani ſupra omnes Reges Imperium? ubi Epiſcoporum, & Clericorum, ut nunc vocantur, Exemtio? quo modo condemnationem effugient, c ſed & Paulum ipſum exemplum Regulæ ſuæ proponamus: ut dubium nulli ſit hoc, quod ad Romanos ſcribit, eum ſenſiſſe. Cum à Feſto præter jus gravaretur, ad Cæſaris tribunal à judice inferiore appellavit d. Eſt enim appellatio nihil aliud, quàm ab inferiore judice ad ſuperiorem facta provocatio: vel: querela non acquieſcentis ſententiæ minoris judicis. e Sic non tantū in favorabilibus ſe pro ſubdito geſſit, ſed etiam in odioſis. Cum, ut apud Lucā eſt, f virgis cædēdus eſſet, quod alienū erat à cive Romano, privilegium ſuum allegavit, ſe civem Romanum dicendo, quo etiam pœnam jamjam imminentem à tergo avertit. Si civis fuit Romanus, fuit igitur & ſubditus: & ſi Pontifices juſtum eſſe cenſuerunt hujusmodi privilegia à clericis in judicio allegari g: agnoſcant ſimiliter Imperatorum & Regum in ſe ſuosq; jus ſuperioritatis, & pari cum aliis civibus Romanis jure vivant. Paulus certè nullum ſuperiorem in toto mundo novit, cujus ſeſe defenſioni ſubmitteret: niſi ejus quem antè docuerat ad hoc à Deo ordinatum eſſe: ſi in ſuo collega Petro tale quid latere exiſtimaſſet, neuter rectè feciſſet, hic, ſi poteſtatem ſupra ipſum Imperatorem non exercuiſſet, ille ſi ea occaſione uſus non fuiſſet. Hæc de primo teſte; ſequitur Petrus, qui omnino eadem docet quæ Paulus, ut contra Papam conſpiraſſe videantur. Sic enim inquit. *Subjecti eſtote* h *cuivis humanæ ordinationi propter dominum, ſive Regi: utpote qui ſupereminat, ſive præſidibus, utpote qui per eum mittuntur.* Hæc verba ita ſunt clara, ut nullam contrariam interpretationem ferant: in claris autem, ut dicimus, non eſt opus conjecturis, & ſenſus ille eſt optimus, qui ex verbis colligitur; verba enim ſunt mentis indices. Audiemus tamen in-

a 1. Timoth. 2. v. 1. & 2.

b 1. Tit. 3. v. 1.

c Rom. 13. v. 3.

d Actor. 20. v. 11.

e Cujac. in Paratit. ff. de Appellat.

f Act. 22. v. 25.

g cap. ſi in Adjutorium. diſtinct. 10.

h 1. Pet. 2. 13.

Digitized by Google

* Capite ſeq. fra, * quam venuſtè Pontifex Anteceſſoris ſui Petri mentem aſſecutus & interpretatus ſit. Petrum autem hanc generalem regulam etiam Presbyteris ſcripſiſſe, ex ipſo intelligimus *a*, ſi vel ipſe, vel ejus ſucceſſores jus aliquod, ſive directum, ſive indirectum, abſolutum vel limitatum, ſupra Reges habuiſſent, vel habituri fuiſſent, ſine dubio Petrus hanc exceptionem Regulæ huic generali ſubjeciſſet ſaltem obſcurius, ne Chriſtianis odium conciliaſſet, quemadmodum & alibi fecit *b*, ubi eandem Regulam allegat, etiam apud longè inferiores quàm Reges ſunt, ubi inquit, *Obediendum quidem eſſe hominibus, ſed magis Deo*: ſolum igitur ponit exceptionem in eo, cui ſubjectio & obedientia: non autem in eo, qui eam debet, & ut dicimus, in prædicato: non autem in ſubjecto. Nec vero hoc ſine convitio omittere debuiſſet, qui Apoſtolatus ſui nullam rationẽ habuiſſet, dum commiſſionem ſibi factam executus minimè fuiſſet, quod de tanto Apoſtolo cogitare nefas eſt. Nec Paulus *c* verè dixiſſet, ſe nihil horum diſſimulaſſe, quæ in mandatis habuerat: quod ſi tantum myſterium à ſuo & collegarum miniſterio dependere exiſtimaſſet, ſine dubio cum Romæ ageret, Eccleſiæ indicaſſet, quod etiam de Petro ſentiendum, qui tot annos Romanum Epiſcopum, ut adverſarii dicunt, egit. Oratio geminata magnam habet Emphaſin, & enixæ voluntatis indicium eſt, quare & Petrus idem adhuc alio capite, *d* ſed brevius repetit, *Deum*, inquit, *timete, Regẽ honorate*. Hoc innuit: duo ſolùm ſumma eſſe, ut ita dicam, genera in hoc toto univerſo. Intermedium ſeu ſubalternum, quod cum utroque communicet, nullum: & hoc ita à Magiſtro ſuo didicerat, qui Deum & Cæſarem ſimiliter conjunxerat: *e* Petri autem, ſucceſſorumque nullam rationem habuerat. Reliquos Domini Apoſtolos idem ſenſiſſe & feciſſe, nemo opinor negare poterit & volet, cum eodem Spiritu Dei, qui ordinis à ſe inſtituti conſervator eſt, agerentur. Et cum Petrus Romæ martyrium ſubierit, ut Pontificii concedunt, idque ſine ulla provocatione, quid nobis conſtituendum ſit, ſatis facto ſuo declaravit. Qui tempora Apoſtolorum ſecuti ſunt Epiſcopi etiam Romani, in eam dignitatem atque autoritatem, Romanis Impp. à fide alienis, venire non poterant, id quod non tantùm res ipſa loquitur, ſed etiam omnes hiſtorici probant. Cùm ad Chriſtianos Impp. Imperii Majeſtas perveniſſet, tum demum Epiſcoporum authoritas augeri cæpta eſt, eiſque primò audientia, non autem juriſdictio, à Conſtantino *f* conceſſa eſt, inter clericos & Monachos in cauſa religionis vel negotio Eccleſiaſtico, non in alios vel aliis cauſis niſi inter conſentientes. Hæc fundamenta fuerunt infelicis illius ſtructuræ, quæ ſubſecuta eſt: nam temporis ſucceſſu majores animos & Spiritus ſumſerunt. Non hîc allego Conſtantini donationem, quæ etiam in Decreto *Palea* habetur, *g* & ab ipſo Bellarmino in hoc libro De Tranſlatione Imperii ſatis evidenter, etiamſi ut apparet ignoranter, refutatur, ubi lib. 1. cap. 4. in pr. inquit. *Conſtantino vita functo anno Domini 341. occidentale Imperium Conſtantino Iuniori & Conſtanti*:

a 1. Pet. 5. v. 1.
b Act. 4. v. 19.
c Actor. 20. v. 20.
d 1. Pet. 5. v. 17.
e Matth. 22. v. 17. Marc. 12. v. 13.
f Toto tit. C. De Epiſc. aud.
g Diſtinct. 96. c. Conſtantinus.

Digitized by Google

ſtanti: Imperium orientis Conſtantio ceſſit: poſt Conſtantini autem & Conſtantis exceſſum Anno 353. Conſtantius ſolus univerſo Imperio præfuit. Quod ſi Conſtantinus pater filiis ſuis Imperium occidentis reliquit, certè Sylveſtro nulla ejusmodi facta eſt donatio: etſi enim aliena res legari: tamen heres in re aliena inſtitui non poteſt: nec duobus una eademque res in ſolidum pro indiviſo donari poteſt. Secutus eſt Zeno Imperator, qui ſancivit Eccleſiam Conſtantinopolitanam non Romanam Matrem eſſe omnium fidelium *a*. Idem etiam Juſtinianus Imp. inquit. *b* Conſtantinopolitanam omnium aliarum Eccleſiarum eſſe caput. Etſi idem Romano Epiſcopo πρoεδρίαν tribuit. *c* Acceperunt etiam bona Eccleſiaſtica una cum perſonis augmentum, id quod ex ejusdem Imperatoris Novellis liquidò ſatis apparet. Quicquid vero ejus fiebat, adhuc tamen Impp. autoritatem & Majeſtatem reverebantur Epiſcopi. Phocas Imperatoris Mauricii nefarius parricida, primus omnium, ut Romanos in fide retineret, Bonifacium Tertium titulo Univerſalis Epiſcopi ornavit, contentione inter Conſtantinopolitanum & Romanum Epiſcopos hoc modo ſublata, & Antichriſti ſede firmata. Regnum enim hoc novum, ſceleratum inquam illud regnum à tàm improbo homine auſpicium ſuum meruit. Pro tanti beneficii grata memoria Pontifices magis magisque ſe ſuaque capita ſupra ipſos Impp. tollere cœperunt, & quod ab eorum majoribus quibusdam, ut Innocentio, Gelaſio & Anaſtaſio Secundo affectum fuit, ut propter multas nonnunquam leves Impp. Romanos excommunicarent: poſteriores majori impetu & confidentia in effectum producerent. Unde factum, ut Gregorius Tertius Imperatorem Leonem Iſauricum execraretur, eique ſolvi per Italiam tributa vetaret, eò quòd imagines & Statuas è templis ejecerat, eraſerat, expulerat, idemq; in Italia fieri mandaverat: idq; exemplo Regum piorum in V. Teſtamento, qui ſimili hæreſi laborabant. Quam perfidiam cum Imperator ulturus Paulo Exarcho in mandatis dediſſet, ut Epiſcopum Romanum, utpote caput ſeditionis prehenderet (habebant enim adhuc in ejusmodi πολυπράγμονας καὶ ἀλλοτριεπισκόπους plenum Imperiū Impp. eorumq; Vicarii in Italia) à Romanis cum filio morte mulctatus eſt. Sed ne ſic quidem Pontificum Romanorum autoritas ſubſiſtere potuit, nervi enim deerant, nec illa jactata toties Conſtantini Donatio vim ullam adhuc habebat. Cum igitur tandem etiam Exarchi in Italiam mitti deſiiſſent, eaque provincia à Gotthis devaſtaretur, Longobardi etiam novum Regnum in hac parte Imperii conſtituiſſent, hac occaſione uſi Pontifices ſub ementito Petri pallio ſeſe abſcondentes cōditionem ſuam meliorem fecerunt. Nam cum Roma à Longobardis affligeretur, Pipinum & Carolū Reges Galliarum contra eos in Italiam vocarunt, qui tandem Longobardos planè ſub poteſtatem redegerūt, regno eorum ſubverſo. Illi igitur Exarchatum his ereptum Pontifici Romano conceſſerunt, & refert Bodinus *d*, Pontificem à Pipino, ſi Longobardos pelleret, Exarchatum ſtipulatum fuiſſe, nimirum

a l. 16. Decernimus. C. De ſacro S. Eccl.
b l. 24. C. d. tit.
c Nov. 131 c. 2.
d Lib. 1. De Rep.

Digitized by Google

ex Contractu Facio ut Des, & verbis præſcriptis: prius enim Pontifex Romanus in Hilderici Regis Franciæ legitimi, dejectionem conſenſerat, & ut hic Pipinus eligeretur, authoritatem interpoſuerat. Et ut malæ fidei poſſeſſores nunquam quieti ſunt, Romani Pontifices obtinuerunt, ut Ludovicus Pius Caroli Magni Filius illam avi Pipini largitionem haberet ratam, quam Ratihabitionem Carolus Sigonius ſe vidiſſe ſcribit a. Ex quibus apparet ad ſummã illam dignitatem, quam ab Impp. Pontifices Romani acceperant, magnam quoq; potẽtiæ acceſſionem factam eſſe. Sed ne ſic quidẽ ab Imperatorum obediẽtia immunes fuerunt, nam & eos dominos agnoſcere cogebantur, & ſine eorum cõſenſu papatum invadere nõ licebat, quiq; id feciſſent, veniam deprecari & ratihabitionem impetrare neceſſe erat, imò, ſi quid indignum admiſiſſent, aut artibus malis ſedem invaſiſſent, aliamve culpam contraxiſſent, authoritate Imperatorum loco movebantur, dignis quoq; pœnis ſubjiciebantur, cujus rei tam frequentia exempla obvia ſunt in omnibus hiſtoriis, etiã ad præſens vel non longè remotum ſeculum continuatis, ut de iis dubitare nemo poſſit, qui ſanæ mentis eſt, quò etiam lectorẽ cauſa brevitatis remittimus. Sed quorſum hæc omnia? dicet aliquis. Quis.n. ignorat ea, quæ de Chriſto ejusq; Apoſtolis, aliisq; Epiſcopis, qui horum ſucceſſores fuerunt, dicta ſunt? Fatemur equidẽ hæc ab omnibus dici & apud omnes in cõfeſſo eſſe: ſed ſciri & dici tantũ in genere, nõ autẽ ita ut pro Regula & exẽplis ſequãtur. Quod ſi factũ fuiſſet, vel adhuc fieret, jam dudum his diſputationibus opus nõ haberemus. Si ii, qui ſe Apoſtolicos, & Apoſtolicæ ſedis ſucceſſores nominant, hæc, quę ſimplicia & plana ſunt, obſervaſſent, ac docendi munere contenti, quod ita arduũ eſt, ut ad tantam prędicationem nõ unus, ſed plures à Chriſto deſtinati fuerint, à negotiis civilibus etiam Impp. Chriſtianis conſentientibus abſtinuiſſent, totus mundus tranquillius vixiſſet.

a Refert idẽ Bodinus, ut ſup. nu. 141.

Cap. II.

Falſis argumentis Pontifices ſuum primatum adſtruere: Nec quæ ex cap. Solitæ extr. de Major. & obed. vulgò afferuntur, ad rem quicquam facere, ſed imperitè & malè conſuta textibus ſacris, & facti evidentiæ contraria eſſe.

SEd quia iis, quæ ſupra adducta ſunt, multa à multis in contrarium objiciuntur, res ipſa requirit, ut his, quàm fieri poteſt breviſſimè reſpondeamus, ne etiam idem ſępius repetendũ ſit, & cõtraria juxta ſe poſita magis eluceſcere, vulgò dicatur. Quia verò iisdem argumẽtis quibus alii, & noſter utitur, ad extollendam & ſupra omnes res humanas efferendam poteſtatẽ Eccleſiaſticam, hoc eſt, Pontificiam, ea verò ut plurimùm ex cap. Solitæ. de Major. & obed. deſumpta ſunt, paucis illud in ſubſtantialibus percurremus.

Cum

Digitized by Google

Cum Imperator Conſtantinopolitanus Patriarcham in latere ſiniſtro & loco inferiore ſedere juſſiſſet, hoc adeò iniquè tulit bonus ille Innocentius Tertius, ut propterea Imperatorem reprehendendum præſumeret. Quam accuſationem cum Imperator iſte, non immeritò, iniquè tuliſſet, & ſuperiora quædam argumenta tanquam exceptionem peremtoriam objeciſſet, Pontifex nō ſibi tacendum ratus, quare adeò Pontificali utitur Replica, ut jam ambigere non liceat, Pontifices Romanos Petri ſucceſſores, & Chriſti Vicarios eſſe, ita mentem utriusq; percepiſſe videntur. Nec verò in principio quis mirari debet, ut Pontifex ille de ſe loquatur in numero plurali, de Imperatore autem in ſingulari, & ita abjectè ut eum tantum *Illuſtrem* appellet: nam hoc jam longo tempore conſueverunt: & ſtylus Cancellariæ pro lege habetur, quare nemo ab iis rationē petere debet. Indignum eſt, quod ſummi Reges & Principes id à turpi ſacrificulo ferāt. Apoſtolicus tamē ſtylus ille antiquus alius eſt & multò humilior atq; modeſtior. Sed ad rē. Græcus Pontifici impudēter reprehendenti illud Petri objecerat, de quo & ſupra diximus, *ſubditi eſtote omni humanæ ordinationi.* Sed audiamus quàm acutè reſpondeat. Primo inquit, *ſcribit Petrus ſubditis ſuis:* quod falſiſſimū eſt: nam ſcribebat diſperſis Judæis per Pontū, Galatiam, Cappadociam, & Bithyniam: quę provinciæ tum tēporis Imperatori Romano, non autē Petro parebant, è quorum numero etiam Miniſtri ſive Epiſcopi erant: qui non ſubditi, ſed auditores Petri olim fuerant. Deinde ait, *Petrum eos ad humilitatis meritum provocaſſe:* Apage illud meritum. Humilitas enim nihil meretur: ſed falſum etiam eſt, quod Pontifex inquit, aliud enim eſt humilitas, aliud eſt ſubjectio. Illa commendat omnes ordines, etiam Reges & Principes, & ſuperbiæ contraria eſt. Hæc autem toto genere ab illa differt, & à ſubditis requiritur, de quo etiam Apoſtolus loquitur. Et ab omnibus eam requirit, quicquid Innocentius dicat, qui etiam Petri verba manifeſtè calumniatur. Sequitur aliud, non minus elegans quam ſuperiora duo, Romanæ Theologiæ exemplum. *Si,* inquit Pontifex, *is eſſet ſenſus verborum Petri* (quem tamen verba ipſa ex profeſſo arguunt) *ſequeretur etiam, quod ſervus quilibet in ſacerdotes Imperium accepiſſet, cum dicatur omni humanæ creaturæ, nam & hic creatura Dei eſt.* Metuit forte ne in Barbarium a Philippum, qui olim præturam urbanam geſſit, incidat cum ſuis ſacrificulis. Sed nullum eſt ab eo periculum. Præterea nec ſenſus Apoſtoli eſt, quòd homines creaturis Dei ſubjecti eſſe debeāt, cum potius creaturæ homini ſubſerviant, cujus cauſa etiam productæ ſunt: ſed vult, ut ſubjiciantur πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει, id eſt, omni ordinationi divinæ. Verbum enim κτίζω non ſolum creandi, ſed etiam ordinandi ſignificationem habet. Paulus frater Petri hanc ordinationem nominat θεοῦ διαταγὴν: ex quibus facilè mens utriusq; Apoſtoli colligitur. Conſtat enim inter omnes, Magiſtratus à Deo cōſtitutos & ordinatos eſſe: deinde ex verbis immediatè ſubſequentibus facilè ſenſus verus

a l.3. ff. de of, ſic. prætor.

non ille futilis & ſcurrilis, qualem Pontifex allegat, apparet. Sic enim inquit Apoſtolus, *Sive Regi, utpote ſupereminenti, ſive Præſidibus tanquam ab eo miſſis.* Has igitur creaturas Apoſtolus intellexit: ſed cum Innocentius hæc verba probè proſpexerit, quis enim ita ſtupidus eſſet? improbè fecit, qui priora tàm malitioſè interpretatus ſit. Sed qualiter & hęc explicat, *Non negamus,* inquit, *quin Imperator præcellat in temporalibus illos duntaxat, qui ab eo ſuſcipiunt temporalia. Pontifex autem in ſpiritualibus antecellit:* Hæc quoq; limitatio ſeu reſtrictio falſa eſt: nam verba Apoſtoli ſunt generalia & generaliter intelligenda, & ubi lex non diſtinguit, ibi nec nos diſtinguere debemus, tutę ſunt apud JCtos regulæ: nam Imp. non tantum præcellit eos, qui ab eo ſuſcipiunt temporalia, ſed etiam perſonas Eccleſiaſticas, etiamſi ab eo non ſuſcipiant ſpiritualia, quæ Dei ſunt & à Deo cõmittuntur. Sic Paulus, ſic ipſe Petrus, etiamſi à Chriſto commiſſionem Apoſtolatus accepiſſent, & quoad doctrinam à nullo judicandi, tamen Impp. ſubditi fuerunt. Sed hoc quoq; hinc obſervandum. Si Imperator illos præcellit in temporalibus, qui ab eo accipiunt temporalia: Meritò quoq; Pontificibus omnibus ſuperior erit, cum nihil temporalitatis habeant, quod non ab Impp. vel Imperio habeant, vel ſolo Inſtrumento à Bellarmino producto illud atteſtante. Quomodo igitur Imperium in Imperatorem transferre potuit? ſed pergit & addit. Pontifex in ſpiritualibus antecellit. Quare dicat aliquis? Quia dicitur ſucceſſor Petri: At hic nunquam ſibi prælationem aut prærogativam propter ſpiritualitatẽ, ut ita dicamus, arrogavit. Etiamſi Apoſtolus eſſet, tamen ſeſe aliis *συμπρεσβύτερον* appellat. Dicat igitur Pontifex quo jure hunc titulum habeat, ſi tale quid à Domino accepiſſet, hîc allegaſſet, gloſſa Innocentiana non expectata. Et credite, ſi tale quod Sacerdotium, aut Pontificatum Spiritus S. in Petro & ejus ſucceſſoribus inſtituiſſet, illud apertius cũ omnibus ſuis circumſtantiis declaraſſet, quod vel authoritate ſummi Sacerdotii in V. Teſtam. & alterius Sacerdotii in Novo, quod ſolius Chriſti eſt, demõſtrari poteſt. Sequitur. *Quæ ſpiritualia tanto digniora temporalibus, quanto anima præfertur corpori.* Quod verũ eſt quidẽ quoad rem ſive doctrinam: ſed inde ad perſonas inferre, nulla patitur conſequentia, cum ſeparatorum ſeparata ſit ratio. Et cum hæc quoq; Petrus atq; adeò omnes Apoſtoli probè intelligerent, tamẽ Imperatori Romano, homini profano omnem ſubjectionem atq; obedientiam præſtiterunt, & ſic facto ſuo has Pontificum nugas confutarunt. Quamvis nec omninò verum ſit, quod Pontifex inquit, quo argumento & Bellarminus utitur: nam ex Pontificum ſordibus has quiſquilias colligunt Jeſuitæ: Imperia enim & Reſpub. etiã ſuo modo anima ſunt & vita Eccleſiæ; quibus ſublatis, hæc quoq; minimè ſubſiſtere poſſunt: nam ut Euripides in Antigone inquit

Ἀναρχίας μεῖζον οὐκ ἐστὶ κακὸν,
Αὕτη πόλεις τ' ὄλλυσιν, ἥ δ' ἀναστάτους

Οἴκους

Οἴκους τίθησιν, ἡ δὲ σὺν μάχῃ δορὸς
Τροπὰς καταῤῥήγνυσι, τῶν δ' ὀρθουμένων
Σώζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία. h.e.
Inobedientia nullum majus malum eſt,
Hæc urbes perdidit, & vaſtas
Domus facit, & in pugna fugas
Efficit: ſed ſubditorum ſervat multos obedientia.

Et Chriſtus Matth. cap. 12. v. 25. πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις καὶ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται.

Unde eleganter Stigelius:

Utq́; alios alii de religione docerent,
Contiguas pietas juſſit habere domos.
Hinc urbes ſtructæ, quarum eſt ante omnia munus,
Aſſeruiſſe Deo, quam jubet eſſe, fidem.

Quod etiam ipſa evidentia facti ſatis olim demõſtravit, & probat etiam num. Etiamſi Impp. Romani Ethnici graviſſimè ſæpius Eccleſiam perſequerentur, tamen ſtante politia everti non potuit. Noſtri ſeculi exempla quivis per ſe intelligit. Quantas enim incommoditates vel una ſeditio habeat, ſatis perſpectum eſt. Sed addit Sacerdos: *Non ſimpliciter dictum eſſe, ſubditi eſtote, ſed additum, propter Deum.* Carolus 9. Rex Galliæ cum adhuc puer cuidam liberalius pecuniam erogaret, ob idque à quodam reprehenderetur, nihil reſpondit, ſed ad Regem Navarræ atque alios Principes converſus, & caput aperiens: *Date,* inquit, *aliquid pauperi Regi propter Deum:* ſic ſacrificuli & hic illorum Primus, Reges & Principes colendos putant, non quod teneantur, aut neceſſe ſit eis ſubjici, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam, aut ſi hoc non faciant, nõ reſiſtant ordinationi Dei, ſed, propter Deum. Quod ſequitur, ſimilis farinæ eſt: *Nec purè,* inquit, *ſcriptum eſt Regi præcellenti, ſed interpoſitum fuit non ſine cauſa, Tanquam*: Unde & Canoniſtæ hic vocabulum, *Tanquam*, pro ſimilitudine & improprietate potius accipiunt, quam pro veritate, ut etiã apud Evãgeliſtam Marcum dicitur, Tanquã ad Latronem exiviſtis. gl. hic. Felin. col. 2. Alex. conſil. 80. lib. 6. Sed contrarium potius verum eſt: nam particula, *Tanquam*, hîc veritatem denotat. Verè enim Reges & Principes præcellunt: & præcelluerunt etiam Impp. Romani, donec à Pontificibus ſub jugum redacti ſunt. Et fatetur ipſe Innocentius Imperatorem non quaſi, ſed verè præcellere in temporalibus illos, qui ab eo temporalia accipiunt. Aut ſi illud *Tanquam* hoc loco impropriè ſumitur, illud dicere licebit, Petri verba imperfecta eſſe, & in his ἀπόδοσιν deſiderari, & meritò quæri poſſe, Quinam igitur verè præcellãt. Sed nemo hanc injuriam Petro & Spiritui ſancto per Petrum loquenti inuret: maximè quia tum nemo in toto mundo præcelleret, quàm Cæſar Romanus & qui ab eo Præſides in Provincias mittebãtur. Sed pergamus in verbis hujus

Nocentii, *Quod autem ſequitur*, inquit, *ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: intelligendum non eſt, Quod Rex vel Imperator ſuper bonos & malos gladij acceperit poteſtatem, ſed in eos ſolummodo, qui utentes gladio ejus ſunt Juriſdictioni commiſſi.* Acuta limitatio. Si Bellarminus & alii Jeſuitæ, propter fidelem operam, quam in dignitate Pontificis Romani cõſervanda atque etiam augenda præſtiterunt, ſibi ſolis tanquam bonis Eccleſiæ ſuæ filiis omnem laudem præmiaque deberi contenderent, meritò à reliquis Monachis, à quibus hi poſteriores omnia habent, ſuperbiæ & ambitionis condemnarentur. Cum generaliter omnis operarius dignus ſit mercede ſua. Diazius Hiſpanus *a*, qui propter Evangelicam Religionem, inſtinctu fratris Alſonſi per ſervulum nefariè occiſus fuit, ſi in Hiſpaniam, quò eum frater inſidioſè pertrahere voluit, Inquiſitoribus reſpondiſſet, Inquiſitionem illam in Judæos tanquam malos & degeneres Eccleſiæ filios inventam eſſe, non autem in Evangelicos deſtinatam; quid putamus, an hac limitatione rogum Hiſpanicum effugiſſet? Limitationes regularum generalium ſuarum non admittũt, & tamen de aliis liberè atque abſque pudore diſpenſant. Cur enim Imperator vel Rex ſolum in Laicos, utentes gladio, id eſt, abutentes, ut Hoſtienſis & alii hîc interpretantur, poteſtatem exerceret, & non etiam in clericos, ſi quid indignum contra leges civiles peccent? Certè Impp. recentiores etiam hoc modo Papas Romanos, impiè viventes, de ſede ſua deturbarunt, aliis ſuffectis, & ſic re ipſa hujus limitationis falſitatem comprobarunt. Hæc de Petri dicto illo ſufficerent, ex Innocentio, niſi Bellarminus Magiſtri ſui veſtigia ſecutus alterum illum locum Petri, eodem capite *b*, *Deum timete, Regem honorate:* ſimili Sophiſtica ludificatus eſſet. Nam Imp. Fridericus hunc locum pro ſe contra Pontificem produxerat, ut demonſtraret, Imperium Romanum non eſſe Beneficium Pontificis Romani, ſed à ſolo Deo, ſe id per Electionem Principum conſecutum eſſe, propterea meritò ab omnibus & ſic quoque à Pontificibus honorandum eſſe. Hanc cauſam, noſter Bellarminus primò ait, argumentationem eſſe leviſſimam, ineptam ac puerilem *c*. Talis igitur aut Petrus eſt, aut Deus ipſe, à quo Regna & Imperia diſtribuuntur. Deinde ſic ait, Rex, qui à Pontifice Regnum in feudum habet, nihilominus à ſubditis honorari poteſt. Si Petrus ſciviſſet, ſucceſſores ſuos Papas Romanos regna poſſeſſuros, eaque aliis in feuda daturos, ſine dubio explicatius locutus fuiſſet: nec ita in generalibus terminis tranſiiſſet. Verum tamen eſt, quod Bellarminus ait, eum quoque Regem qui ab altero Regnum ſuum in feudum recognoſcit, à ſubditis honorandum eſſe: ſed non tantum à ſubditis laicis, ſed etiam Eccleſiaſticis. Ut enim Epiſcopi Regni Neapolitani (de hoc enim Bellarminus loquitur) poſt Deũ Regi ſuo ex verbis Petri omnẽ honorẽ, reverẽtiam & ſubjectionem debent: Sic quoque Epiſcopus Romanus Imperatori, ut Domino ſuo, eadem præſtare tenetur, quod & ipſe Petrus, omnesque boni Epiſco-

a Sleidanus lib. 17.

b v. 17. in fine.

c cap. 3. fol. 53.

ni Epiſco-

ni Epiſcopi Romani, qui primis ſeculis vixerunt: & longo quoque tempore ipſi Pontifices Romani fecerunt. Quod ſi verò hoc verum eſt, quod Apoſtolus inquit, Regem honorandum eſſe: minimè licebit Epiſcopis, aliiſque ejus generis hominibus Regum & Principum honorem invadere: Regna & Principatus rapere, eaque deinceps aliis in feuda conferre: mittimus jam, quòd Pontifex Romanus ea regna, quibus alios inveſtivit, malâ fide & ſcelere acquiſivit, quo nomine Lectorem ad Hiſtoricos brevitatis cauſa remittimus. Sed jam ad Innocentium redeamus: Sequitur in §. *potuiſſet autem prærogativam Sacerdotij*, ex Jeremia: *Deus dixit Jeremiæ, qui erat è familia Sacerdotum Anathotæorum: Conſtitui te ſuper Regna & gentes, ut evellas ac diſſipes, ædifices ac plantes.* Ergo Pontifex eſt collocatus ſuper omnes Reges & Principes. Quare? quia eſt Sacerdos & quidem ſummus, qualis Jeremias non erat, ſed eſt ne Pontifex quoque ſucceſſor Jeremiæ? Cur autem Pontifex ſibi vocationem propheticam arrogat, oſtendat talem commiſſionem ſibi factam, & ipſi credemus. Cur id quod ſpeciale eſt, in conſequentiam trahit? Sed tamen videamus, quomodo Deus Prophetam ſupra Gentes & Regna conſtituerit. An ut ſubditos à Regum & Principum ſuorum fidelitate abſolveret? Reges ipſos execrabiles faceret? cum Chaldæis nefariè conſpiraret? eorumque exercitus in regnum Judaicum, aliaſque gentes immitteret? ferro, flammis & rapinis graſſaretur? utque poſtea Chaldæi à ſe jure beneficii regnum Judaicum obtinerent? Sic enim Pontifices hæc verba Prophetæ intelligunt, id quod ex factis ipſorum tot ſeculis cum multorum regnorum interitu demonſtrarunt; quod omnes etiam hiſtoriæ clamant. Quomodo igitur? dicet aliquis: *Tu itaque accinge lumbos tuos:* inquit Deus ad Prophetam *a*: *ut ſurgens eloquaris apud eos, quicquid ego præcepero tibi.* Denuntiare igitur vel eloqui ſaltem voluit Deus Prophetam, quæ ipſe facturus erat: quæque poſtea etiam ſingula acciderunt. Propheta vero ipſe nihilominus Regis ſui etiam impii ſubditus fidelis perſtitit, quem etjam quoties allocutus eſt, ut & ejus proceres, majore honore affecit, quàm hîc Innocentius Græcum Imperatorem, cui ob nullam cauſam ſuccenſuit, vel ſaltem fatuam. Sed tamen ſi Commiſſio Apoſtolo Petro facta, ad tantum Pontificis Romani faſtigium ſufficit, quid opus erat Pontifici, ex Veteris Teſtamenti tabulis jura ita malè detorta adducere? Quid quod & aliis Prophetis, qui ex genere Sacerdotum non erant, ſimiles commiſſiones injunctæ fuerunt, & tamen horum exempla Pontifex producere auſus nõ fuit: quanquam & ipſe Jeremias ſummus Sacerdos non fuerit, adeò ut hoc evellere ac plantare omnibus Miniſtris commune ſit, quod & Apoſtolus Paulus de ſe ſuiſque prædicat *b*. Nullum igitur jus ſingulare ex communi Qualitate extundi poteſt. Sed dicet aliquis, Prophetas regna tranſtuliſſe. Sic Samuel *c* Saulem Regem inunxit, & rurſus ab hoc regnum in Davidem tranſtulit. Sic Eliſæus unxit Jehu in Regem Iſraëlis *d*, Achabo abdicato. Facilis eſt reſponſio. Hoc illi faciebant non vigore ordi-

a cap. 1. v. 17.

b 1. Cor. 3. v. 6.

c 1. Sam. 10.

d 2. Reg. 9. 10 ſs.

ordinariæ vocationis Propheticæ, quæ æquè ſtrictam interpretationem habet atque Apoſtolica; ſed extraordinario mandato divino: tale quid nobis Pontifices oſtendant vel exhibeant, & vicerint: deinde ipſi Prophetæ non transferebant regna, ſed indicabant, Deum iſtos, quos ungebant, reges elegiſſe, iisque etiam regna promiſſa daturum, quod etiam ſuo tempore factũ eſt, & eo modo, quo Deo placebat. Sequitur *in §. Præterea.* elegans ſimilitudo: Duo ſunt in cœlo magna luminaria, Sol & Luna. Ergo etiam in terra & in Eccleſia duo, Papa & Imperator. Si in Moſe hæc myſteria invenire poterant, quid ad Jeremiam & Petrum, qui annis ter vel quater mille poſt vixerunt, confugiendum erat. Produnt ipſi inopiam ſuæ cauſæ. Duo illa luminaria ſimpliciter ad ſuos uſus creata fuerunt. Analogiam, quam inde fabricarunt, probare debebant. Miſerum oportuit eſſe mundum, qui tam diu ſine Sole fuit. Carolus Quintus ſecus judicabat, de quo Chytræus *a* ita ſcribit: *Delectatus eſt toto vitæ tempore Imaginibus virtutum Regiarum à Sole, & Luna, & motibus ſiderũ ſumtis. Ut Sol in ſummo faſtigio tardiſſimè movetur, nec alius inopi quàm locupleti ſplendet: ſic Principes in ſummum Imperium evectos, non præcipitare cõſilia, ſed circumſpectè ac cunctanter agere, & lucem juſtitiæ ac clementiæ ſuæ, ſummis ac infimis pariter præbere decet. Ut ſolis deliquia futuras mutationes ac calamitates publicas portendunt; ſic regum errores etiam parvi, magnam in rebus humanis perturbationem pariunt. Ut Luna, quia terris propior eſt, efficacius in hoc elementari orbe vim ſuam exercet; ita Regum præſentia & vicinitas plurimum in motibus bellicis, ac togata Reip. adminiſtratione momenti habet: &c. & quæ ſequuntur.* Sed cum Pontifices omné ſuam autoritatem, quæ Imperatorum etiam tempore poſterior eſt, ab his acceperint, qua fronte ſe Soli, hos verò Lunæ conferre audent? Imò, ut conſtet etiam hoc ipſum falſiſſimum eſſe, certũ eſt, nec Gotthos, nec Vandalos, nec ipſos Longobardos, vel Hunnos, qui tamen graviter Romanum Imperium afflixerunt, tantas calamitates Rei Romanæ intuliſſe, quantas Imperatores à Pontificibus paſſi ſunt: nam & hi ipſos Impp. deturbârunt, prodiderunt, & in infinitas calamitates conjecerunt, eorumq́; ſtatum in ſe tranſtulerunt: illi tandem armis victi, & ex Italia pulſi fuerunt: hi Italiam, ipſamq́; Romam in præjudicium Imperii in hodiernum uſque diem tenẽt. Sequitur nunc in §. *Nobis πολυθρύλλητον* illud Chriſti Petro dicentis, *Paſce oves meas.* Quo dicto ſi quis neget, Petro omnibusq́; ejus ſucceſſoribus Papis Romanis, omnem poteſtatem tàm in cœlo quàm in terra datam eſſe, tàm certò hæreticus eſt, quàm certò is eſt Catholicus, qui Symbolũ Athanaſii confitetur. Sed principio negamus Petro quicquam his verbis *Datum*, ſed *Redditum* fuiſſe. Non enim ſunt verba *Inſtitutionis*, ſed *reſtitutionis.* Exciderat enim Petrus Apoſtolatu ſuo, propter abnegationem Chriſti, in quem nunc poſt reſurrectionem Domini reſtituitur. Tantum autem dat reſtitutio, quantum abſtulit læſio. At certè ante Paſſionem Domini Petrus illud univerſale Imperium in omnes Eccleſias non habuit, nec fictam illam & immodicam ſequelam Reges & Principes inſtituendi & exautorandi, ſi id ita

a in Chron. Saxon. lib. 19.

ita ſibi videatur, & Eccleſiæ commodum ſit: nihil enim tale unquam ex
Magiſtro audiverat: & cum unà cum fratre Andrea in ipſa piſcatione ad A-
poſtolatum vocaretur, communiter dictum eſt utrique, *a Faciam ut ſitis pi-* a Marc. 1. v. 18.
ſcatores hominum: quæ verba in effectu cum iſtis conveniunt, *Paſce oves meas.* 20.
Ex iſtis nemo unquam tale quid expiſcari potuit. Cur igitur ex his tam ine-
ptas & impias ſententias carpunt & conglomerant? Et cur Andream fra-
trem, qui communem cum Petro vocationem habuit, & quidem tempore
priorem, ab hoc univerſali regimine excludũt? Præterea etſi Chriſtus, quia
verus Deus, caput ſuæ Eccleſiæ, & omnes Electos Spiritu ſancto docet &
regit: tamen quatenus miniſter fuit circumciſionis, ut eum Apoſtolus vo-
cat, & in ſola Judæa docuit, hoc non habuit, ut prætextu concionis Evan-
gelicæ in Regna & Reges autoritatem ſibi ſumeret, cur igitur Petro id da-
ret, quod non niſi ex alia & longè majore cauſa habet? Nec etiam verũ eſt,
Chriſtum Petro oves ſuas commiſiſſe univerſaliter omnes non diſtinguẽ-
do inter has & alias. Nam primò Chriſtus Petro alios quoque conjunxit
Apoſtolos, quibus ut & Petro dixit: *Ite, docete omnes gentes*, habuerunt igitur
& illi ſuas. Deinde etſi verum ſit, Jus Apoſtolatus in ſolidum omnibus
competiiſſe: attamen executio illius juris diviſionem recipit, & recepit et-
jam, cum Paulus Apoſtolus gentium, Petrus autem Circumciſionis con-
ſtitueretur. Non ſecus ac ſi pater duodecim filios heredes inſtituat, ipſum
quidem jus hereditarium ſingulis in ſolidum competit, etiamſi corpora i-
pſa hereditaria in diviſionem hereditatis veniant. Nec enim eſt in unius
hominis poteſtate & viribus omnes & ſingulos docere. Hinc miniſteria
Evangeliſtarum, & Epiſcoporum ordinationes fluxêre. Noluit enim Chri-
ſtus vel omnes vel unum Petrum certo loco aut ſede affixum immorari, &
inde more dictatorio per reſcripta, qualia Pontificum ſunt, quid creden-
dùm vel faciendum ſit, aliis imperare, ſed eos paſcere oves, & docere vo-
luit: hæc eſt Apoſtolorum omniumq; qui Eccleſiis præſunt, Inſtructio ſeu
Commiſſio, quæ illis diligenter inſpicienda atque obſervanda eſt. Omnes
enim Commiſſiones ſtricti juris ſunt, neque extendi debent, ultra perſo-
nas & cauſas in iis comprehenſas, quod etiam Jus Canonum *b* in ſuis fieri b Text. in c. P.
vult reſcriptis: cur non igitur in mandatis Dei, quibus & aliâs nihil addi vel &G. & in cap.
demi fas eſt. Sed dicet Bellarminus, quod & cap. 12. lib. 1. in fine diſputat, ad ſuper eo. De
acceſſoria & dependentia fieri poſſe iſtam extenſionem. Sic igitur con- offic. deleg.
cludunt, Chriſtus commiſit Petro oves, non has aut illas, ſed omnes. Pe-
trus fuit Romæ Epiſcopus. Epiſcopi Romani ſunt ſucceſſores Petri: Ergo
his quoque totum ovile Chriſti commiſſum eſt: huc enim omnia eorũ ar-
gumenta incidunt, *Natura Cavillationis, quam Græci σωρίτην appellaverunt*, in-
quit JCtus *c, hæc eſt ut ab evidenter veris per breviſſimas mutationes diſputatio ad ea,* c l. 177. ff. De
quæ evidenter falſa ſunt perducatur. In hac cavillatione ne unum quidem mem- V. ſignif.
brum verum eſt. De primo jam dictum. Petrum autem Romanum Epiſco-
pum fuiſſe tàm verum eſt, quam quod Chriſtum ipſum in ordinem Ponti-

Digitized by Google

ficum Romanorum referunt. & Petrum Romæ unquam fuiſſe, quamplurimi negant. Petrus vocatur Apoſtolus circumciſionis, quemadmodũ Paulus Apoſtolus gentium *a*: & in Hiſtoria Sacra de hoc Epiſcopatu Petri nihil legitur: nec verò etiam potuit aut debuit ſine perfidiæ nota Petrus Apoſtolatum ſuum in Epiſcopatum commutare, quod etiam ſine dubio non fecit. Multò minus verum eſt, Pontifices Romanos Petri ſucceſſores eſſe. Tria enim ſunt ſucceſſorum genera: alii enim in jus univerſum ſuccedunt, quales ſunt heredes: alii in re certa, quales ſunt emtores, donatarii & legatarii, alii in munus ſeu functionem perſonalem. Si ſucceſſor Petri eſt Pontifex, ex tertio ordine eſt, nam in primis duobus locum non habet: Nam nullo jure Petrum contingunt Papæ Romani: præterea Apoſtolatus eſt privilegium, ut ita dicam, perſonale, quod ad ſucceſſores non tranſmittitur *b*: nec ratione patrimonii Petri, quod nunc vocant, ſucceſſores dici poſſunt, nam Petrus nunquam Italiam aut Romam poſſedit, ſed hæc largitio à Pipino exordium ſuum habet. Nec rei certæ ſucceſſores dici poſſunt, nec enim vel ex emto vel legato aut ex donato habent Pontifices id quod poſſident. Nam Conſtantini donatio (quam Bellarminus tamen in gratiam Pontificis & odium Imperatoris Friderici ſuſtinere vult *c*) non Petro facta eſſet, ſi unquam facta fuiſſet. Sed nec in tertio ordine locum habet: hi functionis ſuccedanei dicuntur. At, ut dictum eſt, Apoſtolatus utpote perſonalis non eſt tranſmiſſibilis. Deinde ut Epiſcopus Epiſcopo ſuccedat, tamen ab anteceſſore ſuo nihil juris habet, ſed tantum poſſeſſionem vacuam: ab iis autem, à quibus electus eſt, habet quicquid habet, Teſtamentum Petrus nullum reliquit, ſed tantum duas Epiſtolas: æſtimemus igitur ex his breviter &

I. paucis locorum aliquot allegationibus hos ſucceſſores. *In capite primo. verſ. 18. & 19. ait: Nos nec auro nec argento eſſe redemtos, ſed pretioſo ſanguine Chriſti.* Conferte cum hoc taxam Cancellariæ Apoſtolicæ, quam vocant, qua ſingulis peccatis ſingulæ mulctæ impoſitæ ſunt, ex quo apparebit, nihil magis à Petri mente alienum, & in ſanguinem Filii Dei contumelioſius ſcribi & fieri

II. potuiſſe. Idem ſecundo capite verſ. 9. dicit de omnibus fidelibus, quod ſint regale ſacerdotium. At Pontifex hanc regiam dignitatem ſibi ſoli arrogat, & quod à Petro ſpiritualiter dicitur & intelligitur, hic in ſecularem & externam regiam poteſtatem commutavit: & quod ſcelus in membra admiſit, in ipſum caput etiam perpetrare non dubitavit. Chriſtus enim ſolus eſt Regum & Dominus dominantium, ſolus ἀρχιποιμὴν καὶ Ἀρχιερεύς. An

III. non hæc duo Pontifices etiam ſibi impudentiſſimè ſumſerunt? De tertio, de Magiſtratus obſervatione ſupra dictum eſt, quò brevitatis ſtudio Lectorem

IV. remittimus. Petrus eadem Epiſtolâ primâ cap. 4. v. 15. prohibet. Ne quis affligatur ut homicida, aut fur, aut ἀλλοτριεπίσκοπος. Quid Papa, qui ſibi in omnes Eccleſias jus arrogat, aliud agit quàm τὰ ἀλλότρια ἐπισκέπτειν?

V. quo loco igitur habendus ſit, ex Petro diſcat. Petrus prohibet eadem Epiſt.

a Gal. 2. v. 7 & 8.

b l. privilegia. 196. De R. jur.

c fol. 57. cap. 3. §. Quinto Illyricus.

Digitized by Google

cap. 5. *Ne presbyteri clero dominentur:* An non Papa Romanus dominatur non tantum clero ſuo, ſed etiam non clero: imò Regibus & Principibus, idq; ut Bellarminus loquitur, vi juriſdictionis Eccleſiaſticæ, quod parum eſt, cum etiã ipſis angelis imperare non dubitet, & in unũ concilium cũ Deo coëat. Mitto alia innumera, maximè quę de humilitate & modeſtia Petrus cõcionatur *a*: quæ ſi quis Romæ docere velit, idẽ illi accidet, quod Johãni Scoto, quẽ diſcipuli graphiis confoderunt, & aliis, qui quoſdã errores Pontificios liberius taxaverunt. Sequitur ut & paucis de altera extenſione agamus, qua jus ſeu officium docẽdi, Pontifices ad curam Regnorũ & Imperiorũ tranſtulerunt: quod quo jure & modo fiat, Bellarminus *b* nobis ob oculos ponit: ſic enim ait, *Pontificem Romanũ poſſe Apoſtolica vel Eccleſiaſtica poteſtate, ſi cauſa poſtulet, imperia transferre, primò quia Pontifex Eccleſia, id eſt, omnium Chriſtianorũ ſit Pater & paſtor: quod primum ſacrilegium eſt.* Deus enim ſolus in Chriſto omniũ Chriſtianorũ Pater eſt, quem etiã ex mandato Chriſti ſic invocamus, *Pater noſter qui es in cœlis.* de quo etiam in Symbolo confitemur, *Credo in Deum Patrẽ omnipotentem,* &c. Chriſtus etiã ſolus eſt omniũ Chriſtianorũ paſtor *c*. Hæc duo nec Pater nec Filius cuiquã cedunt: qui enim ea habent, omnipotentiã ſimul & infinitã naturã habeant neceſſe eſt. Jeſuita in contrarii probatione multũ deſudat; allegat multorũ Impp. confeſſiones, quibus primatũ Pontifici Romano tribuunt: ſed hæ confeſſiones poſteriorũ ſunt Imperatorũ: debebat potius Chriſti & Apoſtolorũ, aut primorũ Impp. qui Chriſtũ profeſſi ſunt, Conſtantini dico, Theodoſii aliorumque, allegaſſe, tum aliquid ageret. Deinde illæ Confeſſiones, Caroli Magni, Otthonis I. Henricorũ & Fridericorum eorũ ſunt, qui iſta ſuperſtitione imbuti erant, ita enim eo tẽpore à Pontificibus perſuadebantur: *Opinio ſacer morbus eſt:* inquit ille, quod certè hîc vel maximè locum habet. Præterea hæ confeſſiones non præjudicant veritati, ita ut plus ſit in veritate quàm in opinione. Et ſi hæ confeſſiones tantum operantur, quantũ vult Bellarminus, aliorum quoq; Regum & Principũ negationes pariter juris effectũ ſuũ habebunt. Quot enim hoc ſeculo ſunt, qui Papæ iſtum primatum abrogant? Hoc quoq; ex probatis hiſtoriis deduci poteſt, ſemper & omnibus ſeculis fuiſſe, qui eũ impugnaverint. Quod ad Epiſt. Valentiniani Tertii ad Theodoſium juniorem attinet, quam Jeſuita allegat, certè ſuppoſititia eſt, quod vel ſtylus arguit, ut etiã rectè Fr. Junius obſervavit, nam hic Imp. ut & omnes alii poſteriores, quorũ in Codice mentio fit, majorem linguæ Latinæ elegantiã ſectati ſunt. Quid verò uſitatius eſt in Decretis, quàm illud, *Mandamus quatenus:* ut hic, *debemus cõſervare, quatenus.* Quod ad Juſtiniani l. inter claras, C. De Sum. Trin. & fide Cathol. attinet, cũ ea nõ careat fraude & impoſtura Pontificũ, id quod doctiſſ. Fr. Hotoman *d* probavit, nõ multis verbis opus eſſet, niſi quidã ejus argumenta evertere conatus eſſet, q̃ ſi viciſſim paucis verbis diluamus, à re & ꝓpoſito noſtro nõ erit alienũ, ſed ſine calumnia trãſibimus. Primũ argumẽtũ Hotomãni fuit, quo fraudis illas Epiſtolas arguit, *quia complures eruditi,* inquit,

a 1. Pet. 5. v. 5.

b Cap. 12. lib. 1 in pr.

c Joh. 10. v. 11.

d lib. 1. Amicab. Reſponſ. cap. 1.

quit, *jampridem teſtificati ſint illas in antiquis manuſcriptis Juſtiniani Codicibus non inveniri. At*, inquit ille, *ſolum Haloandrum profert: qui de exemplaribus aliquibus recentioribus loquitur.* At præter Haloandrum etiam Azo adducitur, qui anno 1200. vixit, is ſcripſit, in aliquibus non haberi: quod non de recentioribus ſed antiquioribus exemplaribus intelligẽdum. Conſentit etiam Alciatus, qui inquit in plurimis antiquis eam extare. Unde appatet eam l. non extare in omnibus, quod ad ſuſpicionem falſi ſatis eſt. Dolus enim hujuſmodi indiciis probatur: & quod Contius inquit, in primo tomo Cõciliorum in vita Johannis Papæ II. fidem Juſtiniani multò prolixiorem poni, quàm hic fiat. Quod vero ſubjungit *hoc ſcriptorum incuriæ tribuendum*, ipſe viderit. Ratio .n. quam ſubjungit, falſa eſt, ideo eam omiſſam, *quòd non multum ad legalis materiæ ſcientiam pertinerent.* Tantùm enim hæc lex ad præſentem titulum fecit, quantum ſeptima præcedens, imò etiam reliquæ omnes: quare ſi partus geminus eſſet, nullo jure omitti debuiſſet. Secundum argumentũ Hotomanni eſt, *Pontifex jam pridem ſimilium fallaciarum convictus fuit: Ergo & hæc lex ſuppoſita eſt.* Illud exemplo Donationis Conſtantini primo probat. Ad hoc nihil reſpondetur (omittimus enim ea quæ ex Matthæo & Johanne afferũtur, quæq; ad rem minimè faciunt.) Quæ verò ex Baronio adducuntur, nõ minus Hotomanno in hac cauſa præjudicãt, quàm ipſi Haloandro in ſua. Deinde quid hoc eſt quod ex Baronio nobis profertur, *Conſtantinum Magnum fuiſſe munificentiſſimum. Ergo illa Conſtantini prætenſa & immenſa donatio vera eſt.* Bellarminus certè aliter ſenſit, qui ſcribit hoc ipſo tractatu, Conſtantinum Magnum filiis ſuis Italiam in Teſtamento reliquiſſe. Sed quid multis. Audiamus in hoc caſu ipſum Archivum Vaticanum. Sic enim Bodinus a: *Auguſtinus Onuphrius Pontificis Romani cubicularius, qui omnia Vaticanæ Bibliothecæ acta diligenter evolvit, Ravennam, Romardiolam, Urbinum, Hetruriæ partem Eccleſiæ* » *Romanæ donata fuiſſe confitetur: id tamẽ ab eo omiſſum eſt, quod ipſi ex Actis Vaticanis* » *hauſimus & expreſſimus, Johannem ſcilicet cognomento Digitorum, Conſtantini Ma-* » *gni largitionem, quæ dicitur, aureis literis ſcripſiſſe, in cujus extremo hæc verba ſubjiciũ-* » *tur,* QUAM FABULAM LONGI TEMPORIS MENDACIUM FINXIT: *nihil mutãdum putavit: quæ certè argumẽta*, inquit Bodinus, *omnibus Laurentij Vallæ rationi-* » *bus ſuperiora mihi viſa ſunt, ut Auguſtini Eugubini mendacia refellantur. Is enim Græco* » *ſermone Conſtantini Donationem ſcripſit, ut fucum faceret, ſed fraus facilè ex ipſius ora-* » *tione & antiquitatis cognitione refutatur.* Alterum exemplum doli commiſſi » allegat Hotomannus, *Quod Pontifex Romanus in vetuſtiſſima Carthaginenſi Sy-* » *nodo 230. Epiſcopis judicibus falſitatis damnatus fuerit.* Sed quid ad hoc reſpondetur? nihil aliud quàm quòd mirantur & ſtupet, Cur Pontifices Nicenam Synodum allegaverint, cùm Sardicenſis Concilii Canones citare debuerant. Mirum in toto quinquennio hoc ipſum nec Epiſcopos Romanos, ſuæ prærogativæ etiã tũ ſtudioſiſſimos, nec Africæ Epiſcopos intelligere potuiſſe, atq; errorẽ tàm ſtupidũ emendaviſſe, ſiquidẽ Acta Sardicenſia recẽtiora erãt Synodo Nicena. Horũ hominũ opꝰ fuiſſet pſentia, q facilè hæc explicare po-

a lib. 1. De Rep. cap. 9. num. 141.

re potuiſſent. Rectè igitur tunc proceſſus denegati, quia ex falſa & mẽdaci cauſa petitum. Tertium argumentum Hotomanni hoc eſt: *Eſſe in l.7. præcedenti & hac l.8. contraria, ibi dici hanc confeſſionem jam ad Papam Romanum miſſam eſſe, hic poſt 12. menſes demum mitti. Quidam dicit hoc mendacium eſſe & in nullis emendatis exemplaribus inveniri.* At in d.l.7. apertè dicit Juſtinianus, ſe jam ſimilia his, quæ in ea lege ſcribebat, ad Papam perſcripſiſſe: quare verbis Cujacii hîc nihil movemur. Et quod dicitur abſurdum eſſe, verum ita allegatur. Nam ſi Juſtinianus fidei ſuæ confeſſionem à Pontificis approbatione vel reprobatione pendere exiſtimaſſet, nunquam eam tot annos antè purè & ſimpliciter, exemplo aliorum Impp. edidiſſet, & tot Eccleſiis publicaſſet. Quartum Hotomanni argumentum eſt. *Juſtinianus in hac l.8. ſubjicit Patriarcham Conſtantinopolitanum Pontifici Romano. At in aliis locis ſuperior aut æquali gradu & jure conſtituitur ut in 24. & l.16. c. De ſacro S. Eccleſ.* Huic ita occurritur *l.24. Abeſſe à correctis optimisq́, exemplaribus.* Hoc argumentum ſi Hotomannus affert, nullam vim habet: ſed cum iſtæ leges à viris doctis reſtitutæ ſint, nihil hæc moramur *χρησφύγετα*. Quod vero additur, *ſemper excipi Romanam Eccleſiam*, cum verbis legis pugnat. Sic enim ait Imperator. *Conſtantinopolitana Eccleſia omnium aliarum eſt caput.* Qui autem omne dicit, nihil excludit. Ejus generis ſunt quoq; verba l.16. Decernimus, quæ qua occaſione ſcripta ſit nihil refert. Verba enim legis ſatis ſunt perſpicua, quo lectorem remittimus. Nam quod dicitur, primam ſedem reſtitui Patriarchæ, quoad alios Epiſcopos: non quoad Pontificem Romanum, ex legis verbis non apparet, & eſt gloſſa textum deſtruens. Immeritò quoque hîc Hotomannus reprehenditur: nam etſi ex definitione Comitiorum Romanus Pontifex jus habeat ante alios ſedendi, Nov.131. tamen his omnibus Juſtinianus robur adjecit, nec enim Concilia leges de his conſtituere poſſunt, meritò igitur hoc Imperatori tribuitur. Quod vero à Chriſto illud jus Romanus Papa habet, certè quatuor concilia celeberrima id nõ viderunt, & Chriſtus nihil quicquam de ordine ſedendi inter Apoſtolos conſtituit, maluit enim, ut is qui major erat, minimus eſſet. Quintum argumentum Hotomanni id fuit, *Imperatorem in hac l. 8: dicere ſe non velle ullum negocium ad religionem pertinens gerere, quod non ſtatim ad Pontificem deferre velit, ejus ſententia exquirendæ cauſa.* At, inquit Hotomannus, *in multis Novellis Imp. diſpoſuit de rebus ad Eccleſias pertinentibus, idq́, inconſulto Pontifice*, ſed reſpondetur. *Nihil de fidei & religionis profeſſione edidit Imp. quod non prius Pontifici innoteſcere voluerit.* Si hujus rei exemplum aliquod tertium & poſterius afferri poſſet, aliquid diceretur: nam ex hac lege 8. id velle probare eſt petere principium. Juſtinianus edidit fidei ſuæ confeſſionem, l.5. C. De ſumma Trinit. & fid. Cathol. ſine Pontifice Romano: fecerunt idem alii Impp. ante ipſum, de quibus in ll. aliquot præcedẽtibus, adeo ut cur jure ſuo Imp. de aliis rebus ad Eccleſias pertinentibus ſtatueret, cauſam verò religionis, quæ vel maximè ad ſtatum Eccleſiarum pertinet, Pontificis cognitioni ſubjecerit, nulla ratio probabilis reddi poſſit.

Digitized by Google

Ultimo colligit Hotomannus ex ſtylo falſitatem, *nam verba hujus legis nõ conveniunt cũ ſtylo Juſtinianeo*, cui id opponitur ſaltẽ, *quod idem dicẽdi genus in omnibus rebus non ſit exigendum.* At ex ſtylo judiciũ ferri poſſe de opere artificis omnium doctorum eſt cõſentiens ratio. Et licet res varient, ſtyli tamen proprietas eadem eſt. Quod argumẽtum etiam apud Mechanicos magni ponderis eſt, & ex hoc autorem operis deprehendunt: quod facilè exemplis demonſtrari poſſet, ſi res pateretur. Jam ad Bellarminum redeamus. Alterũ *a* non minus falſum, quam etiam publicæ quieti, ipſiq; divinæ ordinationi contrarium, *Quod ſummus Paſtor ita non modo privatis hominibus, ſed etiam Regibus & Impp. Chriſtianis præſit, ut ſi cauſa Chriſti & Eccleſiæ id exigat, poſſit eos regnis atq; Imperiis exuere, eaq; ab aliis ad alios transferre.* Quod ſi tanta poteſtas verbo *Docendi* vel *paſcendi* continetur, nullius verbi ſignificatio unquam latior extitit, ut hîc quaſi myſterium vel miraculum aliquod lateat. Quicquid ſit, Chriſtus & ipſi Apoſtoli hoc nunquam ſenſerunt vel docuerũt, multò minus fecerunt: Aut ſi verũ eſt, quod Bellarminus ait. Cur nõ etiam in Impp. Ethnicos hanc ſuam jurisdictionẽ exercuerunt? quod Petro, ſi Romæ fuit, faciendum fuiſſet etiam cum periculo vitæ, idq; hoc prætextu, quo nunc hi adulatores utũtur, quia Chriſti cauſa id exegiſſet. Sed cum Chriſtus expreſsè prohibuerit Apoſtolis dominatum, hæc ſequela ejuſdem farinæ eſt, cujus & aliæ c. ſolitæ. Negamus etiam miniſtris publicum ſtatum ita commiſſum eſſe, ut ſeſe pro ſalute Eccleſiæ regnorum translationibus immiſcere debeant. Ille cujus Eccleſia eſt eam hactenus conſervatam dedit, dabitque in poſterum. Quod ſi verò Impp. aut Reges fideles ſunt: illis hæc ſolicitudo commiſſa eſt, ut in tranquillitate Reipubl. quietem etiam Eccleſiæ ſibi commendatam habeant, id quod Conſtantinus, Theodoſius, aliique pii Impp. Et Reges fecerunt olim, & adhuc præſtant hodie, ut nullo Pontifice Romano opus fuerit nec adhuc ſit. Sed Jeſuita duas affert rationes, quare politica poteſtas Eccleſiaſticæ ſubjiciẽda ſit: quia hæc præſtantior eſt & imperat ſicut anima corpori: Miſeram eſſe cauſam oportet, quæ his per emendicata ſuffragia adhibitis fulcris ſuſtinẽda eſt: nam expreſſas leges, regulas, ex autoritate divina deſumtas expectabamus. *In Chriſto unum ſumus*, inquit, *ſumus una Reſpublica, unum Regnum, una familia.* Atqui à ſeparatis nihil infertur, Myſticè unum ſumus, ergo etiam politicè. Ergo ordo politicus ſubjacere debet cum omnibus juribus ſuis, Imperio, jurisdictione & deniq; Regalibus voluntati Epiſcoporum, imò unius hominis? Sed & exempla ipſi autori ſuo adverſantur: nam in una Rep. & in uno Regno, & familia, etſi myſticè ſibi conjungantur, alii ſunt, qui præſunt, regunt, familiam adminiſtrant: alii ſubſunt, reguntur, patriſ. obediũt, & quiſq; ſuæ conditionis officium facit, id quod apud omnes gentes peræquè obſervatur. Quid quod & hoc ipſum ſciebant Apoſtoli. Nos unum eſſe in Chriſto, nam ab iis Jeſuitæ hæc habent: & tamen Magiſtratus tanquam præeminentem poteſtatem honorabant, & honorandos, eiſq; obediendum eſſe omnibus mandabant.

a Eod. cap. 12. lib. 1.

Hic

Hic eſt ille hamus, hoc illud eſt rete, quo omnes ferè totius mundi opes ex-
piſcando ad ſe pertraxerunt, Reges & Principes ſibi ſubjectos reddiderũt,
quod & olim multi cõqueſti ſunt. Cum igitur falſum ſit, ꝙ ait Jeſuita, nihil
niſi falſum ſequitur. Nam qui docẽdo mandant, nõ ſuo ſed alieno nomine
id faciunt, ſine Imperio, ſine juriſdictione, aut corporali coërcitione: ſolùm
externũ miniſterium exercentes. Et ut tandẽ & hoc concludamus, illa con-
junctio myſtica cùm Chriſto, tanquã accidentaria, ad ſubſtantiã hujus quæ-
ſtionis explicãdam parũ aut nihil facit, cũ Bellarmino teſte, multi Reges &
Principes, jam olim in Eccleſia non fuerint, nec adhuc ſint. De iis, qui in Ec-
cleſia ſunt ſcriptum eſt. Qua quiſq; vocatione vocatus eſt, in ea permaneat.
a Deinde ait Jeſuita, ſi Principes Politici ad Eccleſiam veniunt, hac condi- a Cor. 7. v. 20.
tione admittũtur, ut ſceptra ſua Chriſto ſubjiciant, Eccleſiam Catholicam
pro viribus tueantur & defendant, ſi ſecus fecerint, ut puniantur etiã regni
amiſſione. De hac juramenti formula nihil extat, & pari jure & ſpõſione o-
mnes ad regnũ Dei admittũtur, quamvis diverſa hominũ vocatio ſit, ſed ſit
ita, jurant igitur ſe ſceptra Chriſto ſubjecturos, ſed nõ Epiſcopis aut Ponti-
fici Romano: & quamvis dicat Apoſtolus, obediendum eſſe Epiſcopis, ta-
men ea obedientia Chriſto immediatè præſtatur. Nec licet jurent Principes
ſe Eccleſiã defenſuros, hinc ulla prærogativa Eccleſiæ naſcitur. Nam infe-
riores à ſuperioribus, imbecilliores à potentioribus defenduntur; ſic patro-
ni libertos, advocati clientes tuentur. Quod verò Bellarminus ſubjungit. Si
Reges & Principes Eccleſiam non defendant: puniri poſſe Regni amiſſio-
ne, id omni autoritate juris divini vel humani caret. Certi ſunt modi acqui-
rendi rerum dominia, ſunt & certi ea amittẽdi: certi quoq; ſunt modi Re-
gnorum vel Imperiorũ acquirendorũ: de quibus etiã ipſe Bellarm. ad nau-
ſeam b: certi etiam ſunt modi eorũ amittẽdorũ, *ut: Morte Naturali:* Sic nuper b à cap. 6. uſq; ad 12. lib. 1.
Regina Angliæ duo Regna nobiliſſima Jacobo VI. Regi Scotorũ reliquit:
Captivitate, ſic Valerianus Imperator à Sapore Rege Perſico victus nũquam
ad Imperiũ rediit. Contra, Johannes Rex Galliæ ab Anglis, Franciſcus I. à
Carolo V. Imperatore capti, regno ſuo redditi ſunt. *Furore*, niſi is remittat:
Sic Carolus VI. Rex Galliæ ſanitati reſtitutus, regni quoq; adminiſtratio-
nẽ recepit: Wenceslaus Rex Bohemiæ Imp. Rom. faſtigium *Ignavia* amiſit.
Carolus V. Imp. *ſpontanea renunciatione* Imperio Electoribus ceſſit. Alii bel-
lis & hoſtilitate vitam cum Regno perdiderunt. Sic Imperiũ Conſtantino-
politanũ à Turcis tandẽ peſſundatum eſt. Chriſtiernus Rex Daniæ ob *cru-
delitatẽ* pulſus eſt, cum antè Regnũ Sueciæ amiſiſſet. At vero Põtificia excõ-
municatione Regna vel Imperia amitti, nullo jure cautũ eſt. Exempla quæ
affert Bellarm. mera exempla ſunt, ex quibus nullũ jus oritur: nam non ex-
emplis, ſed Regulis judicãdũ eſt. Paulus Apoſtolus, qui jus excõmunicatio-
nis probè ſciebat, inceſtuoſum illũ c excõmunicavit: nõ tamen ꝓpterea jus c 1. Cor. 5.
civitatis ei ademit, aut rebus & fortunis ſpoliatum in exiliũ ejecit. Quod ſi
in privatis locum habet, cur non etiam in perſonis publicis, qui difficilius

rerum

rerum ſuarum poſſeſſiones amittunt. Sed quia de his etiam aliquid infra agemus, hîc jam finem faciemus. Quod autem hactenus de hoc loco Johannis, *Paſce oves meas*, dictum eſt, quia in effectu cum eo, quod in cap. ſolitæ ſequitur, & multum allegabile eſt, *Quodcunq; ligaveris ſuper terram*, &c. coincidit, ampliore refutatione opus non habet. Non enim ſoli Petro hæc poteſtas ſolvendi & ligandi, ſed omnibus Apoſtolis ſimul data eſt: quare nullum jus ſpeciale ex generali vel cõmuni conceſſione ſumi poteſt. Et hîc finis eſſet hujus argumenti, niſi duo ſupereſſent, quæ paucis attingẽda ſunt, quæ Bellarminus quoque alicujus momenti eſſe putat. Primum eſt quod & Imperator Fridericus Pontifici Adriano reſponderat: Nempe, Deum

a Luc. 22. v. 38. orbem regere duobus gladiis juxta illud *Ecce duo gladii hic a*, & alterum eſſe Imperatoris, alterum verò Pontificis: Bellarminus contra, utrunque gladium eſſe Eccleſiæ ait, quocirca, ſi alterum Cæſar habet, non à ſolo Deo, ſed à Deo per Petrum habeat: idq; autoritate Bernhardi probat: ſi quis eum locũ intueatur, nihil tale invenerit. Chriſtus paſſionis tempore inſtante, dixerat tempus nunc eſſe pugnandi, ita ut qui non habeat, vendat pallium & emat gladium. Diſcipuli ut oſtenderent ſe ad pugnandum inſtructos eſſe, dicunt, duos gladios materiales præſto eſſe. Quis hinc concluſerit, duos eſſe gladios in mundo? hoc nuſquam dicit ſcriptura; nec gladios illos duos, qui tum caſu, ut ita dicamus, ad manus erant, hanc ſignificationem habere: multò minus Imperatorem ſuum à Pontifice gladium habere: gladii enim poteſtas fuit antequã de creãdo Pontifice cogitaretur, cum contra verum ſit, gladium corporalem quem Pontifices exercent, ab Imperatoribus eos habere, quemadmodum & urbem Romam omniaque in Inſtrumento donationis comprehenſa, quod Bellarminus nobis pro liberalitate ſua communicavit. Sed & ipſe Chriſtus hanc falſam Analogiam refutavit: jubet enim Petrum gladium recondere. Manifeſtè igitur ſignificat, non niſi unum gladium in mundo eſſe, idq; privatis, quales erant etjam Apoſtoli, non competere, quod etiam Paulus in ſupra allegato loco,

b Rom. 13. b docet, Paulus inquam Tarſenſis, non ille Paulus Tertius, qui in Germaniam contra Proteſtantes non duos gladios, ſed decies mille & quingentos immiſit, ſi ſingulis militibus ſinguli tantum tribuantur gladii. Sed ponamus duos in mundo gladios eſſe: ſervanda tamẽ diſtinctio perſonarum, quibus hic vel ille competit, nec Modus prætereſiliẽdus eſt. Gladius corporalis vi externa exercetur, alter in docẽdo verſatur. Alterum eſt quod Bellarminus etiam affert, Chriſtum potuiſſe imperia transferre. Certè quia verus Deus eſt, omnia Imperia & regna ipſius ſunt, & transfert ea pro arbitrio. At hoc reſpectu Vicario opus non habet. Nec ſi haberet, hoc jus illi cederet. Vicarius enim vel delegatus non plus poteſt quam ipſi expreſsè commiſſum eſt. Deinde etiamſi potuerit Chriſtus, tamen non fecit, imò ne rei quidem hereditariæ diviſione ſeſe occupare voluit, ut oſtenderet quodnam eorum officium eſſet, qui à ſuo ex hoc mundo diſceſſu, A-

Digitized by Google

poſtolatu vel miniſterio fungi debebunt, quique in horum locum ſucceſſuri erant.

CAP. III.

Leonem Pontificem, Romanum Imperium à Græcis ad Carolum Francorum Regem minimè tranſtuliſſe, nec etiam transferre potuiſſe.

HIs ita præmiſſis ad rem ipſam accedamus, ut probemus Leonem Pontificem, Romanum Imperium minimè in Carolum tranſtuliſſe, cui hoc præmittendum eſt, ut intelligamus, quidnam Bellarminus nomine *Translationis* intelligat: Sic enim nonnunquam loquitur, *a Verè translationem eſſe factam ſummi Pontificis Autoritate*, alibi ait, *b Non eſſe de poſſeſſione provinciarum Imperialium quæſtionem, ſed de titulo, de jure, de nomine, de dignitate ac Majeſtate Auguſtali, totam controverſiam eſſe: neque enim*, inquit, *inficiamur, Carolum bellica virtute Longobardos ex Italia exegiſſe, eamque provinciam ſuam feciſſe, quæ aliquando Romani Imperii provincia fuerat.* Hoc igitur voluit: Rem eodem modo geſtam quo Pius IV. Florentinum Magnum Hetruriæ Ducem creavit. At hoc modo fictè potius quam verè Translatio fit. Quemadmodum etiam vaſallus cui à Domino haſta, annulus, aut aliquid ſimile corporeum porrigitur, abuſivè feudi inveſtituram accepiſſe dicitur *c*. Propriè verò Inveſtitur, cui realis poſſeſſio datur. Quid igitur opus erat tanto conatu hæc proferre? Et tot titulis, quibus verè & realiter Imperia & Regna de perſona in perſonam & de gente in gentem transferuntur, remotis, ad eum, qui aliis planè ſit diſſimilis, deſcenſum ſibi parare? Nam Imperia, quæ à Deo immediatè conferuntur, quæque jure belli, Succeſſionis, Ceſſionis, Electionis acquiruntur, verè & realiter tenentur: quæ autem à Pontifice dantur, ſolo nomine & titulo conferuntur, & ea quæ jam antè habeas, anguſtiora redduntur. Si modo hæc Translatio Imperii aut Regni dicenda eſt. Sic Boleslaus Poloniæ Dux ab Othone III. Imp Regium diadema accepit. Nemo propriè dixerit Imperatorem in eum regnum tranſtuliſſe. Idem de aliis regibus, ut Boëmiæ, Pannoniæ judicium eſto. Si autem ſunt Imperia vel Regna acquirenda, paret quàm periculoſa atque exitioſa etiam multis fuerit hæc translatio. Non eadem ratio eſt omnium quæ Petri Albreti Regis Navarræ, qui à Julio II. non ea de cauſa excommunicabatur & regno ſuo privabatur, quod Eccleſiæ Romanæ hoſtis, quam cauſam privationis Bellarminus agnoſcit, ſed quod Regi ſuo Franciſco fidelis eſſet: nam multa exempla in contrarium ſunt. etjamſi enim bonus ille Albretus hac occaſione bonam Regni ſui partem amiſerit *d*, tamen Franciſcus ipſe ſeſe adverſus hæc inania terriculamenta ſuſtinuit. Sic Carolus IX. Rex Galliæ, *e* cum Pius V. Reginam Navarræ citaſſet, ut pro tribunali Pōtificis ſe ſtatò die ſiſteret, ejuſdem Reginæ

a In Argumēto libri.
b fol. 154. lib. 1. cap. 11. in fin.
c tit. Quid ſit Inveſtitura. §. 1. in uſib. feu.
d Giverhard. lib. 11. ſect. 7.
e Bodin. lib. 5. De Republ. num. 583.

Digitized by Google

patrocinium ſuſcepit, quod præter propinquitatem generis, & in fide & patrocinio ejus eſſet. Rurſus, cum jure Vicariatus has translationes fieri dicant adverſarii: at vero Chriſtus verè & realiter, non tantum externam Ceremoniam aut nomen ſolum conferendo, Imperia & regna transferat, cur non etiam Vicarius illam poteſtatem habeat, rationem nobis reddat Jeſuitæ. Nos certè qui hinc ſcimus Pontifices verè Imperia transferre nō poſſe, fictum illum modum ceu figmentum illis relinquimus. Si quis etiam forte hîc curioſiùs quærat, cur quinq; illi modi Imperiorū transferendorū ante hæc ſatis ſuperq; ſufficientes fuerint, ad quid ſexto, quem tantopere Bellarminus propugnat, nobis opus ſit, is non malè quæſierit. Quamvis ſi verè judicare velimus, unus eſt tantū, qui regnū & imperia transfert, reliqui modi media vel inſtrumenta quædam ſunt, quibus prima & ſumma cauſa utitur. Hoc etiam agnovit Juſtinianus, qui in l. 1. C. De Offic. præf. prætor. Aphric. ubi inquit, *In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti ad omnia conſilia omneſque actus ſemper progredimur: per ipſum enim jura Imperii ſuſcepimus, per ipſum pacem cum Perſis in æternum confirmavimus, per ipſum acerbiſſimos hoſtes & fortiſſimos tyrannos dejecimus, per ipſum Aphricam defendere, & ſub noſtrum Imperium redigere nobis conceſſum eſt.* Hoc etiam populus Romanus intellexit, cum novo Imp. Carolo Magno acclamarent, *Carolo Auguſto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romano, vita & victoria.* Sic Henricus Quartus dicebat, *Hunc Imperialem honorem præſtitit mihi Deus & concors Principum Electio.* Sic Fridericus Primus ad Papam. *Cum per Electionem Principum à ſolo Deo regnum & Imperium noſtrum ſit.* Sic omnes Imperatores, Reges & Principes ſe *Dei gratia* tales eſſe in titulis ſcribunt: qui autem *Pontificis gratia* ſe talem diceret, nullus adhuc extitit. Quomodo autem Pontifex Imperium Romanum tranſtulerit, audiamus. Principio igitur, cum Leo Papa Romanus dignitatem & Majeſtatem Imperatoriam vel Auguſtalem à nullo ex majoribus, nec etiam ab Apoſtolo Petro habuerit, eandem quoq; nulli conferre potuit. Expeditum enim eſt, neminem plus juris in alium transferre poſſe, quam habeat ipſe. Et cum ſacerdotium, ut loquuntur, ab Imperio toto genere diſtinctum, imò etiam contrarium ſit, alterum ab altero generari vel dependere nullo modo poteſt, perinde ut nec calor à frigore naſci vel ſubſiſtere poteſt. Hoc enim conſtat nec Urbem Romam nec Italiam, præter Exarchatum, quem Pipinus amplificandæ Eccleſiæ cauſa primus Pontifici dono dederat, tum in poteſtate Pontificis fuiſſe. Quomodo igitur is, qui minus Imperium habet, (etiam de jure titulo & dignitate loquendo) & quidem unius atque alterius provinciæ, alteri jus univerſale conferre poteſt; quale Imperatoris eſt, idque eò magis, ſi prius is jus ſuum particulare ab hoc vel ejus majoribus habeat. Et cum Pontifex jus illud Catholicum in omnes Eccleſias à parricida Phoca primò omnium ſit conſecutus, & quidem ita, ut in ipſius Pontificis perſonam pro jure ſuo ſtatuendi poteſtatem retineret, quam etiam à majoribus uſurpatam eſſe nemo inficias ire poterit,

Digitized by Google

poterit,& in cujus poſſeſſione vel quaſi etiam poſterioris ſeculi Impp. longo tempore permanſerunt: nemo putabit, qui rerum intelligens eſt, concedentem hoc quoque jus, quod dabat in præjudicium Imperialis dignitatis intelligi voluiſſe, cum in traditione nulla ejus mentio vel expreſsè aut tacitè facta ſit; & aliâs omnia privilegia contra perſonam & res dantis minimè ſint interpretanda: idq; maximè ſi tàm enormem læſionem contineant, ut ipſum dantem ejuſque vel ſucceſſorum ejus ſtatum evertant, & in generali conceſſione ſemper perſona concedentis excipiatur. *a* Ab hoc autem univerſali Paſtoris officio, quod Pontifex Romanus gerit, hæc poteſtas Imperatores & Reges creandi dependere dicitur, ut ſupra ex Bellarmino didicimus. Unde etiam hoc efficitur, Pontificem Romanum rum temporis urbis, quæ adhuc utcunque Imperatoribus Græcis ſubjecta erat, privatum hominem fuiſſe, cum etiam Reges & Principes extra territoria ſua in caſu juſtitiæ pro privatis habeantur, quod etiam proceſſus tàm civium Romanorum, quàm ipſius Caroli cum hoc Leone habitus, ſatis evidenter demonſtrat. Quod autem dicimus, Græcos adhuc in Italia jus Imperatorium conſervaſſe, id non ſolum probant multi hiſtorici, quos etiam Bellarminus *b*, adducit, ſed etiam jura ipſa confirmant. Animo enim ſolo retinetur poſſeſſio, licet quis corpore ſuo non inſiſtat rei nec alius ipſius nomine. §. poſſidere Inſt. De interdictis. Et licet quis per vim dejectus ſit, ſi tamen ſeſe præparat ad recuperandam poſſeſſionem, nunquam deſinit civiliter poſſidere. Et quod ſi dux vel Comes expellatur de Ducatu, licitum eſt ei quandocunque propria autoritate recuperare, quoties ſe facultas obtulerit etiam poſt Decennium: & dicitur in continenti recuperaſſe, cum ſemper habuerit animum recuperandi, nec unquam diligentiam prætermiſerit in recuperando. *c* Et cum, ut ex transactione inter Irenem & Carolum apparet, Græci magnam Italiæ poſſeſſionem retinuerint, non malè dici poteſt, quod poſſeſſione partis totius quoque retinuerint poſſeſſionem. Sic Imp. Juſtinianus Gothos, qui circa annum Chriſti 407. urbe potiti erant, poſt 150. annos per Narſetem profligavit. Sic Reges Chriſtiani eorum Regnorum quæ à majoribus olim poſſeſſa fuerunt, titulos adhuc ſervant & uſurpant, etiamſi ipſa Regna ſub alieno Dominio & poteſtate ſint. Ipſi etiam Pontifices, qui ſibi in univerſum mundum omneſque Reges & Principes neſcio quod jus indirectum uſurpant, etiamſi Petrus ejuſque ſucceſſores, quos dicunt, annis plus mille nihil hujus juris uſurpaverint: tamen nullo temporis ſpacio ſe excludi patiuntur; Impp. Conſtantinopolitani non uſque adeò Italiæ poſſeſſionem abjecerant, ut non legatos in Galliam mitterent, ut donationem quã Pipinus fecerat, revocarent, quemadmodũ Bodinus *d* id ex Sigonio & Floardo affert. Quin etiam filius Deſiderii Adelgiſus cum ad Græcum Imperatorem fugiſſet, & ab eo inſtructus exercitu eſſet, regnum paternum recuperare conatus eſt, etiamſi in poteſtatem Francorum venerit. Docet nos

a L.inquiſitio. C. De Solut. VVeſenb. in §. ſed & quod Principi placuit. Inſt. De jur. Nat. Gẽt & Civil.

b cap. 4. lib. 1.

c Sneidvv. in §. poſſidere. Inſt. De Interd. num. 154. & 155.

d De Rep. lib. 1. cap. 10.

a lib. 1. cap 13. in fin.

hoc quoq; ipſe Bellarminus *a*, qui ait, *Leonem creando Carolum Imperatorem jus ei dediſſe* (quod tamen Pontifex non habuit) *ut quæ Imperii eſſent provinciæ occupata eas recuperaret*. Si hoc jus novus habet Imperator, multò magis is, qui antiquior eſt, hoc jus habiturus eſt. Cui enim damus actionem, eidem multò magis damus exceptionem, quæ poſſidenti competit. Si de hac quæſtione in Comitiis Imperii tractatur, de nuper amiſſis provinciis intelligũt, *b* quod certè Conſtantinopolitani Impp. etiamſi Italia verè ab aliis occupata fuiſſet, jure pro ſe allegare potuiſſent. Cum itaque Pontifex Italiam, quæ ſola tum occidentalis Imperii provincia erat, non habuerit, quomodo potuit alteri non tantùm nomẽ, honorem, dignitatem & jus Imperiale, ſed etiam omnia ab eis dependẽtia, qualia ſunt, merum & mixtũ Imperium, Regalia, & jus Majeſtatis, conferre? Cum etiam Carolus expulſis Longobardis, eorumq; Regno occupato hæc ipſa jam habuerit, ſiquidem Rex, qui non agnoſcit ſuperiorẽ, qualis Carolus tum erat, idem poſſit in regno ſuo, quod Imperator in Imperio. Et hæc omnia tantò magis locũ habent, quantò certius eſt, Leonem Pontificẽ tum ſub juriſdictione Imperatoris fuiſſe, eumq; pro judice agnoviſſe. Nam non tantùm ipſe Leo, cum à Romanis malè tractatus eſſet, ad Carolũ ut ſuperiorem, recurſum ſuũ habuit, ſed & Carolus Romam veniens, primò omnium de Criminibus, quæ Pontifici objiciebãtur, inquiſivit. Sic enim in Annalibus. *Pontifex poſtquam eorum criminum nullius eſſe probator voluit, coram omni populo in Baſilica Petri Apoſtoli Evangelium ferens, invocatoq; ſanctæ Trinitatis nomine, de objectis ſe criminibus jurejurando purgavit.* Ex quo apparet omnia in hoc proceſſu adverſus Pontificem, (qui inter alia adulterii accuſabatur *c*) obſervata fuiſſe, quæ à Magiſtratibus in hujusmodi cauſis obſervari ſolent. Primò enim Carolus inquiſivit in Pontificem: Inquiſitio autem eſt actus judicialis, nec ab alio quàm à judice expeditur. Sic Damhoud. Pract. Crim. c. 8. in pr. inquit: *Inquiſitionẽ quam vulgò informationẽ præcedẽtem appellamus, ex judicis & officio & authoritate ſemper fuiſſe neceſſe eſt: Nemo enim niſi ſolus judex aut judicis poteſtatem habens, de crimine efficaciter inquirere poteſt.* Sed dicet aliquis, Pontifex ſeſe jurejurando purgavit: Ergo Carolus non adverſus eum judicialiter proceſſit. Quod ſi Carolus inquiſitione facta, & nullis comparẽtibus accuſatoribus, Pontificem ſimpliciter abſolviſſet, ſatis nobis eſſet: ſic enim reus, actore non comparẽte, à Citatione vel inſtantia abſolvitur, quod tàm in Criminalibus quã civilibus locum habet. Sed indubitatum eſt, graves adverſus Põtificem ſuſpiciones fuiſſe, ut ad juramentum purgationis proceſſum ſit: hunc enim proceſſum in ejusmodi factis etiam jus Canonicum probat: Toto titul. De Purgatione Canonica, & apud ſuperiorem fieri debere in confeſſo eſt in criminibus non notoriis. Sic enim Innocent. 3. in c. dilectis filiis, in fin. inquit. *Si nullus apparuerit legitimus accuſator & ipſum* (presbyterum nimirum, de quo tum agebatur & ſuper inceſtus & adulterii crimine fuerat infamatus, ut & Leo hic de altero ex his duobus, ut dictum) *inveneritis apud bonos & graves ſuper*

b Reichs-Abſchiedt Anno 70. §. Wir haben auch.

c F. Junius. §. 11. Art. 6. c. 7.

prædi-

Digitized by Google

prædictis Criminibus vel ipſorum altero infamatum, purgationem ei Canonicam indicatis, non obſtante, quòd coram prædicto electo dicitur ſe purgaſſe, cum judicio pendente coram judicibus delegatis, non debuerit ordinarius purgationem indicere infamato. Si hæc judicia agnoſcunt in inferioribus, cur non etiam in ſuperioribus? De ſimili proceſſu purgationis in cauſis fractæ pacis extat Ordinatio Cameræ part. 2. tit. 10. qui omninò videndus. Prętereà certum eſt nullum eſſe omninò juramentum, quod non cauſa cognita, vel in præſentia judicis fiat & ſolennitatem quandam habeat. Omnem autem ſolennitatem hoc ſuperat, quod inter tot Nobiles probataſq; perſonas etiam conſcientiam Principis tenuit, juxta l. omnium. C. De Teſtam. Et ut minus dubium ſit, addamus alterum exemplum Paſchalis Pontificis, de quo ſic *Platina in ejus vita. Theodorus Primicerius & Leo Nomenclator Romæ in Lateranenſi, per ſeditionem confoſſis oculis necantur: fuêre qui tantum crimen in Paſchalem rejicerent, qui quidem in Synodo 30. Epiſcoporum habita, & conjecturis & rationibus & juramento à tanto ſe crimine liberavit: Accepit hanc ſatisfactionem Imperator.* Conferte jam modernorum Pontificum facta cum his exemplis, ſtatim apparebit, quales illi fuerint, & quid de his ſentiendum, qui nihil minus quàm ad juramentum adigi ſeſe patientur. Et ne quid porrò dubitemus, Carolum Francum Romæ juriſdictionem exercuiſſe, placet hîc adſcribere verba ejuſdem Hiſtorici: *Poſt paucos dies, jubente ipſo Carolo, ij, qui eundem anno ſuperiore depoſuerant, in judicium adducti, & habita de ijs quæſtione, ſecundum legem Romanorum, ut læſæ Majeſtatis rei capite damnati ſunt, pro quibus tamen Papa pio affectu animi Imperatorem interceſſit, nam & vita & membrorum integritas eis eſt conceſſa, ceterum pro facinoris magnitudine exilio damnati ſunt omnes eadem ſententia. Ordinatis deinde Romæ Urbis & Pontificis, totiuſq; Italiæ non tantùm publicis, ſed etiam Eccleſiaſticis & privatis rebus, &c.* Unde certo certius colligitur, Carolum tum abſolutam & plenam Juriſdictionem in omnes perſonas & res tum ſeculares tum Eccleſiaſticas citra controverſiam vel ullam exceptionem habuiſſe. Quæ omnia vel hinc planiſſimè & pleniſſimè confirmantur, quod Carolus à Leone, poſtquam Imperator coronatus & ſalutatus eſſet, adoratus eſt. Sic enim inquit idem autor, *Poſt quas laudes à Pontifice more antiquorum Principum adoratus eſt:* Sic enim Perſæ Reges ſuos adorare ſolebant, quod vel *a* Magorum exemplum probat. Et cum Philoſophus Calliſthenes Alexandrum Macedonem adorare recuſaret, morte mulctatus eſt. Hunc adorandi modum adhuc hodie Angli ſuperſtitioſius retinent. Conſtat autem non inferiores à ſuperioribus, ſed ſuperiores ab inferioribus adorari. Sic hodie quoque omnes qui Pontifici Romano obedientiam præſtant, non tantùm eum adorant, ſed etiam pedes exoſculantur. Uter igitur tum major fuerit, judicent majores & minores; nunc ordo inverſus eſt. Quid q; & Papa Carolo claves & vexilla Civitatis miſerit, qua miſſione nihil aliud niſi plenum atque abſolutum dominium intelligi potuit, id quod etiam in privatis rebus obtinet, ut clavibus traditis dominium traditum eſſe videatur *b*, quod etſi Bellarminus Sophiſtica

a Matth. 2.

b l. Clavib. ff. De Contrah. emt.

Digitized by Google

phiſtica aliqua ſuperſtitione eludere velit, tamen verba aperta ſunt, & quæ ſubjiciuntur, aliud arguunt: *Poſtulaſſe Pontificem, ut Carolus ſuos Romam ableget, qui pop. Romanum ad ſuam fidem atque ſubjectionem Sacramento firmarent.* Quod autem Bellarminus, ad ſuam, id eſt, Pontificis fidem, nullum colorem habet. Nam & Carolus poſt Romæ Actus juriſdictionales, & qui ſummo Magiſtratui competũt, exercuit. Huc accedit multorum eorumq; fide digniſſimorum hiſtoricorum autoritas. Nam etſi non omnes, tamen multi Senatus populiq; Romani cõſenſum & deſtinationem interveniſſe apertè affirmant. Illyricus ſeptem, nempe Sigibertum, Blondũ, Platinam, Leopoldum, Æneam Sylvium, Vincentium & Onuphrium, produxit. Hoc, ut Bellarminus impugnaret, triginta tres ex adverſo profert; ex quibus tamẽ multi ſunt, iique decem numero, qui contra ipſum faciunt, ita ut interrogatorius cauſalibus opus non ſit. Hi autem ſunt: Marianus Scotus, Blondus, Platina, Antoninus, Nauclerus, Robertus Gaguinus, Philippus Bergomenſis, Wimpfelingus, Donatus Acciaiolus, Franciſcus Junius, quẽ meritò in hoc puncto Hiſtoricorum allegamus, cum eos diligenter cõquiſiverit, addit ſequẽtes. Gotfridum Viterbienſem, Autorem fragmenti Hiſtorici, quod M. Alberti Argentinenſis Chronico præfixum fuit, & Lambertũ Schafnaburgenſem, Albericum, Aventinum, ut & Nicolaum Gellium. Rem quoq; totam ita paucis cõplexus eſt *a*, quæ verba quia Emphaſin habent, adſcribere placet. *Conſilium Francorum honorem Imperij diſertè fuerat ſtipulatum pro Carolo, cum Adrianus auxiliũ Caroli & Francorũ imploraret, ut Gotfridus Viterbienſis copioſè narrat, & principatũ Italiæ publicè ipſi ab Hadriano pronunciatum Sigibertus teſtis eſt, & cum à Leone III. Romam veniens exceptus eſſet, octiduo toto conſilium fuiſſe habitum de hac re & magnis precibus cum Carolo actum, ut principatum illum Imperij ſuſciperet, tum idem Gotfridus docet, tum verò auctor fragmenti illius hiſtorici, quod M. Alberti Argentinenſis Chronico præfixum fuit his verbis. Quum tanti tamq; famoſi viri per totum orbem terrarum fidei probitatisq; fama volarit, Romani potentiſſimum Romanum Imperium, imò & Papæ electionem ſibi præſcripſerunt. Igitur precibus beati Leonis Papæ & Principum Regni, omniumq; primatum admonitus tàm Dei quàm hominum voluntati conſentiens cum magno univerſalis cleri plebisq; tripudio in die Natali Domini noſtri Jeſu Chriſti Anno Incarnationis DCCCI. ante altare Beati Petri Apoſtoli Romæ à Leone Papa conſecratus & unctus eſt.* Ex quibus apparet, in hoc toto actu Pontificis minimas partes fuiſſe, nedum ut omnia ſolus celebraverit, idque jure ſuo. Et quis uſque adeo rerum politicarum imperitus, qui non exiſtimet, rem magni conſilii & deliberationis fuiſſe, cum à 300. annis Occidens Imperatore caruerit, cum tamen etiam hodie, Romano Imperio conſtituto & firmato, nonnunquam in multos dies protrahi deliberationes videamus? Quodnam tempus inter Cõradum Quartum & Rudolphum Habſpurgenſem interceſſerit, Annales loquuntur, & ſeptendecim annorum interregnum fuiſſe fatentur omnes. In Aurea Bulla cap. ſecundo, triginta dies ſtatuuntur, intra quos Rex Romanorum in Cæſarem promovendus

a Not. 68 Art. 26. cap. 2. li. 1.

vendus eligatur. Nec Pontifice demortuo, ſucceſſor ſemper primo quoq; die eligi poteſt, cum in conclave ventum eſt, multos enim dies imò & mēſes Papatum vacaſſe, hiſtorici ſcribunt. Quod ſi id in jam conſtitutis Imperiis & Collegiis accidit, quid de conſtituendis dicemus? An unius luſci Pōtificis cœco impetu cauſam tantæ importantiæ uno momēto āctam, factā, tranſactam putabimus? Sed & ea, quæ Caroli coronationem cōſecuta ſunt, id demonſtrant, quibus minimè opus fuiſſet. Si id ita eſt ſine ulla contradictione, quod juri Pontificum Bellarminus atq; alii tribuunt. Sic enim Platina in vita Leonis, *Interea vero Conſtantinopolitana Imperatrix miſſis in Italiam legatis cum Carolo pacem & fœdus facit, Imperiumq; his terminis diviſit, ut Irena ea parte Italiæ potiretur, quæ ad dextram Neapoli incipiens; ad ſiniſtram Siponto (quæ Urbs jam Manfredonia dicitur) infero ſuperoq; mari clauditur, una cum Sicilia. Reliqua verò pars Italiæ Carolo ipſi ex fœdere obtigit. At Nicephorus patricius ægrè ferens Irenæ mulieris Imperium, cum eam captam dolo Lesbum in exilium miſiſſet, fœdus jam ante initum per legatos cum Carolo novat. Qui tranſigit, quaſi de re dubia & lite incerta neque finita tranſigit*, inquit Ulpianus l. 1. ff. De Tranſact. *Diviſio quoque ſi traditione vel ſtipulatione ſumat effectum* (qualis hoc loco de finibus Imperii ab utriſque parte facta eſt) *pro Tranſactione eſt. l. Diviſionis. 45. ff. De Pactis.* Ex quibus efficitur, cum de Imperio tranſactum ſit, etiam de Imperiali dignitate, utpote ab eo immediatè dependente, tranſactum fuiſſe, maximè cum etiā fœdus de non offendendo inſuper additū fuerit. Quo etiam pertinent verba *a* Lupoldi, quæ à Bellarmino citantur *b*. *Ex quo Imperium Romanum tempore dictæ translationis, & etiā longo tempore ante ipſam non fuit apud Romanos, ſed apud Græcos, nec etiam hodie apud Romanos, ſed apud Germanos exiſtat: non occurrit ratio, quare pop. Romanus tempore translationis prædictæ habuerit, vel etiam hodie habeat majorem poteſtatem circa translationem Imperii, quàm quicunque alius populus Imperio Romano ſubjectus.* Et paulò pòſt: *Poſſet tamē*, inquit, *ſatis probabiliter dici, quod populus Romanus ſumendo ipſum non tantum pro populo Civitatis Romanæ, ſed pro toto pop. Romano Imperio ſubjecto, etiam hodie habeat, præſertim vacante Imperio, poteſtatem leges condendi, ac Imperium ex cauſa rationabili, de una gente in aliam transferēdi, cum talis populus major videatur ipſo Principe.* Verùm, cùm, ut dictū, Irene & Nicephorus in hanc translationem tandem conſenſiſſent, omne jus ſuū in Italiam (præter ea, quæ in Tranſactione excepta erāt) omnem actionē, perſecutionem quocunque prætextu inſtitutam, amiſerunt: Græci, remittentibus enim jura competentia, non datur amplius regreſſus. At, inquit Bellarminus, non à tempore Tranſactionis, ſed à tempore coronationis Carolus ſe Imperatorem ſcripſit. Rectè: Nam ratihabitio de ſui natura regulariter retrotrahitur, & mandato cōparatur, & confirmat ea, quę ab initio invalidè ſubſecuta fuerant *c*. Quod hoc caſu ex ſuperioribus planū eſt. Sic pop. Romanus, q ſub Julio Cæſare libertatē amiſerat, tandē lege Regia Imperatori in ſe omnem poteſtatē conceſſit. §. ſed & q Principi placuit. Inſt. de jur. nat. Gent. & Civili. Sic idē Imperiū Græcum poſteà dilaceratum, & Comneni

a lib. de jurib. Regni c. 12.
b cap. 10. lib. 1. fol. 140.
c Vant. de Null. ſent. quib. mod. ſent. nulla repa. poſ. num. 101.

Imperium

Imperium Trapezuntinum condiderunt, in quam translationem poſtea Conſtantinopolitani cõſenſerunt, cum Johannes Lazus Michaëlis Palæologi filiam Eudociam uxorem duxiſſet. Sic Principes Imperii donationem Exarchatus à Rudolpho Imperatore Pontifici factam ratam habuerunt, cujus ratihabitionis formulam nobis Bellarminus exhibuit, ut jam non dubitemus, quin falſum ſit quod idem diſputat: cum ab Imperatoribus & Imperii Principibus jus ſuum omne Pontifices habeant in ſe translatum, nedum quod ipſi aliquid transferre poſſint aut ſoleant. Plura in hanc ſententiam poſſent exempla proferri, ſi extra oleas currere, aut ſingularem tractatum de ea re inſtituere liceret. Quod ſi verò omninò ita eſt, quod Bellarminus contendit, vellemus ex eo libenter ſcire, (ſi per Cardinalitiam dignitatem liceret) quonam titulo Imperator à Pontifice Romanum Imperiũ poſſideret. An pro donato, legato, ex emto, vendito, jure Inveſtituræ ut feudum, aliove titulo ſimili: nam qui ab altero poſſidet, his & ſimilibus titulis acquiſitum habet. Venditionem nullam interveniſſe certum eſt. Quod idẽ de Donatione dicendum eſt. Nam Pontifices à ſui Domini (quem falsò jactant) ingenio multùm alieni ſunt: *Is enim dicebat melius eſſe dare quàm accipere:* hi contra ſapiunt. Aut ſi dant, dant aliena magis quàm propria, ſi propria, lanam & plumbum, quæ magno auro & argento redimas neceſſe eſt. Reſpondit olim Hadrianus Pontifex Imperatori Friderico primo, Imperium Romanum eſſe feudum Pontificum, & quamvis Pontifex tergiverſatus ſit, & Beneficii nomen aliter interpretatus; tamen hoc eum ita ſenſiſſe, etjam Cujacius Lib. 1. De Feud. Tit. 1. §. 4. non diſſimulat, ubi inquit, *Controverſia eadem eſt, quæ inter Fridericum fuit Imp. & Hadrianum Pontificem Romanum. Hic cum ſatis ſuperbè per literas Friderico exprobraſſet oblivionem beneficij de manu accepti collata Imperij Corona, reſpondit Fridericus, ſe Imperium ſoli Deo acceptum ferre, Adriani ſe beneficiarium non eſſe. Adrianus autem pœnitentia actus, ut gliſcentem perniciem à ſe depelleret, ita ſe excuſabat ſubdolè, Beneficium ſe pro bono facto accepiſſe non pro feudo. Re tamen vera Adrianum ita ſenſiſſe demonſtrabat inſcriptio quædam Lateranenſis Palatii, & ſenſerunt etiam alij plerique, quaſi jure feudi regna & imperia à ſe haberent. Inſcriptio autem cujus mentio facta, eſt hujuſmodi:*

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores
Poſt homo fit Papæ, ſumit quo dante Coronam.

Subdolè, inquit Cujacius Papiſta. Hîc notandum eſt artificium Magiſtri & Diſcipuli. Magiſter Pontifex etiamſi diceret feudi vel beneficii jure à ſe Imperium Romanum teneri, tamen negavit poſtea: qua in re laudandus eſt. Diſcipulus Jeſuita contra tàm manifeſtam negationem non erubuit ſcribere a. *Etſi non dixit Adrianus Imperium eſſe feudum, non tamen dixit non eſſe: & licet non eſſe dixiſſet, non tamen continuò ſequeretur, falſam eſſe translationem Imperij; aliud enim eſt, Imperium ab una gente ad aliam transferre, aliud verò feudum conſtituere.* Dixit igitur eſſe feudum. Mirum non eſt, quod pileum Cardinalitium meruerit. Rurſus, Pontifex ex Coronatione, translationem Imperii

a lib. 1 cap. 3 fol 61.

& ſic

& ſic per conſequens feudum colligebat: hic Jeſuita id negat; dum dicit aliud eſſe Imperium transferre, aliud, feudum conſtituere, ſed an nō omnia Imperia & regna feuda ſunt ſummi illius translatoris? nam ſi dominus feudi directum habet dominium, cur non etiam ille à quo omnia immediatè pendent imperia? Sed ut ad Pontificis ſententiam redeamus, negabat ipſi Fridericus Imperator, quod vel beneficio ipſius Imperium teneret, aut ab eo in Germanos translatum eſſet. Sic enim illi reſpondet apud Othonem Friſingenſem, lib. 2. De geſtis Friderici, cap. 21. *Revolvamus modernorū Imperatorum geſta, ſi non divi noſtri Principis Carolus & Otho nullius beneficio traditam, ſed virtute expugnatam Græcis ſeu Longobardis* Urbem *cum Italia eripuerit, Francorumq́, appoſuerit terminis.* Nec verum eſt quod Pontifex ait, ut & hoc non intactum relinquamus: *Hoc nomen Beneficij*, inquit, *ex Bono & facto eſt editum, & dicitur Beneficium apud nos, non feudum, ſed bonum factum, in qua ſignificatione in univerſo Sacræ Scripturæ corpore invenitur, ubi ex Beneficio Dei, non tanquā ex feudo ſed velut ex benedictione & bono facto ipſius gubernari dicimur & nutriri.* Nā Deus nobis benefacit ex gratia & bonitate ipſius nullo noſtro merito. Hoc enim idem Papa negat; quod Bellarminus allegat *a*. *Solebant*, inquit, *qui ad coronam petendam venerant priſci ætatis Principes, inſigni aliquo facto Romanæ Eccleſiæ benevolentiam promereri, ut ſuo velut officio prævenientes benedictionem, jam debitam coronam omnibus præclaro facinore teſtarentur. Sic Carolus domuit Longobardos, Otho Berengarios: Lotharius dum Normannos reprimeret, coronam Imperij meruere.* Si igitur meritum eſt, quomodo poteſt eſſe beneficium? Deinde ſi beneficium eſt, quo jure Pontifices petere poſſunt, ut Coronam Imperator mereatur? Nam etſi pro beneficiis acceptis naturaliter quis obligetur, tamen inde civiliter nulla obligatio oriri poteſt. Taceo quod multi Hiſtorici dicunt, Pontificem à Carolo poſt Coronationem multa & magna munera accepiſſe, quibus hoc Beneficium ſatis compenſatum ipſe Imp. putabat. Sed & illud non negligendum, quod Dei bona facta ſunt realia: realiter enim & verè nobis Deus benefacit. At Pontifex coronando Carolum nihil in rei veritate ipſi benefecit, ſed tantum ejus, quod antè habuit, ſignum contulit. quod ſi ipſam Italiam dediſſet, aliquid diceret, & beneficii allegatio, cum effectu eſſet. Sed ut tandem hanc quæſtionem concludamus, operæ pretium eſt, & ipſum Bellarminum audire, qui etſi magnum feſtum faciat de hac translatione, quod ſolius Pontificis Leonis opus fuerit: tamen cap. 4. *b* inquit: *Clamat conſenſus omnium gentium, Leonem Tertium Pontificem Max. aut ſolum, aut præcipuum & primarium auctorem hujus translationis fuiſſe.* Hoc igitur vult: Aut ſolus tranſtulit, aut cum aliis: non potuiſſet ſuæ cauſæ gravius præjudicium inferre, nam in alternativis utrunque verum eſſe non poteſt; & Pontificem in hac translatione interveniſſe, nemo negat: Quod autem Bellarminus ait, eum præcipuū auctorem hujus tranſlationis fuiſſe, non cōſentit cum hiſtoricis, cum major pars & ſic præcipua, fuerint ipſi Romani. Item omnes proceres, Italiæ, Galliæ, & Germaniæ,

a cap. 5 lib. 1 fol. 87. 88.

b fol. 69.

Digitized by Google

quorum omnium authoritas interveniſſe ſcribitur & legitur, *Τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακὸν, inquit Euripides.* Pontifices ſi ſoli nequeunt: at primi eſſe volunt. Hoc autem, quod non ſoli Pontifices in Electione Imperatorum intervenerint, non melius etiam quàm ex ipſo Bellarmino probabimus, qui ſic inquit lib. 3. cap. 2. *Idem Otho Friſingenſis lib. 7. Hiſtor. cap. 22.* fol. 220. *Chunradum*, inquit, *Imperatoris Henrici ſororium, præſente Theoduino Epiſcopo Cardinali S.R.E Legato, ſummi Pontificis, ac totius Romani pop. Urbiumq́; aſſenſum promittente, nonageſimum tertium ab Auguſto Regem creant. Habemus igitur*, inquit Bellarminus, *Romanum Pontificem per ſe, vel per legatos, nec non Italicos Principes cum Germanis aliquando electioni interfuiſſe.* Quod ſi id tempore Chunradi locum habuit, qui multis ſeculis Carolum ſecutus eſt, quis non igitur illud Bellarmini, *Cum aliis*, meritò contra ipſum Bellarminum probaverit? Nec ſi Pontifex ex ſtatibus Imperii, propter provincias, quas ab eo in Italia poſſidet, aut dignitatem Eccleſiaſticam præcipuus aut primarius eſt, reliquis in ſuo jure potuit præjudicare, quemadmodum nec hodie ſecularibus Electoribus Eccleſiaſtici propterea quidquam in jure præjudicant, quòd hi ex aurea Bulla propter eandem dignitatem illis ordine præferuntur.

Cap. IV.

Nullum omninò Hiſtoricorum, quos Bellarminus producit, probare, Pontificem Romanum Leonem, ſolum, & quidem jure ſuo, Imperium Romanum in Carolum tranſtuliſſe, ſed omnes ipſi producenti repugnare.

Sed jam videamus, quibus argumentis Bellarminus ſuam ſententiã probet. Tres affert probationes. Primò Hiſtoricos: Deinde Cõfeſſiones Imperatorum: Tandem aliquot Pontificum, & hoc poſtremum τεάγημα eſt pro Catholicis: Nobis igitur cum duobus probationum generibus res eſt: ita tamen ut tertii non omninò obliviſcamur. De primo, inquit, *Accedant hiſtorici omnes tum veteres tum recentes, & auctoritatis ſuæ pondere, levitatem & impudentiam unius hominis comprimãt.* a His paucis verbis multa dicit hic noſter Tranſlator, qui omnium hiſtoricorum fidem in ſe tranſtulit. Primò convocat veteres & recentes hiſtoricos ſine diſcrimine contra unum, nempe Illyricum. At hic ſuos etiam allegarat, allegant etiam alii alios, ut præcedẽti capite dictum, qui aut Bellarmino non erunt hiſtorici, aut ille neſcit quid dicat: quamvis de multis hiſtoricis, quos Bellarminus allegat, licet illud dicere, quod de Jureconſultis dici ſolet, *Quando una avis volat, volãt etiam cætera.* Sed hæc omittamus, & parem omnibus autoritatem tribuamus: Deinde ait, ſe compreſſurum pondere auctoritatis omnium hiſtoricorũ unum impudentem Illyricum. Sed quodnam quæſo pondus eſſe poteſt eorum teſtiũ, cõtra quos tàm multa exceptiõ do afferuntur, ut qui quaſi de falſo ſuſpecti

a lib. 1 cap. 4. in princ.

Digitized by Google

ſti ſiant etiã ab ipſo producente. Sic enim contra Blondum, Æneam Sylvium, Platinam, multa Bellarminus affert, ideò tantùm, quia ante coronationem à Leone factam, Decretum vel Senatuſconſultum populi Romani de Carolo eligendo interveniſſe dicunt: *his enim duobus*, inquit, *auctoribus, qui ante annos centum floruerunt; anteponere poſſumus vetuſtiſſimos & plurimos ſcriptores, qui nihil ejuſmodi tradiderunt*. Etiamſi Æneas Sylvius Pontifex fuerit, & proinde omni exceptione major. Et de Blondo, inquit cap. 10. *Etſi ſcribat pop. Romani ſcitum interveniſſe in coronatione Caroli non defuiſſe, tamen id tradit contra fidem antiquorum*. Quales igitur vel hi, vel etiam alii teſtes auctoritatem habituri ſint, ipſe viderit Bellarminus. Alter error non minus lepidus qui in Jure verſatur, primus enim in facto erat, Juſtinianus in l. ſi quis teſtibus. C. De Teſtib. ſtatuit, ut ſi quis teſtibus uſus fuerit, ei non liceat adverſus eorum perſonas, ſi adverſus eundem in alia lite producuntur, excipere. At Bellarminus adverſus proprios teſtes, non in alia lite, ſed eâdem, non ab aliis ſed ab ipſo productos excipit, novo exemplo. Etſi verò idem Imp. concedat licentiam ex ipſis depoſitionibus teſtimonium eorum arguere, utpote quòd producenti incognitum ſit: tamen cum Bellarminus etiã ante productionem eorũ depoſitiones cognitas habeat, & nihilominus contra eas excipiat, viderit ipſe, ex quo jure id didicerit. Sed & hoc annotare operæpretium eſt: dicit ſe afferre triginta tres hiſtoricos, quibus Articulos ſuos aut cauſam ſummariè propoſitam probare poſſit: At Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Lambertus Schafnaburgenſis, Blondus, Platina, Antoninus, Nauclerus, Robertus Gaguinus, Philippus Bergomenſis, Jacobus Wympfelingus, & Donatus Acciaiolus cõtra ipſum producentem militant: quod nec Bellarminus potuit diſſimulare, hi autem numero duodecim ſunt. Ex reliquis tres ſunt Hiſtorici, qui Caroli Magni nullam mentionem faciunt: Witichindus enim de Othone ſecundo loquitur: Luitprandus de Othone primo: Dodechinus de Lothario & Friderico Impp. qui omnes à Caroli Magni temporibus quàm longiſſimè abfuerunt. Si quis dicat, rem eodem recidere, is fallitur: Nam inſcriptio & totus primus liber Bellarmini eſt de Translatione Imperii Romani ad Francos, nam alteram Translationem ex familia Caroli Magni in Saxones Bellarminus ipſe non putat propriè ita dicendam eſſe a. Hi autem omnes Impp. plerique Saxones fuêre. Quare cum quindecim Teſtium jacturam fecerit, cauſam quoque ferè pro dimidia parte amiſerit. Quod ſi quis ad ſuperiores duodecim addat Sigebertum, Leopoldum, Vincentium & Onuphrium, & alios etiam, quos Fr. Junius adduxit, ut Gotefridum Viterbienſem, Auctorem Fragmenti Hiſtorici, Albericum Aventinum, Nicolaum Gillium; re ipſa intelligit, plures pro Illyrico quam pro Bellarmino facere, ſi modo rectè numerare didicerit. Et hic numerus multis aliis & fide dignis Hiſtoricis augeri poſſet. Si quis in iis coacervandis laborare

a In Argumẽto & partitione Libri, in fine.

 velit:

Digitized by Google

a lib.4.Sect. 12.

b lib.1.De Rep.cap.10.

velit: Placet ſaltem adſcribere, quæ Franciſcus Guichiardinus *a* Italus, & Papis addictus, imò copiarum Papalium ductor, ſcribit de hac tranſlatione: *Poſt annum octingenteſimum, in feſto Nativitatis Domini noſtri, Leo Papa non alia poteſtate vel auctoritate, quàm quod primus eſſet in populo Romano, unà cum illo elegit Carolum Magnum in Imperatorem Romanum.* Johannes Bodinus *b* vir πολιτικώτατος ſcribit, Carolum armis & virtute nomen Imperatorium meruiſſe. Sed quia Teſtiu m dicta, quam maximè id fieri poteſt, concilianda ſunt, id quoque hoc caſu faciemus, & demonſtrabimus nullum omninò teſtem pro Bellarmino facere. Nam etiam certi Juris eſt, ſi pauciores teſtes ſint, attamen pluribus præferri, cum veriſimilia loquuntur, & per eos plura probantur quàm quæ adverſarius affert. Ita enim Butrig. Sum.ult.de Teſtib. & Alberic. de Malet. Tract. de Teſtib. num.29.30.31. Adde Franciſc. Curt. Concluſ.19. num.41. *In conflictu Teſtium quatuor*, inquit, *ſunt in conſideratione. Primò Natura Negocij & Qualitas. Secundò Teſtium fides & autoritas. Tertiò argumenta confirmantia rem de qua agitur. Quartò ut ſequamur proxima jura, quibus adhæret lux veritatis.* Quod ad naturam negocii attinet, quia ſupra de ea pauca quædam dicta ſunt, & ab Illyrico, Fr. Junio, aliisq; etiam multis ab ipſo Bellarmino adductis hiſtoricis apparet rem non ita nudè geſtam eſſe, ut verba illa ſonant acclamantium Romanorum; *Carolo à Deo coronato*, &c. ſed multam magnamque deliberationem, omnium, ut loquimur, ſtatuum ferè totius Occidentis in hac coronatione interveniſſe & præceſſiſſe, brevitatis cauſa eò Lectorem remittimus. Ex his enim colligitur, verum eſſe, quod dici ſolet: *Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari.* Hòdie in ſimilibus actibus, quos Pontifices Romani faciunt, nulla ſcita vel Senatuſconſulta tacita vel expreſſa intervenire certum eſt: in hoc autem actu talia interveniſſe expreſsè dicunt, Platina, Blondus, Philippus Bergomenſis, Wimpfelingus, Onuphrius & Nauclerus, qui inquit, *Prabàbita matura deliberatione, & conſenſu populi Romani Carolum Imperatorem declaratum eſſe.* Quæ verba Bellarminus, quia ipſius cauſæ minimè ſerviebant, omiſit, quod in falſi crimen incidit. Sic enim ſolet Jeſuita non rarò ea amplificare, quæ pro ipſo faciunt, aut veris verbis falſum & contortum ſenſum affingere, contra autem omittere, à quibus ipſi præjudicium imminet. Sic in alio loco, quem præcedenti capite adduximus, ubi Annales Francici addunt; Papam Leonem poſt coronationem adoraſſe Carolum Magnum idque more antiquorum Principum; hæc poſteriora omittit, præcedentia autem exaggerat. Qui verò omnibus authoribus, qui deliberationem actum Coronationis præceſſiſſe ſcribunt, fidem derogare velit, is faciet, ut ipſi nihil credatur. Tantò minus autem hi ſuſpecti eſſe poſſunt, cum à tot ſeculis plurimi ſcripſerint, nec Evangelici ſed Catholici fuerint: imò quidam in Urbe Roma & ex ollis Pontificum vixerint, & ex Actis Vaticanis nobis hæc expreſſerint atque ediderint. Et quia alii ex antiquioribus & fide dignis, quorum vel libri

vel

vel etiam nomina hodie non extant, deſumſerint, dubium non eſt: qui de hac re fore quæſtionem aliquam, olim præſcire aut divinare non potuerũt: quid enim aliud faciunt Jeſuitæ & Pontificii, quàm quòd ſuis adverſariis Proteſtantibus novitatem objiciunt? Unum libet adducere Platinam, cujus verba ſunt. *Pontifex Carolo optimè de Eccleſia merito aliquam gratiam relaturus, cum videret Imperatores Conſtantinopolitanos ægrè id nomen tueri, & ob eam rem Urbem & Italiam magnas calamitates paſſam in Baſilica Petri poſt ſolennia ſacra populi Romani ſcito ac precibus ipſum Carolum magna voce Imperatorem decernit.* Ergo hæc res prius, quàm ad coronationem perveniretur, in ſenatu, apud populum acta (hoc enim ſcitum ſignificat) tum demum Pontifex rogatus eſt, ut nomine populi Romani (quod etiam expreſsè hiſtorici multi dicunt) actum coronationis & renunciationis publicæ expediret. Sed Bellarminus contra hunc ut & Blondũ (quem tamen Æneas Sylvius hoc honore dignatus eſt, ut in Epitomen eum redegerit, quemadmodum & Labeo Jurisconſultus à Javoleno epitomatus eſt) hoc opponit, quòd ante centum annos floruerint: ſed de Platina audiat judicium Hieronymi Balbi Epiſcopi Guicenſis, qui in libro De coronatione a ſic inquit, *Quæ ſcribit Platina in eo libro, quem de vita & moribus Pontificum edidit, velut ſacroſancta ac Sibyllinis foliis veriora ſunt exiſtimanda: quippe cum ea ex publicis tabulis & diplomatibus, aliisq; legitimis documentis deprompſerit, in quibus res geſtæ Pontificum eorumq; ſucceſſus & progreſſiones, ut quiſq; domi foriſq; ſe habuerit, quo curſu naviculam procellis nunc agitatam, nunc tranquillo pelago quietam duxerit, hiſtorica fide continetur.* Huic autem ut Germano, propterea & candido, ut Epiſcopo, & ſic in majore dignitate conſtituto, & Catholico, quique hujus & aliarum quæſtionum circa hunc tractatum majorem noticiam habuit, quam Jeſuita aut ſimilis farinæ Monachus, nam & Electioni & Coronationi Caroli V. nomine Ludovici Regis Bohemiæ & Ungariæ interfuit, potius credendum eſt. Et certè multa ſunt in Platina, quæ ne ipſe quidem Bellarminus falſa & commentitia eſſe dixerit. Si verò omnia, & omnes, etiam domeſticos ſuis nonnullos, reprehendere ſibi licere Jeſuita putat: viciſſim cogitet, pari ratione & facilitate ſua commenta explodi poſſe. Multa ejuſmodi ſunt, quæ ex Actis Vaticanis expreſſa & publicata ſunt, & tamen contra Pontifices Pontificioſque faciunt, ut quod ſuprà ex Bodino de figmento Conſtantinianæ donationis attulimus. Et quia ſupra diximus, eos teſtes meritò prævalere, qui veriſimilia loquuntur, & per quos plura probantur, item à quibus militant argumenta rem confirmantia & jura proximiora, placet quædam ſubjicere, quibus id quod agimus, confirmemus id quod ex vicinitate vel proximitate facti planum fiet. Sigebertus narrat Carolum à Pontifice Hadriano Patricium fuiſſe dictum conſilii publici autoritate: rurſus ejuſdem curiæ nomine Carolo hoc nomen ablatum eſt. Unde illud Gotfridi. *Tollere ſic nomen Curia tota notat.* Si igitur in eo, quod minoris præjudicii fuit, autoritas publica totius ſenatus populiq; Romani interceſſit, quidnam de noſtro caſu

a fol. 51. tit. penult.

majori & gravioris præjudicii dicendum & ſentiendum? Narrat Platina in vita Hadriani, cum Carolus Urbem Romam ingreſſus eſſet, & Rex cum Pontifice ad altare Apoſtoli perveniſſent, juraſſe mutuò Carolum & Pontificem, Romanos & Francos, perpetuam ſe amicitiam ſervaturos. Si in hoc juramento omnium conſenſus & auctoritas intervenit, cur non etjam in coronatione & inauguratione Caroli? Multa alia in hanc ſententiam paſſim allata ſunt, quæ omnia hîc recenſere nimium eſſet. Facit etjam ad rem, quòd à Romanis Carolo Pontificis eligendi poteſtas conceſſa ſit, unde nemo rectè colliget contrarium, nempe, Pontificem & quidem jure ſuo, & ſolum Imperatorem eligere & ignorantibus aliis creare potuiſſe. Major autem eligit minorem, & non contra, id quod etiam Bellarminus agnoſcere cogitur, & de prætenſa poteſtate Eccleſiaſtica alibi dictum eſt, & infra quoq; dicendi locus erit. His adde quòd Carolus non tantùm eodem tempore Imperator, ſed etiam filius ejus Pipinus ſimul Rex Italiæ ſalutatus eſt. Unde dubium non eſt, quin hæc populo Romano & Carolo ſciente & antè cõſentiente geſta ſint, cum annis trecẽtis ſimile quid Roma nõ viderit, à quo tempore ſi Pontifices jus tale ꝙ habuiſſent, ſine dubio exercuiſſent; tanto temporis autem ſpacio omnia jura etiam amitti, extra controverſiam eſt. Quod eò probabilius redditur, quòd Italiæ novum Regem dare, & paternum honorem cum filio communicare ſummæ audaciæ fuiſſet, nec dum dementiæ, ſi hæc Italis & Carolo ignorantibus facta eſſent; nec Pontifex Romanus impune tuliſſet, cùm & is Leo, ut & ejus majores & ſucceſſores aliquot, ex levioribus cauſis à Romanis poſt Imperatorum ab Urbe diſceſſum mulctati ſint. Ita Leo Pontifex unà cum reliquis clericis & Romanis Carolo venienti obviam factus eſt, eumque non ſecus ac olim Hieroſolymitanus ſummus Pontifex Alexandrum Magnum extra urbem excepit. Quis autem alteri occurrere ſoleat, ſatis compertum eſt. Et faciunt ne id hodie Pontifices? Annon ſummos Imperatores ſe ſequi jubent? Tandem & hoc verum, & jure gentium receptum eſt: ipſa etiam Papalis curia obſervat. Quod Imperatorum, Regum atq; etiã Pontificum coronationes & ſolennes renunciationes, Electio præcedit, ex qua omne jus ſuum Electus habet. Si quis igitur putat, hoc caſu omnia commixta & confuſa fuiſſe, cum tamen de novo Imperio conſtituendo actum ſit, is ipſo Bellarmino in hac quæſtione ſtupidior eſt. Corona etiam & ſceptra & palla Imperialia ſine dubio tum temporis, ut nec nunc, in unius Pontificis poteſtate fuerunt, ut quibus vellet, ea conferre, & quibus nollet, adimere poſſet. Sed tamen quædam pro ſe affert Jeſuita: dicit ſcitum & preces apud Pontificem factas? quomodo hoc probat? Ne unico quidem argumento: & multi ſunt hiſtorici, qui contrarium apertè affirmant. Non tantum in Collegio clericorum hoc actum, ſed etiam in curia, unde etiam ab aliis *Senatusconſultum*, ab aliis verò *ſcitum* appellatur. Quid autem Senatusconſultum ſit, omnibus notum eſt. Et hic quoq; falſæ interpretationis,

quæ

Digitized by Google

quæ Bellarmino admodum familiaris eſt, luculentum teſtimonium habemus. Sed addit diſputator ille ſubtilis, *Si quid populus Romanus decrevit, id certè ſolam decrevit, ut à Romano Pontifice peteretur; ut ipſe, qui ſolus id facere poſſet, Imperium à Græcis ad Francos transferret.* Mirum unde hæc conjectura nata ſit, nec enim ullus hiſtoricorum, quos triginta tres affert hic diſputator, id vel minimo verbo ſignificat. Mittamus igitur hanc Jeſuiticam Interpretationem, quæ etiam cum ſuo autore pugnat, qui ait, Pontificem aut ſolum tranſtuliſſe, aut certè primarium autorem illius translationis fuiſſe, ut ſupra audivimus: adeò nec ſui, nec aliorum memor fuit. Et Onuphrius magis in hac cauſa candidus quam talis Jeſuita, ait, S. P. Q. R. Suffragiis Carolum creatum eſſe Imperatorem & Auguſtum appellatum: idque ſine dubio didicerat ex actis Vaticanis aliisque hiſtoricis, ex quibus etiam Platina ait ſcitum populi Romani interveniſſe, additq; Onuphrius credibile eſſe ita rem accidiſſe, quod etiam omnes prudentes & rerum politicarum intelligentes libenter concedent, & ita fieri decuiſſe. Cum his non aliter reſpondere poteſt Bellarminus, dicit, hæc ex Philoſophiæ promtuariis deſumpta. Sed hoc vel ipſis Bellarmini teſtibus quamplurimis falſum eſt. Deinde ſi ex hujusmodi argumentis concludere non licebit, quid proſunt Juriſconſultis tot conjecturæ, ſigna, indicia, præſumptiones, quæ omnia ex Philoſophiæ & in ſpecie logicæ promtuariis deſumuntur: adeò, ut ſi hæc nulla ſint, malè operã ſuam poſuerint, qui de his longos tractatus, & Topica legalia ſcribunt, & qui in judicando hæc obſervant, fallantur neceſſe ſit? quid item fiet de Confeſſionibus Bellarmini, quibus aliquot capita complevit? illæ enim nihil aliud quam quędam præſumtiones ſunt quibus prętenſam ſuam translationem probare nititur. Sed ponamus hoc ita eſſe, quod Bellarminus contendit, nihil tamen illi concedendo, de quo proteſtamur, parum tamen ejus cauſam juvat. Nam ſi populus Romanus Senatusconſulto decrevit, ut à Pontifice Coronatio impetraretur: Ergo non paravit tum Pontificem ſuo jure Imperia transferendi poteſtatem habere, nam ſi hoc verum eſſet, quod nunc hic Jeſuita nobis perſuadere vult, nec Senatusconſulto, nec precibus opus fuiſſet. Imò nec ipſe Pontifex tum ſenſit, quod nunc ſophiſtæ & adulatores Romani illi affingunt: quid enim precibus apud ipſum opus fuiſſet? potuiſſet enim ſimiliter reſpondere Romanis hanc translationem petentibus, quod Paulus II. Platinæ reſpondit, de quo in Pauli ejuſdem vita, oculis torvis eos aſpiciens, An neſcitis me omne jus divinum & humanum in ſcrinio pectoris habere, & hoc in abſoluta mea facultate poſitum eſſe? ſic mea ſtat ſententia, non veſtra, mihi ſoli hoc Imperia & regna transferre commiſſum eſt, loco cedite omnes, ite quò vultis, nihil vos moror: Pontifex ſum, mihique licet pro arbitrio animi veſtra decreta reſcindere & approbare. Ex his igitur patet, Pontificem Leonem non proceſſiſſe jure ſuo, non ex officio, ſed ad Inſtantiam Romanorum: non feciſſe ex certa ſcientia, proprio motu, & plenitudine poteſta-

poteſtatis: his enim tribus clauſulis nunc omnia muniunt: ſed ignoraſſe
jus hoc ſibi competere, feciſſe motu alieno, nec plenitudine poteſtatis u-
ſum fuiſſe, & ne talem quidem eo tempore habuiſſe; nam ſi quid vel mini-
mi juris habent, plenis buccis & voce ſtentorea id declamare uſque ad nau-
ſeam non deſinunt, quod ſupra ex cap. Solitæ audivimus. Quis verò ita ſtu-
pidus eſt, qui putet multis Senatusconſultis aut deliberationibus opus eſſe,
ad hoc, ut quis rogetur alteri coronam imponere, & publicè talem Regem
vel Imperatorem renuntiare? Quod vero Carolus nomen Imperatoris a-
verſatus eſt, ut Eginhardus ait, adeò ut ſi Pontificis cõſilium præſciviſſet, eo
die templum ingreſſurus non fuiſſet, cauſam adverſarii non juvat. Nã ſi Ca-
rolus putaſſet, Pontificem Imperii transferendi poteſtatem jure ſuo habe-
re, hæc verba nunquam dixiſſet, ſed facto Pontificis acquieviſſet, imò nullo
negocio de Græcis Impp. qui hanc coronationem & renunciationem ægrè
ferebant, id reſpondiſſet, vel tanquam exceptionem peremtoriam objeciſ-
ſet. Non igitur probat hoc eſſe, quia contingit abeſſe. Et quæ tandem hu-
jus rei cauſa fuerit, ſive ea quam Franc. Junius affert, quod Carolus adhuc à
nomine abhorruerit Imperatoris, cum rem ipſam Italiam & totum Occi-
dentis Imperium haberet, & de titulo Imperatorio ſecum actum eſſe ante
hoc, noſſet ſive alia, quæcunque, (multa enim in Cõſiliis Regum vel Prin-
cipum incidunt, quæ differri nonnunquam commodius eſt) illa non eſt,
quam Bellarminus vult. Plus enim operantur verba expreſsè dicta, quàm
quæ in mente retinentur. Verum Bellarminus aliud objicit. Dicit enim
Sigebertum trecentos annos poſt translationem illam ſcripſiſſe. Et hunc
primum eſſe, qui Senatusconſulti, vel conſenſus populi meminerit: reli-
quos, ut Blondum, Platinam, Æneam Sylvium, Krantzium, quos tamen in
hoc ipſo articulo in corona inſignium virorum nominat, & auctoritatis
pondus habere aſſerit, juniores eſſe. Atqui nemo vir bonus, nedum do-
ctus, & qui aliorum judicia reformidat, præſumitur mendax aut doloſus:
præterea, ut & ſupra diximus, Sigebertus ut & alii eo ſeculo vixerunt quo
de his futuram controverſiam, vaticinari non potuerunt: & ſine dubio ex
iis habuit, qui iſtis temporibus vicini fuerunt. Sic igitur ab omni affectu
& ſuſpicione partialitatis immunes ſunt. Quod igitur ante quingentos
annos verum fuit, cur non etiam ante octingentos, cum nulla diverſitatis
ratio dari poſſit? Cum enim is qui hodie poſſidet, etiam olim poſſediſſe
præſumatur, cur id, quod tempore Sigeberti, Vincentii, (nam & hic prio-
rem ſequitur.) verum fuit, nunc falſum eſſe incipiet? Sed & Sigebertus cõ-
teſtes habet omni exceptione majores. Narrat Otho Friſingẽſis, Lib. 2. De
reb. geſtis Friderici I. cap. 21. Romanos ad Fridericum eundem, cum de ejus
adventu cognoviſſent, legatos miſiſſe: qui inter alia Principem ita compel-
larunt: *Hoſpes eras, civem feci, Advena fuiſti ex tranſalpinis partibus, principem conſti-
tui, quod meum jure fuit, tibi dedi.* quibus ita Imperator reſpondit: *Gloriaris me
per te vocatum eſſe, me per te primo civem, poſt principem factum, quod tuum erat à te
ſuſcepiſſe.*

ſuſcepiſſe. Quæ dicti novitas quàm ratione abſona, quàm veritate vacua ſit, æſtimationi tuæ, prudentumq; relinquitur arbitrio. & quæ ſequuntur. Ergo ipſi Romani legati hoc ſibi arrogabant, & à ſe Imperatorem factum gloriabantur. Certum autem eſt legatos ex Actis publicis inſtrui. Deinde ne Imperator quidem hoc negabat ſe à Romanis vocatum & Imperatorem ſalutatum, ſed ut concludit. *Imploraſti miſera felicem, debilis fortem, invalida validum, anxia ſecurum; nam ab hoſtibus pulſabaris, nec propria manu, Græcorumve mollitie liberari poteras.* Sic paulo ante Romani ad Chunradum Tertium ſcripſerunt, cumque hortabantur, ut Urbem Romam occuparet, ſe ei fideles fore: quod nunquam feciſſent, niſi in Imperatore creando jus habuiſſent.

Sed pergamus. Sequitur nunc ultimus Actus hujus fabulæ, quem ſolum probat & laudat Bellarminus, & in quo omnem ſuæ victoriæ proram & puppim ponit, cujus etiam cauſa tot hiſtoricos in ſcenam produxit, quibus evinci poſſe putat, rem omnem Pontificis autoritate geſtam eſſe. Primùm, quia Carolum coronaverit: deinde quia coronatum renuntiaverit: Acclamationem enim populi parùm aut nihil ad rem facere exiſtimat. Quod ad coronationem attinet, res ea primò non neceſſaria eſt, quòd exemplo primorum & priſcorum Imperatorum Romanorum manifeſtè probatur: deinde ſupra allegavimus jure gentium receptum eſſe, ut Electionem ſequatur, propterea nihil ſolam & per ſe juris conferre. Qua de re videre licet, quæ Hieronymus Balbus in ſuo libro de Coronatione, *Tit. An ex ſola Electione Cæſar jus pleniſſimum Imperandi conſequatur*, & ſequenti diſputat, ubi Argumenta utriusque partis in medium affert, & notandum quod ex Innocentio Pontifice probat, qui ſic ſcribit in cap. Venerabilem de Elect. *Credimus tamen quod ſi Imperator coronam in loco debito accipere non poſſit, nihilominus autoritatem adminiſtrandi ab Archiepiſcopo Colonienſi poſſit recipere: vel ſua autoritate, quam habet ex Electione ſine ulla Coronatione miniſtrare.* Et quæ Lupoldus de Bebenburg in libro ſuo De Juribus Regni & Imperii Romani de hoc articulo tractat, qui cum etiam cauſam Ludovici Imper. Bavari defenderit, de ejus ſententia minus dubitare licet. Nam is Imper. ideo à Pontifice excommunicatus erat, quòd ante Coronationem vel benedictionem, ut loquuntur, Pontificis, Imperii adminiſtrationem ſuſceperat. Ad cujus Imperatoris legem, quam de hac re ſancivit, quia illuſtris eſt, & eam præfatus Hieronymus ſuo libro, quem ſupra diximus, inſeruit, lectorem eò remittimus. Et cum hæc quæſtio quaſi in judicio contradictorio deciſa ſit: nam idem Imperii contra tres Papas ſucceſſivè eam uſque ad extremum vitæ Spiritum defendit, non eſt de ea amplius dubitandum. Quod autem juris in uno Imperatore, id quoque in alio eſt. Nec priores Pontifices plus poſſunt quàm poſteriores & ſequentes. Sed qualiter hæc coronatio facta fuerit, audiamus: Sigebertus narrat, *Romanos uno omnium conſenſu Carolo Regi Imperatorias laudes acclamaſſe*

eumque per manus Leonis coronaſſe. Quod autem quis per alium facit, ipſe feciſſe videtur: & qui promiſit, per ſe non fieri, quò minus quis in judicio ſiſtatur, etiam tenetur, ſi alios rogavit, ut quem detinerent vel abducerent ne ſe judicio ſiſtat. l. 1. ff. De eo per quem factum erit: nam quin ipſe teneatur promittens de facto proprio, extra dubium eſt. Et hoc quoque eſt, quod Antoninus ait, *Carolo Magno Imperium Romanorũ à Leone collatum ſeu confirmatum eſſe.* quæ verba *Confirmatum eſſe*, quia poſteriora ſunt, tanquam potiora & quaſi priorum correctoria aut potius interpretativa, accipienda ſunt. Quanquam & is, qui confirmat, nihil novi dat, per jura vulgata. Idem de Renunciatione publica & ſolenni ſentiendum. Non enim omnis, qui renunciat, propterea à ſe actum pendere vult. Sic Magiſtratus olim, ubi creati erant, publicè renunciabantur, id quod & hodie alicubi obſervatur. Nemo dicet ideò tales eſſe, quia renunciati, ſed quia electi ſint. Archiepiſcopus & Elector Moguntinus Carolum V. qui Electus erat, Francofurti in æde Bartholomæi publicè poſtridie renuntiavit, nunquam hinc concluſit, ſe ſolum Carolum Imperatorem feciſſe, quod in præjudicium reliquorum Coelectorum feciſſet, ſi Bellarmini regulam ſecutus fuiſſet. Qui ſponſalia & nuptias publicè renuntiant, iiſque benedicunt, ad actus eſſentiam, utpote, qui à conſenſu duarum partium dependet, nihil conferunt, ſolennitatem tamen non inutiliter adhibent: publici enim contractus, & qui in oculos incurrunt, facilius probantur, quam qui domi & inter privatos parietes celebrantur. Sed & Martianus Scotus & Lambertus Schafnaburgenſis, totum illum actum Coronationis Romanis aſcribunt. Romanis, inquam, omnibus, verba enim generalia ſunt, ideoque generaliter intelligenda: hæc enim & indefinitorum natura eſt, ut ſi res, de quibus prædicantur, illam generalitatem patiantur, ejusmodi quoque ſint & habeantur. Sed Bellarminus, ne & hæc verba ſine gloſſa Jeſuitica dimittat, cavillatur ea, quæ cavillatio tamen digna eſt quæ refutetur, cum verba, ut dictum, ſint generalia, & quem ordinem hic diſputator comminiſcitur, nihil niſi ejus commentum eſt. Hoc verò admirationem non parvam habet, quod audet ad ſententiæ ſuæ confirmationem Matthæum Palmerium & Volaterranum adducere, cum tamẽ nihil aliud dicant, quam quod Carolus à Leone ſit Auguſtus vel Imperator ſalutatus: nam ſi ex hac ſalutatione Imperii Tranſlatio ſequitur, profectò omnes, qui ſimul eum ſalutarunt talem, quod ab omnibus factum eſſe non tantum hi duo, ſed etiam alii Bellarmini teſtes dicunt, in hoc opere partem ſuam habuerunt, & ut conſalutatores, ita etiam contranſlatores fuerunt & agnoſcendi ſunt. Sed ait Bellarminus Romanos tantùm acclamaſſe, ex quo facto nihil juris ſequi vel oriri poſſit. Sic enim legimus & olim acclamatum fuiſſe regibus, ut & nunc apud quosdam in more poſitum eſt. Quod ut diluamus ſciendum eſt, ſi nullus omnium hiſtoricorum, qui deliberationum præceden-

Digitized by Google

dentium & conſenſus populi Romani mentionem faciunt, cauſæ noſtræ faveret, vel hæc ſola acclamatio Bellarminum convincere poſſet, & hoc eſt, quod ſupra diximus, omnes omnino hiſtoricos contra Bellarminum facere. Cum veteres Imperatores Romani in caſtris eligerentur, hoc militum acclamatione fiebat. Quale illud eſt è multis, *Probe Auguſte Dii te ſervent*, quod nec ipſe Bellarminus negabit. *a* Hujus moris antiqui Romanos non fuiſſe oblitos, ipſe adverſarius nobile exemplum commemorat in Odoacre, *b* de quo ſic ex Blondo inquit, *Odoacrem ab univerſo Regem Italiæ ſalutatum & in Capitolio tãquam Urbis Dominum feſtivis acclamationibus deductum*. Si populi Romani ſalutatio & acclamatio Odoacrem Regem Italiæ fecerunt, cur non eædem cauſæ Carolo ad Imperium à populo acceptum proficerent? Sed ne tum quidem hunc morem intercidiſſe omnes hiſtorici teſtantur, quos Bellarminus adducit cauſæ ſuæ certiſſimos approbatores, ut rectè ſcripſerit doctiſſimus Freherus, *c In hac acclamatione & laudatione olim Electio popularis conſiſtebat, ut apud Paulum diaconum paſſim legimus*, ubi & alios hiſtoricos ſimilis notę adducit, quos Bellarminus nobis propinavit. Et quidem cum non tantum Pontifex Romanus (qui tamen caput hujus defectionis erat) ſed etiam S.P.Q.R. ab Imperatoribus Græcis defeciſſent: ſicut igitur in ſe liberando à nexu ordinarii Magiſtratus omnium voluntas & conſenſus interveniebat: ita etiam de jure eorundem voluntas & conſenſus in alio eligendo Imperatore requirebatur, quia omnium cauſa agebatur, ſicut paulò antè in Francicum fœdus omnes Romani ſimul coierant. Nec intereſt an acclamatio coronationem præceſſerit vel ſecuta ſit. Nam coronatio nihil juris præter ſolẽnitatem quandam vel publicum Teſtimonium dedit, ſed acclamatio, in qua ineſt conſenſus, & voluntas populi Romani, etiamſi nulla electio præceſſiſſet, non minus hunc Carolum Imperatorem Romanum feciſſet, quam olim publica militum ſalutatio, ut dictũ. Unde & populus Romanus hujus Pontificiæ coronationis nullam rationem habuit, ſed Carolum potius à Deo coronatum agnoſcit, cujus cauſa dignus ſit Romanorum corona & Imperio. Ex quo etiam hoc efficitur, Populum Romanũ confeſtim acclamando, jam hanc renuntiationem publicã ſciviſſe, in eam conſenſiſſe, & ſuo nomine in publico, in Eccleſia fieri voluiſſe, & quicquid factum, non à ſolo Pontifice geſtum, ſed cõmuni ſcito & decreto adminiſtratum fuiſſe. Quod etiam tandem ipſe Bellarminus agnoſcit. Dum rectiſſimè dicit, *Ceteros acclamatione probaſſe*, probatio.n. vel ratificatio actũ tanquam à ſe geſtum cõfirmat & pro ſuo habet, nemo autẽ id probare poteſt, quod ſua nõ intereſt. Si quis verò cum hac approbatione, ratificatione ſeu ratihabitione, autoritatem quoq; populi Romani cõjunctam fuiſſe dixerit, verè dixerit. Sicut enim tutores pupillis ſuis in ipſo actu autores fieri debent; quia integram perſonam non habent: ita Romanus Epiſcopus; ad quem cura Regnorum & Imperiorum minimè pertinet, ut ſupra diximus, legitimam perſonam transferendi Imperia, imò ſeſe rebus

a fol. 142. lib. 1 cap 10.

b fol. 122 lib. 1. cap. 9.

c In notis ad Chronic. Andreæ presbyteri. ad p. 16.

ſecularibus immiſcendi non habet, ſed aliorum auctoritate niti & firmari debet. Ex quibus omnibus in utranque partem diſputatis, hoc in ſumma colligitur, Carolum Magnum Francorum Regem à Deo ſingulariter excitatum, fortitudine, authoritate, potentia aliisque virtutibus inſtructum, Lógobardis in Italia oppreſſis, eorumq; regno deſtructo, tota Italia, ipſaq; Urbe Roma in libertatem vindicata, pro tot tantisque in Remp. & Eccleſiam meritis à S. P. Q. R. omnium procerum Italiæ, Franciæ & Germaniæ conſenſu, Imperatorem & Auguſtum declaratum, & publicè uno omnium ore & voce, renuntiatum, appellatum & ſalutatum, à Romanis per manus Pontificis Leonis coronatum, tandem ab ipſis Imperatoribus Conſtantinopolitanis pro eodem agnitum & approbatum fuiſſe; & cum toto vitæ ſuæ tempore pius, felix, inclytus, victor ac triumphator fuiſſet, rebus Romanis conſtitutis, humanis verò deſtitutus eſſet, hanc Majeſtatem Imperialem ad poſteros jure hereditario tranſmiſiſſe.

Cap. V.

Nec confeſſionibus Imperatorum Romanorum vel Græcorum, probatam eſſe hanc Translationem à Papa Romano factam, ſed ex eorum verbis & factis contrarias præſumtiones oriri.

ETſi autem ad eam rem, quam contra Bellarminum probandam ſuſcepimus, tot clariſſimorum hiſtoricorum Teſtimonia in medium producta, totque ex ipſis juris & æquitatis fundamentis prolata argumenta ſufficiant: tamen cum adverſarius etiam Imperatorum tum Latinorum, tum Græcorum, necnon aliorum quorundam Principum Confeſſiones & ſententias afferat: ſtatuimus hæc quoq; iiſdem veritatis telis configere, ut, ſi fieri poſſit, erubeſcat adverſarius id affirmare, quod ipſi Principes non confitētur. Liceat enim nobis eodem, quo Bellarminus modo, hujus capitis exordium facere: idq; ſimul in principio monere, harum cõfeſſionum, ſi quis eas hoc nomine appellare velit, tantam vim non eſſe, ut rei veritati præjudicare poſſint. Nam ex his confeſſionibus multæ quidem præſumtiones ſurgunt, quæ tamen longè petitæ ſcopum, ad quem diriguntur, non attingunt.

Quod igitur ad primam confeſſionem attinet, nimirum Teſtamentum Caroli Magni, ita diſputator noſter concludit. Pontifex ſubſcripſit Teſtamento Caroli Magni. Ergo Carolus cõfeſſus eſt ſe Imperiũ à Pontifice habere, nõ probat hoc eſſe, quia cõtingit abeſſe, dicimus vulgò. Nam cũ teſtes ſolennitatis cauſa in Teſtamento adhibeantur, quo pacto id ad volũtatem trahatur, ex Bellarm. diſcere libenter vellemus. Præterea teſtamenta non debent ab alieno arbitrio pendere, unde & inſtitutiones captatoriæ in jure reprobantur.[a] Teſtamentũ enim eſt ſentẽtia mentis, voluntatis, judicii noſtri

[a] l. Captatorias. cũ l. ſeq. ff. de hered. inſtit.

ſtri, non mentis, voluntatis aut judicii alieni; & quidem de re noſtra non aliena, in qua nullus heres inſtitui poteſt. Et cum Romani Carolo Romani Imperii dignitatem abſolutè obtulerint & cóceſſerint, quis putet, tàm dementem Carolum fuiſſe, ut id, quod ſuum & liberum erat, & de quo ex animi ſententia diſponere potuit, & jam cùm effectu diſpoſuerat, alterius voluntati & libidini ſubjiceret, idque vel maximè, cum non tantùm de Imperio Romano ejusq; dignitate, ſed etiam de aliis regnis diſpoſuerit. Si igitur ſubſcriptio, utpote individua, eam vim habet, quam adverſarius allegat, certè etiam Carolus confeſſus eſt, ſe à Pontifice Romano reliqua quoque regna poſſidere, quod nec juris nec facti ratio admittit. Connexorum autem eſt eadem ratio. Ad hæc cum Carolus jam antè regna ſua inter filios diviſiſſet, ut ſciret quiſque, quam partem tueri & regere debuiſſet, & Teſtamentum deſuper factum, & jurejurando ab optimatibus cófirmatum, manifeſtè concluditur, ipſum Carolum ut & omnes proceres contrarium ſenſiſſe & confeſſos eſſe, nimirum Pontificem Romanum in dignitatem Imperii Romani ejuſq; provincias juris nihil habere: nam omnium Teſtamẽtorum ſolennitatem ſuperare videtur, quod inter tot nobiles probatasque perſonas factum fuit. l. Omnium, C. De Teſtam. maximè interveniente juramento, quod actum hunc perfectum atque omni ſua parte abſolutum fuiſſe evidenter demonſtrat: juramenta enim non niſi actu perfecto & cõpleto adjiciuntur. Auth. Sacramenta puberum. C. Si adverſ. vendit. Adeo ut miſſio quæ ad Pontificem facta eſſe ſcribitur, à principali actu ſeparanda ſit. Nam Teſtamentum actu continuo faciendum eſt, & nullo actu extraneo interveniente præſertim tanto intervallo, l. cum antiquitas. C. De Teſtament. Idq; in tantum, quod hoc Teſtamentum inter liberos factum nuda voluntate parentis valuerit, nullamq; ſolennitatem aut teſtium ſubſcriptionem requiſiverit. l. hæc Conſultiſſima. §. Ex imperfecto, d. tit. C. De Teſtament. Imò ſola diviſio inter liberos, quæ etiam hoc caſu intervenit, ſuffecerit. l. fin. cum Auth. ſeq. C. Fam. erciſc. Ex quibus omnibus concluditur. Carolum Imperatorem hac miſſione & Pontificis ſubſcriptione non voluiſſe eligere viam, qua Teſtamentum ſuum impugnetur, multò minus aliquam inde confeſſionem elici, quantumvis Bellarminus laboret, abundãtem tamen cautelam nocere nihil poſſe. Quod ſi pro concluſione hujus primi teſtimonii Bellarminus ille, qui libenter concedit Pontificem Romanum provincias Occidentalis Imperii Romani ad Carolum nó tranſtuliſſe, quærat ex hoc, qui aſſeverat Carolum Magnum de Imperio Romano conſenſu Pontificis diſponere voluiſſe, qui fiat, quòd cum Carolus ipſas provincias jure dominii habuerit, & de his diſpoſuerit, non etiam de Imperiali dignitate, quæ in iis vel conjunctim vel diviſim fundatur, diſponere potuiſſe, ab ipſo reſponſum expectet. Nos ad Lotharii confeſſionem veniamus. Omnis homo ponit primò bonum vinum, poſt id quod deterius eſt. Nobis id, quod primum fuit, deterius erat, ut audivimus. Sed meliora

Digitized by Google

forſan ſequuntur. Qui in jure teſtes producunt, eos maximè eligunt, qui rei veritatem melius ſcire noſcuntur, & in ea re magnam cautelam adhibent. Si id Bellarminus inſtituit, viderit ipſe, quomodo cauſæ ſuæ conſuluerit, quicquid ſit, nihil probant neceſſariò. Ad rem ipſam veniendo, ſunt qui ex hiſtoriis probant à Lothario Ludovicum filium non eſſe miſſum, ut Imperator renunciaretur, ſed ut Sergii Electionem confirmaret, à quo viciſſim Rex Italiæ inunctus fuit. Sed ponamus ita eſſe, quod Bellarminus ait. Leo tertius Iſauricus Orientis Imp. filium Conſtantinum Copronymũ à Patriarcha Conſtantinopolitano coronari voluit: Leo quartus itidem vivo patre Conſtantino coronatus & ſucceſſor Imperii deſignatus: quemadmodum & hic filium Conſtantinum puerum adhuc à Patriarcha Conſtãtinopolitano coronari voluit. Quis hic jure cõtenderet, his Patriarcharum coronationibus à parentibus in filios Imperium tranſlatum fuiſſe, aut Imperii Orientalis eam conditionem eſſe, ut ſine eorum conſenſu ad alios transferri non poſſit, quorum tamen nulla ex parte intereſt, quique eas dignitates non habent. Nam jura hereditaria tàm in Imperiis & regnis, quam in cauſis privatorum cum naturalia atque immutabilia ſint, plenum perfectumq; jus tribuunt, nec ut defectum habentia, externo & ad rei naturam nihil pertinente facto ſuppleri poſſunt. Quæ autem ratio Imperii Orientis eadem quoque tum Occidentis erat, utrũmque enim ex ſucceſſione deferebatur. Noverat idem Imperator Lotharius, ſe à patre Ludovico Regem Italiæ factum, & ſimul Cæſarem. Sic enim Platina in vita Paſchalis, *In conventu apud Aquiſgranum habito, Lotharium filium majorem natu Imperii ſocium elegit*. Eundem igitur morem in Ludovico ſucceſſore ſi obſervari voluit, ut voluit, non hoc confeſſus eſt quod Bellarminus vult, ſed potius contrariũ; nihil enim magis ſecundum naturam eſt, quàm quòd liberi in omne jus & dignitatem parentum ſuccedunt, & ut Reges à regibus, ſic Imperatores ab Imperatoribus gignuntur: nam fortes creãtur fortibus, ut inquit ille: Econtrà nihil magis contra naturam eſt, quàm ut quis duobus titulis, & quidem tantoperè inter ſe diſparatis, imò etiam contrariis, rem unam eandemque habeat, quod enim meum eſt, amplius fieri meum non poteſt. Imperatoria autem & regia dignitas non ex nomine, ſed ex re ipſa potius æſtimanda & dijudicanda eſt.

Sequitur Teſtimonium Caroli Calvi, quod tamen meritò ut ſuſpectum rejiciendum. Nam illi Carolo non debebatur Imperium Romanum, quod Ludovicus ſecundus moriens reliquerat, ſed potius fratri ipſius Ludovico Germanico, qui fratrem ætate præcedebat. Sed & hoc falſum eſt, hunc Carolum à Pontifice ſolum Imperium Romanum accepiſſe. Nam & reliqui Romani in eum contractum cum Pontifice conſenſerant. Præterea cum armis Italiam occupaſſet, & Ludovici fratris filios potentiâ ſuperaſſet, vi ſibi viam ad Imperium munivit. Inter arma autem leges ſilent. Sed & longè alius titulus erat quàm quem Bellarminus allegat. Nam cũ Carolus Calvus

æquè

Digitized by Google

æquè ac Ludovicus Germanicus Imperatoris Ludovici primi filius eſſet, ſuper hoc totius cauſæ ſuæ fundamentum poſuit, qui ſi non fuiſſet, fruſtrà largitionibus rem egiſſet. Alia ratio Caroli Magni erat, qui prorſus extraneus erat. Sed & niſi hic armis Italiam occupaſſet, coronationem à Pontifice non obtinuiſſet: unde apparet ſemper antiquius & fortius jus ſuccedentem Pontificis coronationem præcedere, ex quo tanquam primordio tituli poſterior eventus formandus. Cum igitur tot tantæq; cauſæ cõcurrant, imperitè, ne quid gravius dicatur, Bellarminus agit, qui id totum ſoli Pontifici aſſcribat. Ex quibus etiã facilè ad interrogatoria Bellarmini, quibus in hoc articulo uſus eſt, reſponderi poteſt, *Si nihil*, inquit, *Imperatori quod ad Imperiũ attinet, aut ſolam ceremoniam coronationis Papa dare ſolet, quorſum Ludovicus Rex Germaniæ tanto ſtudio fratrem Carolum Calvum ab itinere Romano avertere conabatur?* Nimirum quia eſt melior cauſa poſſidentis, & Ludovico utpote majori natu Imperium tanquam hereditas debebatur, nulli autem injuriam facit qui jure ſuo utitur: tum enim de coronatione ſolicitus non fuiſſet, hanc enim æquè facilè ac frater obtinuiſſet, ſi Urbem cum Italia obtinuiſſet. *Quorſum*, inquit, *Carolus tanto labore ac diſpendio Romam ad Pontificem venit?* Nimirum ut jus alteri ſuum præriperet, quod prædonum proprium eſt, ut ſibi vigilaret ſuaque commoda ex alterius incommodis quæreret. *Quorſum*, inquit, *Carolus tàm diligenter pretioſis etiam muneribus Pontificis animum ſibi conciliavit?* Nimirum quia ſciebat jam tum Romæ omnia venalia, non tantum has dignitates, ſed etiam Deum ipſum, ut Poëta loquitur. Et quia Pontifex Romanus ut Judæ ſucceſſor ad tale flagitium facilè redimi poſſet, præterea in Urbe ad conciliandos civium animos plurimùm valeret, & ſimile quid à Paſchali *a* antè contra Ludovicum patrem tentatum, ſimilem denique rumorem de Leone quarto non ita multò ante ſparſum fuiſſe, quòd Imperiũ transferendi ad Conſtantinopolitanos conſilia iniiſſet. *Cur denique*, inquit, *maluit potius cum fratris exercitu in certamen deſcendere, & pati ut regnum ſuum à fratris exercitu vaſtaretur, quàm Imperij coronam de manu Pontificis non accipere?* nimirum quia prædonum multum intereſt, ut quæ injuſta quæſita ſunt, ne ſibi præripiantur, & ſi fides violanda ſit, regni cauſa id facere liceat, Carolus quoque facilè ferre potuit damnum minus, quo majore commodo, id eſt, urbe & Italia poriretur. Deinde quia Pontificum perfidia ipſi ſatis cognita erat, & Romanorum Civiũ animos mutabiles: ne igitur utroque regno excideret, in eo quod magis dubium fuit, retinendo laborare maluit, quam ut de Gallia ſolicitus eſſet, cujus viribus & fidei plus tribuebat quam Italiæ, etiã ſuo exemplo ſine dubio doctior factus, quia muneribus rẽ egerat, & in auctionib⁹ primi à poſterioribus ſuperãtur. Quod ſi verò Caroli Calvi cõfeſſio, ſi modo ita dicẽda eſt, (q̃ tamen inter alios facta & ſic tertio nõ præjudicat) tantũ operatur, quantũ Bellarminus vult, multò magis cõfeſſionis Ludovici ejuſq; filiorum, qui bona fide agebant, & jus ſuum tuebantur, quique negabant Pontificibus Romanis

a Platina in vita Paſchalis.

Romanis atque adeò toti Italiæ Imperatoris creandi, ſucceſſione legitima exiſtente, poteſtatem habere, ratio habenda erit, quam & tandem exitus ipſe comprobavit, nam cum Carolus Calvus ejuſque filius Ludovicus Balbus ſubmoti eſſent, illi tandem Imperio potiti ſunt, Deo, qui ſolus imperia & regna transfert, cauſam eorum juſtam comprobante.

Quod ſi hujuſmodi Confeſſionibus hæc lis decidenda eſt, certè fortiores à nobis ſtant, quas qui volet, nullo negocio ex ſuperioribus colligere poteſt, pauca exempla afferemus, ut Lectori gratificemur, & adverſario ægrè faciamus. Cum Leo Imperator ſtatuas juſſiſſet è templis auferri, idque Gregorius ſecundus prohiberet; hac cogitatione, inquit Platina *a*, adeò animati ſunt Italiæ populi, ut parùm abfuerit, quin ſibi alium Imperatorem eligerent: Ergo electio Imperatoris tunc non fuit in ſolius Papæ poteſtate, ut is eſſet quem ipſe vellet, ſed totius populi Italiæ, niſi enim hoc ita fuiſſet, quomodo Italiæ populi has cogitationes ſuſcipere potuiſſent? Caroli Magni filius Ludovicus I. à filiis ſuis captus eſt, poſtquam è vinculis liberaretur, Lotharium, qui Imperator deſignatus erat, & ſine dubio ſuo facto omne jus amiſerat, non minus quàm Henrici Quarti filius Chunradus, qui contra patrem conſpiraverat, à patre ſolo ſine Pontifice reſtitutus eſt in ſpem ſucceſſionis Imperialis. Qui autem ſolus reſtituit, is quoq; ſolus dandi & inſtituendi jus habet: quemadmodum & ipſe Ludovicus, cum à filiis captus eſſet, non à Pontifice Romano, ſed à Proceribus Germaniæ, Italiæ & Galliæ Imperio redditus eſt, id quod Annales Francici abundè teſtantur. Sic cum inter liberos Ludovici Imp. funeſtum & crudele bellum exarſiſſet, & Lotharius à fratribus ab Imperio pulſus eſſet *b*, hoc bellum & fraternas diſſenſiones, non ſolus Pontifex Romanus per Archiepiſcopum Ravennatem, ſed etiam alii regni proceres conciliarunt: nam quid his opus fuiſſet, ſi ab arbitrio & nutu Pontificis Romani dignitas Imperii tum dependiſſet, vel nunc etiam dependeret? Æquum igitur erat, ut cauſa communis & omnes concernens ab omnibus ſimul tractaretur. Et ne longè ab hoc ſeculo abeamus, aliud exemplum ex Platina audiamus, qui in vita Johannis Octavi, ſic inquit: *Johannes Pontifex omnibus viribus annitebatur, ut Ludovicus Rex Franciæ Caroli Calvi filius Imperator decerneretur, quò minus autem id faceret, obſtitere Romani proceres, Carolum tertium, Germaniæ Regem, qui cum fratre Carolomanno jam partem Italiæ occupaverat, Imperatorem eſſe cupientes. In tanta verò ſeditione cum non deeſſent, qui Ludovico faverent, Pontifex captus & in vincula conjicitur.* Ergo tum reliqui quoque Romani proceres in Imperatore eligendo & creando jus ſuum habuerunt, ubi inter alios controverſia erat. Sic Carolus Craſſus fuit dejectus ob ſegnitiem corporis & ingenii tarditatem: à quibus? Ab optimatibus, inquit idem Platina *c*; & Arnolphus ſuffectus eſt, nec multò poſt in locum Arnolphi Ludovicus Imperator ſubſtitutus, qui tamen nuſquam legitur coronam Imperii accepiſſe. Idem Platina in Laudo inquit: *Magna erat inter Italos, Germanos & Francos de poſſeſſione Imperij concerta-*

a In vita hujus Gregor. 2.

b Platina in Sergio.

c In vita Stephani quinti.

concertatio, unde & graviſſima bella orta ſunt: annitebâtur Romani Italiq; nomen Imperij in provincia retinere, obſtantibus barbaris omnibus, licet duce & autore tàm præclari facinoris indigerent. Si Pontificis ſolius, idq; jure aliquo ſingulari vel privilegiati, illa fuit dignitas, cur non ad eum ſolum tanquam ducem & autorem Imperii decurſum eſt: maximè cum ex ſeditionibus, bellis civilibus aliisq; motibus, non tantum Rebuſp. ſed etiam Eccleſiæ gravia damna inferantur. Unum hoc & poſtremum adhuc addemus, ut proterviam adverſarii, qui ex malè mulctatis & mutilatis allegationibus quaſdam non melioris fortunæ confeſſiones extundit, ſi fieri poſſit, evincamus & cohibeamus. Sic autem inquit idem Platina in vita Agapiti: *Potitus Italia Berengarius Imperatoris nomen ſibi indit, filiumq; Albertum Regem Italiæ nominat. Intereà vero Agapitus Pontifex Italiæq; proceres cognita Berengarij ſuperbia, Othonem Germaniæ Regem in Italiam vocant.* Hæc ducentorum annorum eſt hiſtoria, ex qua patet non Pontificem ſolum, ſed & Romanos omnes atque adeò totius Italiæ proceres in facto Imperatorum pro ratione temporis concurriſſe, & totà nobis ſtare confeſſiones, quot iſtis ſeculis Imperatores & Regni Imperiiq; proceres fuerunt. Sed pergamus.

Poſt Carolum Calvum ſequitur Albertus Imperator, qui tamẽ quadringentis annis minor fuit, de hoc ſic diſputator inquit, *à Bonifacio octavo contendit, ut Imperium ſibi & heredibus cõfirmaret, quod minimè obtinuit.* Sed ex actu imperfecto nullum perfectum jure oriri poteſt. Si Pontifex cũ effectu Alberti poſtulatum præſtitiſſet, tum Bellarminus aliquid diceret. Albertus Imperator habebat electione Imperium, juraverat igitur ſe ejus jura & dignitatem ſartam tectamq; conſervaturum, proptereà hoc pactum contra legem Imperii factum illegitimum fuit, nec Electoribus & Imperio ullum præjudicium afferre potuit. Quod ſi verè Albertus id ita ſenſit, non eſt diſſimile exemplum à Carolo Calvo: cui etiam ſubjicitur, quibus duobus etiã illud obſtat, quod plus ſit in veritate quàm opinione: hujuſmodi quoq; teſtes in jure reprobantur, & cum par in parem non habeat Imperium, ſucceſſoribus vel majoribus etiam ſuis nihil præjudicant, qui libertatem Imperii defendunt. Si quis diligenter inquireret, etiam in hiſtoria & perſona Alberti multa inveniret, quæ cum ſuperioribus pugnant, eaq; evertunt. Nam hic Albertus poſt electionem, adminiſtrationem Imperii ſuſcepit etiam ante coronationem vel cõfirmationem. Deinde cum ab eodẽ Pontifice illi Regnum Galliæ attributum eſſet, Philippo Pulchro per ſententiã ejecto, nunquam putavit jura Regnorum atq; Imperiorum à Põtificis arbitrio pendere, in tantum, ut contemtis his inanibus belluæ *a* iſtius crepitabilis, etiã filiã ſuã Philippi filio in matrimoniũ collocaret, & cũ excõmunicato, affinitatẽ contraheret. Bonifacius ille 8. quis fuerit, ſatis Platina in vita ejus cõmẽdat, ubi inquit, *Moritur Bonifacius, qui Imperatoribus, Regibus, Principibus, nationibus, populis, terrorẽ potius, quàm religionẽ injicere, quiq; dare regna & auferre, pellere homines & reducere pro arbitrio animi conabatur.* Quare ſi quid potuiſſet, certè in hoc caſu

a juxta illud, Intravit ut Vulpes, regnavit ut Lupus, Mortuus ut canis.

Digitized by Google

caſu demonſtrare debuiſſet. Non enim ſemper conatus pro facto habetur: maximè in tráslationib' Imperiorū & regnorū, q̄ cū effectu accipiēdæ ſunt.

Henrici ſeptimi teſtimonium nihil juvat cauſam adverſarii: nam ex eo nondum potuimus diſcere, quînam ſequatur. Henricus ſeptimus & alii Impp. à Pontifice coronati fuerunt. Ergo hoc ipſo teſtatum fecerūt, Imperium à Græcis ad Germanos per Romanum Pontificem translatū eſſe: Honorius tertius Pontifex; ut in ejus vita Platina inquit, Petrum Imperatorē Conſtantinopolitanū in Baſilica S. Laurentii extra muros coronavit. Quis inde concluderet, hunc aut hujus majores ad coronatum, Imperiū vel Regnum tranſtuliſſe? Pontifex ipſe Romanus ab uno ex Cardinalibus creatur: Ergone is Pontificatum in coronatū transfert? quod ſi ut Pontifices ſolent, jactaret, reliqui jus ſuum adverſus hunc defenſuri eſſent, ſi ſe etiam reliquis omnibus anteferre & in eos Imperium exercere vellet. Præterea id quoque in hac diſputatione maximoperè obſervandum eſt: ſi ſecundum Bellarminum alioſq; Pontificum adulatores, à Pontifice in Carolum Magnum Imperii verè tráslatio facta eſt, nulla coronatione in poſterum opus fuit, aut adhuc eſt, cum effectus primæ translationis in omnes poſteros duret, aut ſi in ſingulis ſucceſſoribus repetita Pontificis coronatio neceſſaria eſt, per primam coronationem nulla vera translatio facta eſt: corruit igitur tota hujus Sophiſtæ diſputatio de Translatione. Quod autem hic Henricus 7. miſit, ut Clemens ratam faceret ſubrogationem pro more, in ea Pontificum ratihabitione tantum poſitum non eſt. Si is ratum habet, cujus nulla ex parte intereſt, & qui actum, qualis hîc eſt electio, unde electus omne jus ſuum habet, impedire non poteſt, & cum ratihabitio ea confirmet, quæ à principio inutiliter geſta ſunt nemo ita impudens erit, (& ut putamus ne Bellarminus quidem) qui electionem Principum Germaniæ invalidam eſſe dixerit: quod & ipſius Pontificis autoritati derogaret, quem Electores inſtituiſſe etiam hic noſter gloriatur. Quare hæc ratihabitio mandato minimè comparatur, ſed pro teſtimonio publico tranſire poteſt. Quod autem dicitur *pro more* fieri, apparet nullam de ea re legem Imperii fuiſſe: & morem illum intelligi, qui in omnibus regnis imò in ipſo Papatu Romano obſervetur: talemq; morem eſſe, quem alii parum aut nihil curaverunt, ut infrà videbimus.

Ludovici Bavari exemplum, quod ſexto loco diſputator affert, magis eum oppugnat, quàm ut à partibus ejus militet. Nam is Imperator hac ipſa de cauſa à Pontifice excōmunicatus, & multis modis divexatus, quòd Imperii adminiſtrationem invito Pontifice ſuſcepiſſet, adeò ut, ſi petitionem ab abſolutione excommunicationis pro cōfeſſione Bellarminus interpretatur, verba contra mētem ejus interpretetur. Quod ſi Ludovicus putavit, quales erant iſtius ſeculi tenebræ, hanc execrationem vim ſuam etiam uſq; ad animæ periculum extendere, ſecutus eſt communem errorem, qui hoc caſu jus nō facit: aut ſi id fecit publicæ ſalutis cauſa, ut motus excitatos, diſ-

ſenſio-

Digitized by Google

ſenſionesq; tolleret, ejus æquanimitas laudãda eſt. Quòd verò adverſarius inde inferre ſtudet, Ludovicum putaſſe Imperium à Pontifice pendêre, notoriè falſum eſt. Nam & poſt excommunicationem in adminiſtratione Imperii perſeveravit, Albertum Auſtriacum æmulũ prælio devicit, qua victoria Deus cauſam contra duos hoſtes Pontificem & æmulum probavit: cum omnis victoria ſit à Deo. Huc referẽda eſt ejus Apologia, quæ paſſim extat, & Illyricus quoq; ſuo tractatui ſubjunxit. Certum etiam eſt, cauſam tanti Imperatoris viros ejus ętatis doctiſſimos & in jure verſatiſſimos cõtra Pontificem approbaſſe, & ſcriptis quoque defendiſſe: quæ omnia manifeſtam contrariam confeſſionem continent. Imò tantum abeſt, ut id verum ſit, quod nunc Bellarminus aliique Romani Pontificis adulatores & gnatones, qui ex olla ejus vivunt, per fas & nefas aſſerunt & defendunt, ut etiam Collegium Cardinalium apertè contrarium reſponderit & definiverit, Johannem 22. non rectè feciſſe, quòd ſine Synodo & legitima cognitione in re tanta decreta fecerit, & ea ſit fulmine Anathematis executus. Quin etiam facto Senatuſconſulto in Vaticano ſolenni ritu idem Imperator coronatus eſt, non à Pontifice ſed à Cardinali Stephano Columnio, quod æquè mirum cui videri poſſit. Et certè non minimum cauſam Bellarmini labefactat, quod hic Ludovicus à Cardinali creatus eſſe dicitur: nam adverſarius in hac tota diſputatione omnibus perſuadere vult, Pontificem in Carolum Magnum cum corona Imperii, Imperium quoq; tranſtuliſſe; quod ſi igitur eundem actum etiam Pontifice nolente, & Principi excommunicato præſtare poteſt, omnis hujus diſputatoris conatus vanus, irritus & nullus eſt, & contra verum eſt, quod Illyricus aliique affirmant, illas Impp. coronationes nihil aliud eſſe, niſi externas ceremonias, aut teſtimonia publica, quibus probetur, hunc legitimè electum, pro legitimo quoque Imperatore habendum atque agnoſcendum eſſe. Idem quoque ſenſerunt tũ Principes Electores & alii fideles Imperii, ut Nauclerus refert Generat. 45. in conventu Francofurtenſi, ubi articulos Pontificis in perniciem & deſtructionem Imperii conceptos concorditer rejecerunt: è quorum numero & hic erat, *Ludovicum debere reſignare Imperium nec reſumere niſi de gratia Papæ:* ut paulò ante Nauclerus retulit. Hic etiam non immeritò ex Bellarmino quis rogare poſſet, cur in ferali & toti Germaniæ exitioſa diſcordia inter hunc Ludovicum & Albertum Pontifex ſuas partes jure ſuo, ut Jeſuita loquitur, non interpoſuerit, & litem diremerit, ſic magnum aliquid pro jure ſuo feciſſet, res ſine cæde & ſanguine tranſacta fuiſſet, & totius Imperii Romani ſubditi intellexiſſent, neceſſariò alteri de imperio cedendum eſſe: ſed nondum tum iſtiuſmodi ineptè excogitatæ confeſſiones pondus habebant. Et cauſa victrix Deo placuit.

Anno 1344.

Caroli Quarti teſtimonium ſeu confeſſio nihil obeſt, quem facilè Carolo Calvo conjungere eſt. *Maximilianus Imperator* (verba non noſtra ſed alterius recenſemus, ſic enim refert Spiegelius *a*) *ſæpè dicere ſolitus eſt, Germania*

a In Cõment. ad Ligurinũ lib. 5.

 nunquam

nunquam graviorem peſtem contigiſſe, cum quo Imperij Germanici tranquillitas & corona concidere viſa ſit. Sed nec electio Wenceslai vera electio dicenda eſt, quod ipſe allegatus hiſtoricus non diſſimulat, cum eam *Talem, qualem* electionem nominet. Præterea cum Urbanus ille, à quo impetrata eſt illa electio, Pontifex ſchiſmaticus fuerit, nam Cardinales Gallici in eum invecti fuerunt, quod dicerent vi creatum, vi etiam coronam Pontificatus accepiſſe, in loco minimè tuto electum, quomodo igitur alium eligere potuit? maximè cum nec hic Sophiſta, nec ipſi Pontifices ſibi electionem Imperatoris, ſed tantum coronationem & confirmationem ejus arrogent. Nec etiam ſic res in electione Wenceslai intervenit, ſed Carolus etiam cum electoribus Imperii cauſam egit, eorumq; animos multo auro expugnavit, intercedentibus quoq; Cardinalibus atq; ipſo Pontifice, ſi in Pontificis ſolius authoritate & voluntate res illa nixa ſubſtitiſſet, jamdudū confecta erat, nec interceſſionibus, quæ Pontificibus Romanis inuſitatæ ſunt, agendum fuiſſet. Sed & hic Caroli IV. filius Wenceslaus evidens exemplum nobis contrariæ confeſſionis præbet. Nam is ab Imperio depoſitus eſt ab Electorib9, ut conſtat. Quare qui jus Imperii auferendi habent, iidem & dandi ſeu cōferendi. Ludovicus Bavarus vivus onus & adminiſtrationem Imperii nunquam depoſuit, hic etiam vivus vidensq; omni jure exutus, quod deinceps in Rupertum Palatinum translatum eſt.

De Friderico I. Bellarminus magnum facit feſtum, adeò ut ferè in hoc ſolo omnem cauſæ ſuæ victoriam ponat. Sed de illo ante quoq; ex Othone Friſingenſi quædā allata ſunt, cum diſputavimus, Romanum Imperiū feudum Pontificum Romanorū non eſſe. Sed quomodo ipſe Imperator illam ſublimitatem & promotionē ad quam ſeſe admitti coram Papa poſtulabat, intellexerit, alibi ſeſe explicat: *Cum*, inquit, *per electionem Principū à ſolo Deo imperium noſtrū ſit*, &c. ut ſupra quoq; adduximus, *quicunq; igitur nos Imperialem coronam pro beneficio à Domino Papa ſuſcepiſſe dixerit, divinæ inſtitutioni & doctrinæ Petri contrarius eſt, & mendacij reus:* & idem apud Radevicū lib. 1. cap. 16. *Liberā Imperij coronā divino tantū beneficio adſcribimus. Deinde electionis primā vocem Moguntino Archiepiſcopo, quod ſupereſt, cæteris ſecūdū ordinem Principibus recognoſcimus, regalem unctionē Colonienſi, ſupremā verò quæ Imperij eſt, ſummo Pontifici.* Quæ verba interpretantur ea quæ ex Krantzio hîc à Bellarmino afferuntur. Et cum ille idē Fridericus non tantū Imperiū, ſed etiam ejus adminiſtrationē antè haberet, hæc ipſa quanvis ſpecioſè dicantur, & ad pompā, ut magnifica politicorum verba eſſe ſolent, nulli tamen nec honoris aut dignitatis acceſſio Imperatori facta eſt, niſi nominis: ſic enim & ipſum inſtrumētū ſonat Germanorū Principum. Non igitur Bellarminus cauſam habet cur quærat, *Cur is qui coronandus eſt ad Imperiale culmen provehi dicatur:* quia reſpondet Fridericus, totum illud nominis eſſe, rei nihil. Item *nihil ne tribuat qui ad culmen Imperij aliquem provehit?* reſpondebit rurſus nihil, ſe enim jam coronam Dei beneficio habuiſſe, à quæ immediatè adminiſtratio dependeat, nec ſibi plus à

Pontifice

Pontifice conferri, quàm ab unctione Colonienſis habeat, quæ ut tempore, ita & jure potior ſit. Item *cur tam humiliter corona à Pontifice petatur?* quia reſpondebit ſe petere, quòd ſibi ex more debeatur, & ſine quo Imperialis Majeſtas in ſummo vigore fuerit, quod ſi non aſſequatur, dignitatē Imperii nihilominus ſalvā fore: ſic enim & Maximilianus Imperator cùm in urbe Conſtantia Conventus haberet, Principes Imperii de legati Pontificis oratione admonuit, qui coronam Imperialem à Pontifice Maximo & peti & accipi oportere contendebat, fruſtra id quidem & ad pompam magis atq; oſtentationem fieri, quàm ad Imperatoris aut Imperii decus, ut refert Bodinus. a *Cur denique ante ſingulari aliquo facinore Romanæ Eccleſiæ benevolentia ſit promerenda?* quia reſpondebit Carolus, ſe expellendo Longobardos, hoc non feciſſe, quaſi à Pontifice corona Imperii ſit promerenda, nam ſe hanc non ii ſi tantū, ſed toti Italiæ acceptam ferre, ſed hoc uno facto omniū negociū geſſiſſe, à quibus conſenſu Græcorū nomen Imperatorium ſit conſecutus. Dicet Otho, ſe à Pontifice Imperii coronam non fuiſſe promeritum, ſed compeſcendo Perengarium, qui inſtinctu Pontificum ſe Imperatorem dixerat, Italiam Romani Imperii provinciam à ſeditioſis & malis hominibus purgaſſe, ſibq; Imperium confirmaſſe, Pontificia autem Coronatione nihil novi, quod non armis quæſitum fuerit, ſibi acceſſiſſe: Reſpōdebit Lotharius, ſe jam antequam Normannos Italia pelleret, Imperatorem fuiſſe, nec id coronæ conſequendæ cauſa à ſe factum eſſe, huncque actum Majeſtatem Imperatoriam decuiſſe, nec Coronam ſe Pontifici ſoli, ſed omnibus Romanis accepto tuliſſe. Reſpondebit deniq; Fridericus, Bellarminū, ſi dicat, quod coronam Imperii pro beneficio à Papa acceperit, divinæ inſtitutioni & doctrinæ Petri contrarium, & mendacii reum eſſe. Quid autē de reliquis dicemus, qui nullo inſigni facto Romanæ Eccleſiæ benevolentiam promeruerunt, imò qui etiam Pontifices Romanos de Ponte dejicere auſi fuerunt, an inter Imperatores nullum locum habituri ſunt? an nō ſucceſſores Auguſti fuerunt? Quod igitur abeſſe vel adeſſe poteſt, ad rei ſubſtantiam minimè pertinet. An. M.D.VII. a lib. 1. de Rep. cap. 10. nu. 122.

5 Hæc de Teſtimoniis Imperatorum Occidentis. Sequuntur Teſtimonia vel confeſſiones Græcorum, quas etiam breviter percurremus: nihil enim in omnibus eſt, quod magnopere Bellarminū recreare poſſit. Primum autem Miachaëlis Imperatoris teſtimoniū eſt, ſed hoc nihil omninò probat: nam quis ſanæ mentis ita concluderet: Legati Græcorum à Leone Papa libellum de pace acceperunt: Ergo confeſſi ſunt, Pontificem tranſtuliſſe Imperium in Carolum. Non enim probat hoc eſſe, quia contingit abeſſe. Similis futilitatis argumentum ſupra productum eſt in ſubſcriptione Teſtamenti Caroli, aliorumq; articulorum de pace publica. Quod igitur ad majorem cautelam factum eſt, nihil operatur: & contractus nihil operatur ultra intentionem agentium.

Pactum eſt duorum pluriumve in idem placitum cōſenſus, inquit, Ulp. in l. 1.

Digitized by Google

in l. 1. ff. de pact. quod ſi fiat de re vel jure tertii, nullum eſt. Sic etiam pacta de Viventis hereditate, utpote quæ etiam in rerum natura nondum eſt prohibita ſunt. Quod ſi Fridericus illi actui inter Emanuelem Comnenum & Alexandrum Tertium Pontificem interfuiſſet, ſine dubio reſpondiſſet id, quod ſupra eum & Pontifici & Civibus Romanis reſpondiſſe diximus. Negaſſet itidem ſe jure ab Imperio cecidiſſe, cum Pontificis feudum non ſit, nec ſe eum pro domino agnoſcere, idque Adriano Pontifice Romano teſte, ſucceſſorem verò non plus juris habere poſſe, quam is in cujus locum pervenerit. Neq; ſe Pontificum excommunicatione, qua impiè in perniciem regnorum atque Imperiorum abutantur, adminiſtrationem Imperii depoſiturum aut alteri ceſſurum. Eſt & hic actus, ut ſuperiores nõnulli, imperfectus: quare certum & perfectum jus; aut juſta confeſſio, cujus habenda ſit ratio, inde ſurgere non poteſt. Sed & audiamus, quid Pontifex reſponderit: *Nolle ſe*, inquit, *ea rurſus conjungere, quæ majores ejus de induſtria disjunxiſſent.* Atqui hoc falſum eſt: non enim Pontifex, ſed Carolus ſua virtute Italiam ab Oriente ſejunxit, cum igitur hæc reſponſio relata ſit, non poteſt plus eſſe in referente quam in relato. Sed nec teſte ipſo Bellarmino verum hoc eſt: Nam Græcus non petebat nomen Imperatoris Romani: nam & hoc ante habebat, ſed ipſas Occidentis provincias, quas Pontifex Carolo non dedit, ſed tantum nomen & jus, ut ſupra audivimus: quare à ſeparatis nihil infertur. Et cur pro nudo titulo, tantam vim pecuniarum, exercitum non contemnendum, & unionem Eccleſiæ Græcæ cum Latina obtuliſſet? Nemo ſapiens id arbitrabitur, & Bellarminus ipſe negat, Pontificem Imperii provincias dare poſſe.

Philippi Pulcri Regis Galliarum confeſſio non plus firmat cauſam Bellarmini, quàm reliqua exempla, quæ hactenus audivimus. Nec enim ex regii Cõſilii decreto hoc apparet, quod adverſarius fingit. Nam duo afferuntur: primum, nulli fieri injuriam, ſi Imperii vacantis conditio permutetur. Atqui hæc ratio, etiam teſte Bellarmino falſa eſt. Nam cum jus eligendi Germanis tantùm Electoribus competat, & morte Alberti Imp. ad eos Electio recidiſſet, maxima certè illis injuria facta fuiſſet, quæ ratio & ipſi Põtifici probata fuit. Unde & Electores ad electionem maturandam cohortatus eſt. Alterum quod movit Conſilium regium fuit, quia idem alii Pontifices fecerint: dicunt Pontifices, non Pontificem. Si quis hinc ſecundum Bellarminum inferre velit; Ergo putarunt, Leonem in Carolum Magnum Imperium tranſtuliſſe, is ſimul fateatur neceſſe eſt, alios quoq; Pontifices coronationibus non tantum Imperium, ſed etiam alia regna trãſtuliſſe aut transferre, quod facilè hiſtoriis multis falſum demonſtrari poſſet. Ipſe etiam Bellarminus tanquam Catulus pro Leone ſuo ſenio confecto pugnãs, ejusmodi coronationes, quæ de familia in familiam fiunt, non pro translationibus habendas eſſe exiſtimat; quæ tamen ejusdem virtutis & potentiæ ſunt, cujus & illæ quæ de gente in gentem. Plus igitur ſenſit Jeſuita quam

Conſi-

Digitized by Google

Conſilium Gallicum: quanvis & hoc dicere licebit non immeritò, ſi Pontifex in Regem illum Romanum Imperium tranſtuliſſet, hæc confeſſio vires aliquas haberet. Præterea nec ipſe Clemens Pontifex id ſenſit, quod Galli putabant eum poſſe. Nam ſicut Johannes 23. miſit ad Electores oratum, ut Sigismũdum Imperatorem crearent, quia ejus gratiam aucupabatur: ita hic Clemens rem retulit ad Electores Imperii, & Electionem maturandam eſſe ſuaſit: ſi in ejus poteſtate fuiſſet, quid opus erat ad alios decurrere? Et quidem ita retulit, ut diceret. Si eis videretur, Henricum Luzelbergium eligerent. Totum igitur jus eligendi & Imperium conferendi in voluntate & arbitrio Principum Electorum fuit, qui Electionem non quidem maturarunt, quod putarunt, Pontificem jus Electionis ipſis adimere poſſe, ſed quia res erat ſcandalum paritura, & bella inter Gallos & Germanos oritura, qualia tempore Caroli Calvi inciderant, utrisq; jus ſuum ferro defendentibus, & qualia poſtea inter Ludovicum Bavarum & Fridericum Auſtriacum nata ſunt.

Accedat tandem clariſſimum Teſtimonium Electorum Principum, ut vocat Bellarminus; ex cujus verbis ſi quis efficere velit, in Carolum Magnũ à Pontifice Romano Imperium tranſlatum eſſe, hæc enim eſt hujus loci quæſtio, ex ipſis verbis falſitas deprehenditur. Sic enim principium ſe habet. *Complectens ab olim ſibi Romana Mater Eccleſia, quadam quaſi Germana caritate Germaniam, &c.* Ergo loquuntur Principes de Germania ſola, non de Gallia aut Italia. Et certè hoc verum non fuit, cum Pontifex Ludovicum Germanicum reſpueret, & Carolum Calvum ætate & jure minorem illi anteferret. Qua de cauſa Bellarminus illud idem inſtrumentum loco commodiore a reperivit, ut inſtitutionem Electorum à Pontifice factam eſſe probet. Si hoc probat, illud nõ probat, nam & tempore & aliis circumſtantiis diverſa ſunt. Nec continuò ſequitur; Pontifex aliquot Principibus lædit Electionem Imperatoris: Ergo tranſtulit Imperium à Græcis ad Germanos. Multæ unius rei cauſæ eſſe poſſunt. Sed nec penes ipſum Pontificem ſolum hoc jus eligendi fuit: & ſi Pontifex ſemel in Germanos Imperium tranſtulit, hæc Inſtitutio Electorum hoc non operabitur: quia in re ad alios translata nihil juris habet amplius, quia illud transferendo amiſit. Prætereà quid in Germaniam tanto beneficio tantaque remuneratione dignum contulit? Inſtrumentum dicit, *Nomen*, præter Nomen igitur nihil. Qui nomen dat, ille ne Imperium transfert? quid magis ab hac allegata confeſſione alienum? Hoſtienſis in cap. ſuper quibusdam. §. prætereà. de verb. ſignific. inquit in hanc ſententiam. *Quod munctio Imperialis nihil det niſi nomen ſicuti viderit in Alemania per Principes judicari. Et Rex Romanorum, ex quo electus eſt in concordia, eandem poteſtatem habeat, quam Imperator.* Poteſtas Imperatoria non in nomine, ſed in re conſiſtit. Alexandri Sexti filius Borgia ſe Cæſarem appellabat. Unde illud Poëtæ Itali:

a Lib. 3. cap. 5.

Aut

Aut nihil aut Caſar vult dici Borgia,quid ni
Cum ſimul & Caſar,poßit & eſſe nihil.

Tempore Gallieni triginta Tyranni erant,de quibus ita Trebellius Pollio. *Tanta obſcuritas eorum hominum fuit, qui ex diverſis orbis partibus ad Imperium convolabant, ut non multa de his vel dici poßint à doctioribus vel requiri: deinde ab omnibus hiſtoricis,qui Graecè & Latinè ſcripſerunt, ita nonnulli praetereuntur, ut eorum nec nomina frequententur.* Gregorius 7.contra Henricum I V.Rudolpho Sueviae duci coronam miſit hac inſcriptione.

Petra dedit Petro,Petrus diadema Rudolpho.

Quis hunc nunquam in numerum Imperatorum retulit, etiamſi à Pontifice nomen Imperatorium accepiſſet? Ludovico Bavaro Imperatori oppoſitus eſt Albertus Auſtriacus,quis hunc unquam Imperatorem dixit etiamſi à Pontifice in odium Ludovici excitatus eſſet,cum etiam tandem nomen cum dignitate amiſerit?

His accedit quod multa ſunt erronea in hac cõfeſſione: quod facilè demonſtrari poſſet.Confeſſio autẽ erronea non probat neq; praejudicat confitenti, etiamſi fuiſſet firmiter probata & acceptata, ita conſtitutum reliquere Impp.Dioclet.& Maximin.in l.Error.C. de juris & facti ignorantia. Non enim fatetur,qui errat,inquit Ulp.in L.non fatetur.ff.de confeſſ.Item confeſſio falſa non probat nec nocet, dummodo veritas ſit in contrarium. l.cum falſa.C.d.t.Maſcard.Concluſ.384. Sed ſi tandem haec omnia concedantur, certum tamen eſt, his confeſſionibus ſucceſſoribus non praejudicare. Confeſſio enim unius non probat in praejudicium alterius.Maſcard. Concluſ.389. Quanquam dubium non eſt nec anteceſſores aut majores, ſi quis ex eis rogaſſet,an hoc inſtrumento id confiteri vellent, quod nunc inde adſtruitur, id conceſſuros fuiſſe, cujus rei multa & evidentia Exempla attulimus & plura afferri poſſunt. Aut deniq; ſi ejusmodi confeſſiones ſufficiunt ad affirmandum,aliorum regum & Principum confeſſiones ſufficient ad negandum vel infirmandum, qui à majoribus & melioribus rationibus nituntur, & alias ad liberandum quam obligandum faciliores ſimus.

Cap. VI.

Ab Electoribus Imperii Electum, & nomine & reipſa Imperatorem vel Caſarem eſſe,nec ulteriorem confirmationem à Pontifi.e requiri.

Etſi verò res non neceſſaria alicui videri poſſit, quàm hoc capite aggredimur: tamen quia ad praeſentis quaeſtionis deciſionem pertinet, operaepretiũ facturos nos eſſe ſperamus,ſi & hanc, quam & praecedenti capite quaſi in tranſitu attigimus,fuſius perſequamur, & demõſtremus, eum qui ab Electoribus electus eſt, verum nõ tantum Regem, ſed etiam Imperatorem

ratorem Rom. eſſe. Nomen enim Regis aut Regiũ non ita vile & abjectum eſt, ut Imperantibus pudorẽ injiciat. Nam ſummi iſti Imperatores, Babylonicos dico, Perſicos, Macedonicos Monarchas, qui Imperia ſua uſq; ad ultimos terræ fines propagârunt, & quorũ magnitudinem ne Carolus quidem Magnus æquavit, tàm in ſacris literis, quam apud profanos autores, appellantur Reges. Sic apud Danielem *a* Nebucadnezar Rex Regum appellatur, propter magnitudinem & præſtantiam, qua reliquos reges tum antecedebat & ſuperabat. De Regno quarto inquit Daniel, *Regnum durum erit ut ferrum*. Sic primus Urbis Romæ fundator ſe Regem appellavit, communi omnium gentium more & nomine. Sic enim & Iſraëlitæ Regem petebant à Samuele, *Tu*, inquiunt ad Samuelem, *b Senuiſti & filii tui non ambulant in viis tuis, nunc præpone nobis Regem ad vindicandum nos, ut habent omnes iſta gentes.* Poſt Reges Romanos Reſp. à Conſulibus adminiſtrata eſt, donec C. Julius Cæſar patriæ libertate oppreſſa, regiam poteſtatem reſtitueret, nõ quidẽ nomine, ſed reipſa, quia præter alios honores, quos ſibi victis Pompeii filiis in Hiſpania decrevit, etiam Imperator appellatus eſt. *Imperatorem autem intelligi voluerunt*, ait Sigonius, *c non eum, qui re benè geſta id nominis vel militari ſtudio, vel ſenatus auctoritate conſecutus, ſed qui potẽtiam & autoritatem in Rep. ſummam adeptus eſſet, quo factum eſt, ut qui poſt eum ſummum jus in Rep. obtinuerunt, Imperatores appellati ſint, ita tamen, ut priſca illa & militaris Imperatoris appellatio antiquata non ſit.* Idem de Octavio. *C. Octavius jam inde interfecto Cæſare, ex Apollonia Romam reverſus, hereditatem Cæſaris & nomen ejus ſibi non lege, ſed Teſtamento tantum vindicarat. Lex autem adoptionis Curiata erat, quæ ne tum ferretur, Antonius Conſul per tribunos interceſſit. Hoc autem anno, ubi Conſulatum init, ipſe legem Curiatam tulit, atq; in nomen Patris lege tranſiit, itaq; ab hoc tempore ab omnibus eſt C. Cæſar appellatus, cum antè non ita ab omnibus vocaretur. Eodemq; etiam tempore Imperatorem Cæſarem dici cœptum puto, primò quod ita pater ejus ex Senatusconſulto & filii ejus & nepotes appellarentur, deinde quòd in Capitolina ejus oratione triennio poſt ita vocatur* IMP. CÆS. DIVI F. C. N. Hic cum Imperium ſibi firmum jam conſtituiſſet, paſſus eſt ſe nominari Auguſtum, *nam* ut Dio ait, *cum ſenatus eum vellet ſingulari aliquo nomine ornare, atque alii alia afferrent, Cæſar inprimis ſe Romulum dici cupiebat, ne verò eo forte nomine in Regni ſuſpicionem incideret, Auguſtum ſe dici paſſus eſt, quaſi qui major eſſet homine, omnia enim quæ maximo honore digna ac ſacra ſunt, Auguſta dicuntur.* Et Eutropius. *Cæſar cum ex Oriente victor reverſus eſſet, tum primum Auguſtus, eo quod Rempub auxerat, conſalutatus eſt, atque ex eo tempore ſummam rerũ poteſtatem, quam Græci Monarchiam vocant adeptus eſt.* Sigonius loco ſurpra dicto, ex Dione ſic inquit. *Romani omnino in Regum Imperio ſunt, cum omnis reſpub. in Imperatorum poteſtate poſita ſit: ſunt enim omnia ad arbitrium & præſcriptum Imperatoris.* & paulò poſt. *Illud verò ſingulare & ante nemini decretum ſibi vendicant, quod ipſi ſe omnibus legibus ſolutos eſſe volunt, ita regiam poteſtatem habent, regii nominis odio exemto. Nam Cæſaris & Auguſti appellatio nullam eis propriam addit poteſtatem, id enim generis ſucceſſionem,*

a cap. 2. v. 37.

b 1. Sam. 8. v. 5.

c In faſt. & triũph. Rom.

Digitized by Google

nem, hoc dignitatis ſplendorem indicat. Et Appianus in prooemio hiſtoriarum. *Eos*, inquit, *in quorum poteſtate tota reſpub. eſt, Imperatores appellant, non Reges, vetuſto jurejurando deterriti. Imperatores verò vocant, quæ fuit appellatio egregiorum in Repub. Ducum, cum tamen facta eorum omnia regum fuerint.* Unde apparet, quam ipſi Romani priſci inter Imperatorium & Regium nomen differentiam fecerint, ut potius de re ipſa quam de nomine laborandum ſit, ut is, qui Romanus Imperator nomine eſt, revera Rex ſit, regiamq; poteſtatem habeat. Sic & Lex Regia ſub Auguſtis revocata eſt. Nam lege Regia (quæ & Imperii vocatur *a*,) quæ de Principis Imperio lata eſt, populus ei & in eum omnem Imperium & poteſtatem conceſſit. Cum verò ſedes Imperii Romani Conſtantinopolim translata eſſet. Græci illi Imperatores, non tantum Αὐτοκράτορες, Αὔγουστοι, ſed etiam *βασιλεῖς* dicti ſunt, id quod præter alios ſcriptores etiam ex Novellis Juſtiniani, ita obvium eſt omnibus legentibus, ut tantum inſpectione opus ſit. Ita Græci Imperatores *βασιλέων βασιλεῖς* appellari ſolebant, ut Bodinus refert. Sic urbs Conſtantinopolis urbs Regia. §. fin. Inſt. de ſatisdat. *Cum neceſſe ſit*, inquit Juſtinianus, *omnes provincias caput omnium noſtrarum civitatum, id eſt, hanc regiam urbem, ejusque obſervantiam ſequi.* Sic Horatius de Roma etiã antiqua: *Mihi jam non Regia Roma, ſed vacuum Tibur placet*: Sic legati Conſtantinopolitani Carolum Magnum Imperatorẽ & Baſileum ſalutarunt. Sic etiam indifferenter ſequẽntes locuti ſunt. Unum è tam multis afferam, quem etiam Bellarm. probat, cap. 4. Otto Friſingenſis, poſt coronationem Caroli & acclamationem ipſi factam ſic infert. *Ex hinc Regnum Romanorum, quod à Conſtantino in id tempus in urbe Regia ſcilicet Conſtantinopoli fuit, ad Francos derivatum eſt.* Idem de Henrico quarto. *Reverſi ad filium optimates, Imperialia deferunt, eumq; primo à patre electum per impoſitionem manus Apoſtolicæ ſedis legatorum cunctorumq; electione 95. ab Auguſto, Regem creant.* Ita ut inter illa nomina Regis & Imperatoris nulla alia niſi ſoni differentia ſit, quemadmodum in jure de Pignore & hypotheca dicitur: quamvis inter hæc poſteriora in multis caſibus diſcrimina inveniantur, quæ in prioribus nulla prorſus apparent. Quæ cum ita ſint, & verò nemo negare poſſit, quin noſtri Imperatores vel Reges Romani Auguſti ſucceſſores ſint, nulla ratio eſt, cur, ut in omnia jura, honores, dignitates ſuccedunt, à ſolius nominis ſucceſſione vel appellatione excludi debeant. Nam cui datur id quod majus eſt, cur id quod minus eſt, ei non concederetur? Et ſi in privatorum bonis ſucceſſio eſt, univerſi juris, quod defunctus habuit, occupatio; cur ea regula in Principum perſonis fallet, à quibus omnia jura privatorum in ſucceſſionibus conſtituuntur & autoritatem habent? Reges autem Romanos modernos veteres illos ab Auguſto Romanos Imperatores pro anteceſſoribus habere, fatentur Imperii Principes, confitetur ipſe Pontifex, ipſe denique Bellarminus in Inſtrumento publico ceſſionis & donationis Rudolphi Romanorum Regis, quod ex Vaticano nobis expreſſit. Sic enim ibi legimus. *Quicquid per dominum*

a l. 3. C. de Teſtam.

num

num noſtrum Rudolphum, Dei gratia, Romanorum Regem, ſemper Auguſtum Eccleſia Romana recognitum: item: *factis ſeu geſtis tam aliorum Imperatorũ & Regum Romanorum prædeceſſorum Regis ejuſdem, quam ipſius regis.* Quod ſi locum habet in caſu favorabili Romanæ Eccleſiæ, cur non etiam in odioſo? odioſum dico, qui tamen maximè favorabilis eſt, quia pro ſummo Magiſtratu militat. Quod ſi etiam coronatio non facta huic donationi vel ceſſioni nihil obſtat, cur igitur ex numero Imperatorum eos excludunt, qui coronam à Pontifice non acceperunt? En igitur tot teſtes, quot fuere Principes Imperii, qui ſigilla ſua his literis appoſuerunt. Sic Carolus IV. in Aurea Bulla *a* Romanorum Imperatores & Reges prædeceſſores ſuos appellat. Sic Fridericus *b* Tertius Rex adhuc Romanorũ Carolum Magnum & Sigismundum Imperatores, anteceſſores ſuos appellat. Maximilianus hujus filius eadem repetit *c*, & ne hoc tantum? Imò verò quid amplius & majus. Idem enim Maximilianus, adhuc Rex Romanorum, in Conſtitutione Imperii de Blaſphemiis, in principio, Juſtinianum Imperatorem Græcum, qui jus in ordinem iſtum redegit, variiſque Conſtitutionibus amplificavit, quique hunc Maximilianum mille ferè annis præceſſit, Anteceſſorem ſuum in Imperio nominat, ſeſeque ad ejus Conſtitutionem refert. Cui jam dubium eſt Reges Romanorum Imperatores verè eſſe & nominandos, idque ex ſenſu & Conſtitutionibus omnium Imperii ordinum, eorumque minimè ſuſpectorum, cum eo tempore religionis mutandæ ulla adhuc mentio non fieret. Sic in jure feudali nihil uſitatius, quam quod Imperatores Romani Reges appellantur. Et cum Conſtitutiones Imperii, ſive à Regibus, ſive ab Impp. factæ ſint, ejuſdem autoritatis in Imperio ſint, & ab omnibus æquè probentur atque obſerventur, nulla juris ratio patitur, ut non ſicut res ipſa, ita etiam nomen Imperatorium & Regium indifferens & commune ſit. Plura quoque ex Aurea Bulla, ſi quis eam diligenter inſpexerit, deſumi poſſunt, etiamſi in ea aliquoties Regis Romanorum in Imperatorem promovendi mentiô fiat, tamen cum inter officiũ Regis vel Imperatoris Romanorum nihil interſit: quis non eandem rem eſſe exiſtimet, nihilq; in effectu differre concludat? Sic *d* Electores jurant, *ſe Electuros Rectorẽ ſeu temporale caput mundo fideliũ ſeu populo Chriſtiano.* Quis autem eſt caput ſeu dominus mundi niſi Imperator? Item de electo dicitur, quod *coronetur infulis Imperialibus e*, quis autẽ geſtat infulas Imperiales niſi Imperator? Et quod confutari non poteſt, expreſſè ſtatuitur, *f Quòd electus in Regem Romanorum priusquam in aliis cauſis ſive negociis, virtute ſacri Imperii adminiſtret, univerſis & ſingulis Electoribus omnia ipſorum privilegia, literas, jura, libertates, conceſſiones, antiquas conſuetudines, & quicquid ipſi ab Imperio uſq; in diem electionis ſuæ, obtinuerunt & poſſederunt, abſque dilatione & contradictione confirmare atq; approbare debeat.*

a cap 8. in pr.

b Reformation zu Franckfurt vffgericht. Anno 1442 Tit. von den heimlichẽ Gerichten/ꝛc.

c In der Reformation/ Anno 1495. vffgericht. §. 2.

d Tit. 2. §. 1. & 2. d. Aur. Bull.

e §. 4. in fin. eod. tit.

f d. §. 4. in fin.

Si igitur Rex Romanorum virtute ſacri Imperii adminiſtrat, quin Imperator ſit, dubium nõ eſt: deinde ſi confirmat ea Electoribus, quæ ab Impe-

rio poſſident, Imperatorem eſſe neceſſe eſt. Et ſic de aliis actibus jus Imperatorium concernentibus. Sic de Principatibus Imperio vacantibus *a*. *Imperator ſeu Rex Romanorum tāquam de re ad ſe & Imperium legitimè devoluta providebit*. Feuda autem ſi aperiuntur, ad dominum devolvuntur. Sic paſſim in eadem Bulla, ſedes Regia & ſolium Imperiale idem eſt. Sic eadem ſolennitas in Curia, Conſilio, proceſſione regali ſeu Imperatoria. Longè alia ratio eſt, *b* Proviſorum Imperii, Palatini & Saxonis Electorum, *qui poteſtatem habent judicia exercendi, ad beneficia Eccleſiaſtica præſentandi, recolligendi reditus & proventus, & inveſtiendi de feudis, Juramenta fidelitatis vice & nomine ſacri Imperii recipiendi, quæ tamen per Regem Romanorum poſtea Electum ſuo tempore, omnia innovari & de novo ſibi juramenta præſtari debebunt*. Imò hi proviſores non poſſunt omnia adminiſtrare; quæ autem excipiantur, ibidem videre eſt. Quod ſi ex eadem aureâ Bullâ, quæ Lex Imperii eſt, hocipſum quod agimus, dijudicare quis pergat, id nullo negotio poterit. Sic Imperatore defuncto, *Imperium* non *Regnum* dicitur. Sic Electores *Principes* c *jurant per fidem, qua Deo & ſacro Romano ſunt adſtricti*. Quod ſi igitur mortuo Imperatore Imperium eſt, quid ni, qui vivus imperat in Imperio, pro Imperatore habendus ſit. Nam Imperium & Imperator conjugata ſunt. Sic Electores, Imperii Columnæ & latera dicuntur, imò & pars corporis Romani Imperatoris ſunt: *d* & ſi quis contra eos factionem inierit, non minùs punitur, quàm ſi adverſus ipſum Imperatorem conſpirarit. Hi igitur tàm Illuſtres Imperii proceres, è quibus & Rex Bohemiæ eſt, cur aliū ab Imperio & ſuo corpore eligerent & conſtituerent, qui aliena confirmatione & dignitatis Imperatoriæ completione opus haberet? Totum autem quicquid Imperator eſt & habet, ab Electione eſt & habet: ab iis autem, qui ſibi tantoperè totū hoc arrogant, nihil habet, cum rurſus ipſi ab Imperatore & Imperio omnia, ut & ipſam Urbem poſſideant. Non autem quæritur, quid Romani ſibi tribuant, nam nec olim quæſitum fuit, quid Romæ fieret; ſed quid fieri deberet. *e* Et quam iniquè vel abſurdè potius comparatum eſſet, ſi Principes Electores Imperii, ratione Principatuū omne jus, vocem, dignitatem, poteſtatem & omnia ab ipſis dependētia habeant; is verò, qui ab ipſis electus eſt, defectum aliquem dignitatis, Majeſtatis vel nominis Imperatorii pateretur, adeò ut à Pontificis Romani lumine accendi & illuſtrari debeat, cum tamen hic non uni Principatui ſeu Ducatui, ſed toti Imperio Romano imperet, atq; in omnes Principes jurisdictionem ſuam exerceat. Et niſi Imperii Electores caput ſummū Imperii, id eſt Imperatorem eligerent, abjectior eorum eſſet conditio, quàm omnium aliorum Principum in aliis Regnis. Sic enim Status regni Galliæ, Angliæ, Poloniæ, Daniæ & Suediæ, & Ungariæ, ubi ordinaria ſucceſſio deficit, ſibi Reges eligunt, qui nullū defectum dignitatis, adminiſtrationis & nominis regii patiuntur. At verò Principes Electores reliquos omnes Principes dignitate & honore longè antecedūt, adeò ut Rex Bohemię in celebratione Curiarum Imperialiū etiā quęcunq; alium

a Tit. 7. d. Aureæ Bullæ.

b Tit. 5. d. Aur. Bull.

c Tit. 2. §. 1. d. Aur. Bull.

d Tit. 22. & 24. d. Aureæ Bull.

e l. 12. ſed licet is. ff. de Offic. præſ.

Digitized by Google

alium Regem, quocunque etiam ſingularis dignitatis prærogativa fulgentem, qui quovis caſu venire vel adeſſe contigerit, immutabiliter antecedat. Bull. Carol. tit. 6. Cur igitur non hi illum, qui omnibus aliis regibus Chriſtianis præeminet, quemq; Imperatorem appellamus, eligerent, nulla neque civilis neque humani juris ſive publica ſive privata ratio obſtat. Cum Landgravio Philippo quidam in familiari Colloquio diceret, Carolum Quintum nihil cōmodi ſentire ex dignitate Imperatoria: ſed tantum gravibus moleſtiis fatigari, reſpondit is: præter cetera commoda & hoc inde Carolum conſecutum eſſe, ut omnibus aliis Regibus & Principibus ratione dignitatis Imperatoriæ præferatur. Quæ omnia, ut tandem hanc diſputationem concludamus, totius mundi conſenſus, adeoque ipſe Bellarminus probat, affert enim hos vulgatos verſus:

Moguntinenſis, Trevirenſis, Colonienſis
Quilibet Imperij ſit Cancellarius horum
Et Palatinus Dapifer, Dux portitor enſis
Marchio præpoſitus Cameræ, pincerna Bohemus.
Hi ſtatuunt Dominum cunctis per ſecula ſummum.

Si hoc verum eſt, ut verum eſt, quòd Electores ſtatuant ſummum Dominum, apparet certè, nulla alterius confirmatione opus habere, aliàs ſummus non eſſet, ſi qua parte vel nominis vel rei electo quid deſiat. Et ſi ſummus eſt cunctis, cur nō etiam Romanis & Romano Pontifice? Sed inquiet Bellarminus: Electores Imperii hoc jus ſuum à Pontifice Romano habere. De hoc ſequenti capite videbitur. Præter hoc dicet aliquis: nihil familiarius eſt dictæ Conſtitutioni Carolinæ quàm hoc Electores eligere Regem Romanorum in Cæſarem promovendum. At ſi reſpondeatur promovendum haberi pro promoto, quemadmodum & cingendus pro cincto, hoc objectum cauſam minimè ſtringeret. Deinde qui hæc urgent, dicant nobis ut nos expediant, quidnam ſua promotione Pontifex Imperatori conferat. Alii Reges à ſuis Archiepiſcopis & Epiſcopis unguntur vel coronantur, & Pontifices à Cardinalibus, ad quid hac unctione promoventur, quod ante non habuerunt. Qui in Scholis doctis honores conferunt, inter duos ſummos gradus nullam niſi nominis diſtinctionem agnoſcunt, privilegia eadem ſunt, liceat enim nobis magna componere parvis. Cum igitur ſolennitates iſtæ ſeu ceremoniæ tanquam acceſſoria ad cauſam principalem accedant, ſecundum illam meritò regulari debent: Nam ſi quid diverſum dixeris, præter ſuperiora etiam illud abſurdum reſultabit, quod priſci illi Imperatores, etiam Julius & Auguſtus ex eorum numero excludendi ſint, eò quod hujuſmodi benedictione Pontificia caruerint. Ex recentioribus Rudolphus primus Italiam nunquam vidit, *quia*, dicere ſolebat: *Me veſtigia terrent*, & tamen Pontificibus ejus donatio tàm grata eſt, ut Bellarminus tanquam Emblemate quodam ſuum libellum exornare ea voluerit. Hieronymus Balbus, de quo ſupra, de Caroli Quinti proavis

Digitized by Google

quatuor, qui continua ſerie in Imperio ſucceſſerunt, ita refert, *Sigiſmundum & Fridericum nihil antiquius babuiſſe, quàm coronæ adipiſcendæ gratia Romam uſque magnis itineribus proficiſci: duos vero reliquos, Albertum ſcilicet & Maximilianum, ſive quod rem totam parvi fecerint, ſive quid aliud in cauſa fuerit, id munus neque appetiiſſe, neque oblatum accipere curaſſe, & ſine ulla Pōtificis approbatione Imperij munus egregiè obiiſſe, quorum res geſta, ſi ſecundum adverſarios*, inquit idem, *lis daretur, nihil virium nihilq; firmitatis obtinerent*. Huic exemplo rectè Henrici primi qui Auceps dictus eſt, ſubjicere licet, nam & is regio nomine contentus, diadema à Pontifice oblatum ſponte recuſavit, & quia, ut Krantzius loquitur, primus ex familia Saxonum ad Romani regni culmen aſcendit, quis niſi Bellarminus eum Imperii cuſtodem vocaverit: qui etiam quisnam cuſtos ſit Imperii, vix intelligere videtur, aut doceat à quo illi hæc cuſtodia re commiſſa ſit? Carolus Quintus Imperator electus poſtridie coronationis, quam Archiepiſcopi Electores Aquiſgrani fecerant, Imperator à Moguntino Archiepiſcopo proclamatus, quia in ejus electionem Pontifex conſenſiſſet. At conſtat Pontifici magis adverſus fuiſſe nihil, quàm Carolum Cæſarem eligi, non tantùm propter potentiam, quam timebat, ſed etiam, quòd Reges Neapolitani Pontificis vaſalli ſint, & feudum in eos hac conditione conferatur, ne ad Romanum Imperium adſpirent. Pontifices enim tàm potentem vicinum averſantur, verentur enim ne Romam aliquando repetat. Idem quoque Pontifex ſeſe Caroli coronationi oppoſuit: ut vel hinc appareat hanc promotionem nihil aliud eſſe quàm nudum conſenſum, qui etiam ex poſt facto intervenire poſſit, & ſi abſit, ſubſtantiam actus minimè vitiet: unde etiam cum ſolennitates legitimæ peractæ eſſent, poſtero die hæc denunciatio quaſi obiter explicata eſt. Ab his autem ſummis Imperii proceribus, ea, quæ ad eſſentiam electionis Imperatoriæ pertinet, melius diſcuntur, quàm ex omnium Jeſuitarum & ſimilium monachorū malè olentibus chartis. Unde etiam tot ejuſdem Caroli Quinti etiam ante coronationem à Pontifice factam, Conſtitutiones publicatæ ſunt non nomine Regis ſed Imperatoris Romani, illa enim anno demum decimo poſt electionem ſecuta eſt. Idem cum refutaret Imperium, certè Electoribus non autem Pontifici id reſignavit, ab illis enim acceperat. Meliore igitur interprete non eſt opus, quam tali & tanto. Cum Ferdinandus Rex Romanorum frater Caroli ſucceſſiſſet, à quibus ad Imperium promotus fuerit, narrat continuator Sleidani Beutherus *a*, id non à Pontifice Romano aut ejus legato, ſed ab Electoribus Imperii factum, & publicè Francofurti apud D. Bartholomæum, Imperatorem renunciatum fuiſſe. Intellexerūt igitur Imperii Romani columnæ hanc promotionem etiam à ſe fieri poſſe, & ſic Aureæ Bullæ verba accipienda: nam ejus eſt legem explicare qui eam tulit. Hoc idem ſibi volunt verba, quæ in initio Receſſus Auguſtani *b* leguntur. Carolum in præſentia Electorum refutaſſe Imperium Ferdinando, tanquā electo, confirmato & coronato Regi Romanorum, & Imperii vacantis indubitato

a lib. 28.

b Anno 1559.

Digitized by Google

dubitato & legitimo ſucceſſori. Cum igitur Rex Romanorum ex lege ſuccedat, à lege vel jure quoque promotus dicitur. Præterea hoc modo ipſa Carolina Conſtitutio, verbum, *Promovere*, intelligit. Sic enim ſonant verba in d.tit.2.§.fin. *Confirmationem autem hujuſmodi electus ipſe cuilibet principi Electori in ſpecie, primo ſuo Regali nomine faciet, & deinde ſub Imperiali titulo innovabit, & in his ipſos principes omnes in genere, & quemlibet eorum in ſpecie, nullatenus impedire, ſed potius abſque dolo gratioſè tenebitur promovere.* Quemadmodum igitur Imperator innovando promovet jura Electorum, ita & ipſe promovetur. Atqui nullus Imperatorum (quantum quidem cognitum eſt) nova diplomata, inveſtituras, confirmationes Electoribus poſt coronationem Romæ factam, confert aut contulit, ſed priora omnia in eodem ſtatu & jure perſiſtunt. Sequitur in eodem receſſu. Nos, inquit Ferdinandus, hanc ceſſionẽ ad inſtantiam & conſilium fratris noſtri Caroli accepimus, onusq; adminiſtrationis Imperii, unà cum dependentibus, dignitatibus, præeminentiis, titulo, ſceptro & corona, Deo favente, in nos ſuſcepimus. Ex quibus omnibus luce meridiana clarius eſt: Adminiſtrationem Imperii fundamentum eſſe Imperialis honoris, cui igitur hæc commiſſa eſt, omnia ea habere, quæ inde dependent, propterea & nomẽ Imperatorium. Quod cum etiam Regi Romanorum competat, jam de illa promotione, quæ etiã moribus jam antiquata eſt, non magnopere ſoliciti ſumus. Hæc omnia cum in Receſſu Imperii Auguſtæ habito, *a* in perſona Maximiliani Imperatoris tàm ſenſu quàm verbis etiam ferè repetantur, lectorem eò brevitatis ſtudio remittimus, ita ut ſi cum Bellarmino ex Confeſſionibus Principũ cauſam hanc decidere velimus, multis partibus noſtra ſententia præponderatura ſit. Nam non minori numero in his Comitiis, ſtatus Imperii fuerunt, quàm Anno 1530. in Comitiis Auguſtanis, id eſt, ſex Electores, & alii Principes Imperii partim Eccleſiaſtici partim ſeculares ſeptem ſupra centum, ac demũ liberæ civitates novem & triginta; tot enim ferè fuerunt, qui in damnationẽ confeſſionis Auguſtanæ ſubſcripſerũt, ut ex Cochlæo Bellarminus refert *b*. Sed tamen ponamus, Regem Romanorũ electum in Imperatorem vel Cæſarẽ nõ promoveri, quid præter alia reſpondebimus? Id quod & Judæi dicebãt, *ſe nullum Regem habere, præterquã Cæſarem.* Et quod Maximilianus *c* ſecundus reſpondit, Oratori Regis Galliæ, cũ ipſi diceret, Pontificẽ Romãnũ creaſſe magnũ Ducem Hetruriæ Regem: *Italiam nullũ Regem habere niſi Cæſarẽ.* Nulla igitur, ut ſæpedictum, inter Regem Romanũ & Imperatorẽ eſt differentia, & quod ſupra in perſona Rudolphi primi diximus, in omnibus Regibus Romanorũ, qui poſteriori ſeculo ita appellati ſunt, verum eſt: nã non minꝰ primi & medii quam poſteriores ſeſe *Semper-Auguſtos* appellant, quod ut ſuprà allegatum, ab augendo etiam dictum, cui conſonat illud Germanicum: Allzeit mehrer deß Reichs. Ita Reges æquè ac Impp. ab Auguſto numerantur. Sic enim Otho Friſingenſ. lib. 7. cap. 22. Chunradum Henrici ſororium, præſente Theodovino. 93. ab Auguſto Regem creant.

Et

a 1566.

b lib.1.cap.1. fol.17.

c Bodin lib.1. De Rep. cap.9.

Digitized by Google

Et jam finem faceremus, niſi pauca quædam, quæ Bellarminus libro ſecundo tractat, ubi Chunradum primum & Henricum Aucupem è numero Imperatorum excludere conatur, ex ipſo Bellarmino confutāda eſſent: Sic enim ſcribit lib.3.cap.2. In familia Caroli Magni Imperium hereditarium fuit uſque ad Ludovicum Arnulphi filium (quem tamen antè ſæpe ex numero Imperatorum propter coronationem non acceptam à Papa, excluſerat) deinceps electio locum habuit. Quod ſi verum eſt, cur non Chunradus primus à proceribus Germaniæ, qui & ipſi pars Imperii Romani erant, electus, & Henricus Auceps, cui ille moriens Imperium commendavit, & Otho primus, qui patri Henrico ſucceſſit, pro legitimis Imperatoribus habendi ſunt? Nam & ipſe Pontifex Henricum non pro Rege Germaniæ, ſed Romanorum agnovit, cui nihil deeſſet, niſi quod in Italiam non veniſſet, quod ad eſſe Imperatoris tamen nihil pertinet: nam & Reges Babylonici in Ægypto imperabant, etiamſi hanc provinciam nunquam oculis vidiſſent. Sed & ipſe Henricus ſe pro tali geſſit; nam ſatis ſibi videri reſpondit, quòd primus ad Regni culmen immeritus perveniſſet, Diadema Imperii majoribus debitum ſe nihil ambire ſupra id quod accepiſſet. Diadema igitur ſolùm recuſavit. Nec intereſt, quod Berengarii & alii ſe in Italia pro Imperatoribus geſſerint: hanc enim geſtionem pro Imperatore, Otho Friſingenſis *a* rectè uſurpationem appellat: *Otho*, inquit, *qui Imperium à Longobardis uſurpatum deduxit ad Teutonicos.* Et quod Nauclerus inquit *b* poſt Arnulphum Imperatorem magnam fuiſſe inter Italos, Longobardos & Germanos ſeu Francos Orientales, & Francos Occidentales ſeu Gallos de poſſeſſione Imperii concertationem: quemadmodum & in concurſu Paparum ejus cauſa potior eſt & judicatur, qui reliquis dejectis ſede iſta potitus perſtitit. Verè igitur Germani poſt Ludovicum quartum poſſeſſionem Imperii à Chunrado primo cœptam, animo & corpore retinuerunt, reliquis omnibus de ejus poſſeſſione vel quaſi dejectis. Et ſanè tādem admiratione dignum eſt, quod Bellarminus Reges Romanorum, qui coronam à Papa non acceperunt, è numero Imperatorum excludere atque exterminare cupit, cum tamen etiam ii, qui Romam nunquam viderunt, qualis eſt Chriſtus, quem etiam in numerum ſuorum Paparum referunt. Et Petrus, qui nunquam ibi Epiſcopus fuit, aut ſaltem à Cardinalibus vel aliis non eſt coronatus, in numerum & Catalogum referantur. Primi quoque Epiſcopi Romani, non Pontifices ſed Epiſcopi ſunt appellati, non coronati ſed electi tantùm fuerunt, & tamen numerum implent. Hoc quoq; viciſſim Bellarminus meminiſſe debebat, ſi Henricus Auceps & Chunradus primus è numero Imperatorum eximendi ſunt, quid de ipſis Pontificibus ſit futurū. Nā ſi Chriſtus Papa fuit, & Pōtifices ejus vicarii ſunt, quo jure ſibi Papæ nomen uſurpare audeant? nam ſi vicarii Dominorum ſuorum nomen uſurpent, à crimine læſæ Majeſtatis & perduellionis parùm abſunt. Sed hoc in Pontificibus Romanis non eſt admirandum, nám cum ipſum jus, in omnia

Regna

a lib.6.cap. 17.
b Generat.31.

Regna, quod Chriſtus quaſi hereditarium habet, quodq; nulli hominum cedit, ſibi rapuerint, in nomine non tanta culpa eſt. Quin imò cùm jus Regium, Sacerdotale, & Propheticum, quod ſolus in Eccleſiam ille poſſidet, impunè ſibi tot ſeculis arrogent, in illó quaſi minus peccare videntur, cum illorum translationes meræ imaginariæ ſint, hoc autem ferè totam Eccleſiam peſſundederint.

CAP. VII.

Conſtitutionem de ſeptem Electoribus Imperij non eſſe factam à Gregorio Quinto, prout falsò contendit Bellarminus, tàm rationibus quam verbis Aureæ Bullæ probari.

SEquitur nunc ut de altero objecto Bellarmini dicamus, nimirum, de Inſtitutione Electorum, quam à Pontifice Gregorio Quinto factam eſſe ita fusè contendit, ut in ejus diſputationis gratiam integrum librum conſcripſerit. Nos unico capite tractabimus, quæ ad rem pertinere videbuntur. In principio autem Jeſuitæ variatio obſervanda venit. Nam uno loco *a* totam illam Conſtitutionem ſoli Pontifici Gregorio adſcribit, & Othonem Imperatorem planè ab ea removet: contra alibi *b* ſummã rei Pontifici quidem tribuit, conſenſum tamen Imperatoris adhibitum non negat: quod nunquam dixiſſet, niſi Hiſtoricorum multorum teſtimoniis ſciret ſe refelli potuiſſe. Ubi igitur duo concurrunt, unicuique ſuæ partes aſſignandæ ſunt, nec alter ſuo jure defraudari debet. Si enim Imperator in hanc Conſtitutionem conſenſit, valet igitur quoad hunc conſenſum, non quoad Pontificiam auctoritatem, quæ in legibus Imperii ferẽdis, nec tum nec hodie ulla eſt. Etſi enim Canoniſtæ & qui eos ſequuntur, nõ multa ſed omnia Pontificibus tribuant, tamen contrarium à multis demonſtratum eſt; & quia, ut Vantius ait, De Null. ſent. ex defect. juriſd. num. 13. quia inquam *Juriſdictio eſt Qualitas quædam accidentalis, quæ naturaliter homini non ineſt, ſed ita cõpetit uni, ut non alteri, propterea neceſſariò probanda eſt.* At jure divino hoc jus nõdum probatum eſt. Nec enim Chriſtus vel Petrus Conſtitutionibus Principum rogandis vel abrogandis unquam operam dederunt. Quod igitur ab anteceſſoribus non eſt factum, à ſucceſſoribus falsò uſurpatur, ſi jam ponamus: Romanos Pontifices Petri ſucceſſores & Chriſti vicarios eſſe. Præterea ſi hæc conſenſus natura eſt, quod diſputat Bellarminus, ut, ſi ex poſt facto interveniat, rem confirmet aut alias vires addat, quemadmodum electo Regi tum demum dignitatem Imperatoriam conferri putat, ſi Pontifex eum coronaverit, & in eum conſenſerit: hoc multò juſtiùs de hujuſmodi Conſtitutione dicendum eſt, quod conſenſus Imperatoris huic Conſtitutioni animam, vitam & ſpiritum dederit: nam & quod Principi placuit legis habet vigorem. §. ſed & quod Principi. Inſtit. de jur. nat. gent. & Civil.

a cap. 1. lib. 3.

b in pr. tertii cap. lib. 3.

& id tantò magis verum eſt, quanto major pro eo præſumtio. Imperii Romani Proceres, ubi in Comitiis de Pontifice loquuntur, talem ei prærogativam minimè cōcedunt, ſed eum pro parte Imperii habent *a*, & quod Imperio conjunctus ſit, idq; ſine dubio propter Urbem Romam, & alias provincias, quas ab Imperio poſſidet. Nec veriſimile eſt majores eorum, qui in his fuerunt Comitiis Auguſtanis, plus tribuiſſe Pontifici, quam hi fecerūt, cujus per æquè ſtudioſi erāt. Præterea in electione Regis Romanorum, vel Pontifex aut ejus legati, non plus juris quàm alii olim habuerunt. Quod ſi verò ita eſt, quod Bellarminus perſuadere nobis conatur, ſequitur etiā neceſſariò, Pontificem Romanum jus eligendi Imperatorem habuiſſe, ſed cū in hoc toto libro diſputet, Imperium Romanū à Leone Tertio in Carolum Magnum translatū, ad poſteros ejus jure ſucceſſionis perveniſſe, quomodo id, quod alienatum & translatum erat, quodq; hereditarium factum, in electionem ſimul convertere potuit? Multò certè probabilius eſt, Othonē Tertium, qui Imperium ut ſuum poſſedit, hujus legis cōſtituendæ auctorē fuiſſe, & ſi Pontificis qua authoritas intervenit, ea nō pluris facienda, quàm Ambroſii Conſiliū, quod Theodoſius poſtea in legem *b* retulit. Sed & hîc quædam in cōſiderationem veniunt, quæ ejus Conſtitutionis inſtitutionē incertam & dubiā reddunt, quæ etiam à Bellarmino ex Onuphrio afferuntur *c*, ad quæ me brevitatis cauſa refero: quod etiam Spiegelius in lib. 1. Ligurini Poëtę annotat, ubi in verſum, *Conveniunt proceres totius viſcera Regni*, inquit, *Vides nec hic obſervatam ſanctionis Gregorianæ formulam de eligendo Imperatore latam à paucis Principibus. Itali & plerique externi ſcriptores meminere, mirò interim noſtrorum Annalibus ſilentibus: proinde vel commentum fuit Italorum, ut pleraq; alia, vel, ut ego puto, non probata tunc à ceteris Principibus Germaniæ, aut ſaltem non perpetua; ſed & Sabellicus prudens & diligens ſcriptor fatetur, ſe parùm compertum habere, fuerintne tum primum creati, qui Imperatorem legerent, an poſtea res inducta ſit.* Sed & Bellarminus idem probat non animadvertens hoc, nam non rarò illi ira & odium in proteſtantes conceptum mentem præcipitant, ſiquidem in fine cap. 2. lib. 3. multa allegat exempla, quibus probat, *Pontificiꝰ legatos unà cū aliis Italis Principibus & nobilibus ex condicto conveniſſe, & conſuluiſſe ſibi & toti Romano Imperio de ſubſtituendo Rege:* quo facto ipſi Pontifices oſtenderunt, non tantùm ſibi nullum jus ſingulare eligendi cōpetere, ſed & prætenſam hanc Conſtitutionem falſam eſſe, aut certè minimè ab Imperii ordinibus receptam. Conſtitutio autem, quæ in uſum vel obſervantiam nō venit, talis dicenda non eſt. Et Conſtitutiones nō ſolùm à poſterioribus Conſtitutionibus, ſed etiam à contraria conſuetudine tolluntur. Cum igitur omnia ſint incerta, quid nam certi inde Bellarminus elicere poſſit, ipſe viderit. Quod etiam non apparet, id quoq; non eſt. Quæ argumenta omnia, quin gravia ſint, & nullo modo à viris prudentibus contemnēda, nemo negare poteſt, ut & Bellarminus fatetur, juvat tamen audire quid ad ea reſpōdeat. *Nos*, inquit, *non multum laboramus, utrum Gregorius Quintus, an decimus, an alius aliquis*

a Reichs Abſchiede zu Augſpurg/ Anno 1500 §. Es ſoll auch ein Bottſchafft.

b l. 20. C. De Pœnis.

c lib. 3. cap. 2.

jus eligendi Principem certis Electoribus dederit, modò qui id ſecit, Romanus Pontifex fuerit. At certè multùm de eo laborare debuit, ſi inſcriptioni libri ſui ſervire eamq; ſalvam eſſe voluit. Sic enim eum inſcribit, *Septem Imperij Electores à ſummo Pontifice Gregorio Quinto potiſſimum inſtitutos:* quanvis nec hujus aut alterius cujuſq; Conſtitutionem nobis exhibeat, quam tamen ſi haberet, nō omitteret. Deinde etiam ipſe laboravit & laborat, qua poteſt contentione, ut hoc probet: nam hinc Onuphrium & Aventinum etiam manifeſtæ falſitatis atque intolerandæ temeritatis arguit *a*, quare cum ſubjungit, priorem opinionem veriorem eſſe, non tantum animi morbum, quo etiam adverſus domeſticos laborat, (ut non ſit diſſimilis ſervo iſti nequam, qui cædit abſente Domino conſervos ſuos) ſed etiam inconſtantiam ſuam demonſtrat. Et ſi ita eſt, quod non tantùm Bellarminus ſed etiam alii afferunt, hanc Conſtitutionem, utpote quod juri electionis reliquorum Principum, derogaret, non receptam eſſe: quis non videt eam ab initio nullam fuiſſe, cum nulli nec vocato nec citato jus ſuum auferri poſſit, quare tota hæc diſputatio Jeſuitæ in fumum abit. Alterum obſtaculum eſt, idque non parvi momenti. Quòd in Aurea Bulla, in qua multa de Electoribus eorumque juribus & privilegiis ſtatuitur, nihil horum reperitur, quodque nec Carolus quartus nec omnes Imperii proceres hujus Cōſtitutionis meminerunt, quod ſine dubio feciſſent, ſi tale quid unquam à Papa ſtatutum eſſet. Solent enim poſteriores Impp. in Conſtitutionib. ſuis, in quibus priorum ſanctiones vel omninò abrogant, vel obrogant, id non oblivíſci. Contra ſic legitur in d. Bulla. tit. 2. in princ. *Electores ad electionem juxta antiquam & laudabilem conſuetudinem proficiſci.* & rurſus. tit. 2. §. *Et quia de antiqua & laudabili conſuetudine inconvulsè quod ſubſcribitur, ſemper extitit hactenus obſervatū*, & tit. 25. §. pen. *Invenimus etiam ex clariſſimis relationibus & traditionibus antiquorum illud à tempore, cujus contrarij jam non habetur memoria per eos, qui nos præceſſerunt, feliciter eſſe & jugiter obſervatum.* Unde apparet hæc quæ circa electionem dicuntur potius conſuetudini quam legi certæ aſſignari. Aut ſi certæ leges de hac electione fuerunt, ut textus in tit. 18. innuit his verbis, *juxta formam ſacrarum legum ſuper hoc editarum*, apparet hanc rem non Conſtitutioni Pontificis ſed legibus, quæ ab Imperatoribus & Statibus Imperii fiunt, cum Pōtifices ſuis canonibus delectentur, deberi: & non uni alicui legi, ſed multas in eam rem latas eſſe, quæ feliciter & jugiter obſervatæ ſint: At de hac felici & jugi obſervatione paulò pòſt tempora dicti Othonis tertii apud nullos hiſtoricos legitur, de ſuis igitur ſeculis & qui proximè hæc anteceſſerunt, non de Othonicis loquitur: & notandum eſt, quod in eodem titulo Imperator hoc repetit: ubi ſequitur, *prout in ſacris legibus, ſuper hoc deliberatè editis invenitur expreſſum.* Unde efficitur hanc rem in conſilio Imperii actam & deliberatam non tàm quo ad formam procedendi, ſed etiam quo ad ipſos eligentes: cum utriuſque par ratio fuerit, & deſuper ſanctiones publicas factas, ut in fine ejuſdem tituli dicitur, *Non obſtante veſtra abſentia finaliter*

a lib. 3. cap. 1. in fin.

Digitized by Google

procedemus, prout legum ipſarum ſancivit auctoritas. Quæ ſanctiones ſi extarent, tota res expeditior eſſet. Et ſanè ſi huic legi ſtatus Imperii Bulla Carolina perfectionem dederunt, nemo ità imperitus eſt, qui non ex poſteriore evẽtu, de primordio legis judicium ferre poſſit, maximè quia de omnium ſtatuum jure agebatur, quorum conſenſum omninò intervenire neceſſe fuit, non ſecus ac in Rudolphi ceſſione ac donatione videmus, quæ rata non fuit, niſi à Principibus Imperii confirmaretur. Nec unquam legitur Pontifex leges vel Conſtitutiones Politicas Imperatori aut Imperio tuliſſe, utpote quod ab ipſo pendere, tanquam feudum aut aliud aliquod beneficium prudentes negarunt. Multæ ſunt poſteriorum Impp. Conſtitutiones in libris feudalibus, quę etiam in Italia promulgatę ſunt, nullam unquam Pontificum authoritatem his vim dediſſe legimus: Nam quod Honorius Friderici II. Conſtitutioni, quæ libro 5. Feudorum refertur. tit. XVII. ſubſcripſit, apparet etiam multò poſt tempora ſuperiora Pōtificum authoritatem ſubſecutam fuiſſe, non autem præceſſiſſe, multò minus vim legibus vel Conſtitutionibus dediſſe. Quod tantò magis locum habet, quia nec dominus feudi vaſallo ſuo Principi Conſtitutiones certas, niſi quæ in inveſtitura fortè memoratæ ſint, præſcribere poteſt. Jam vero ſuprà etiam probavimus Pontificem Romanum nullum titulũ proferre poſſe, quo jus ſuum in Imperium Romanum probet. Pontifices certè in decreta ſua non minus talem Conſtitutionem, ſi qua fuiſſet, retuliſſent, quàm alia, ut Conſtantini, & Ludovici Impp. donationes, aut ex Vaticano nobis ederent, nec poſt tot ſecula nuda narratione nobis ſua commenta credenda obtruderent. Et cũ Caroli Magni, ipſorumque Longobardorum leges reliquas habeamus, vix veriſimile ſit, ſi qua talis Conſtitutio in rerum natura fuiſſet quòd ita contemtim habita jacuiſſet. Notatu etiam dignum eſt, quod eadem Carolina Conſtitutio ait Tit. 7. De ſucceſſione Principum Electorum, in pr. *Longè lateq́ę eſt publicum, & quaſi per totum orbem notoriè manifeſtum, Illuſtres Reges Bohemiæ, Comitem Palatinum Rheni, Ducem Saxoniæ & Marchionem Brandenburgẽſem, virtute Regni & principatuum ſuorum in electione Regis Romanorum in Cæſarem promovendi, jus vocem & locum habere.* Certè ſi ullo loco Cōſtitutionis illius Gregorianæ mẽtio facienda fuiſſet, hic optima occaſio ſeſe dediſſet, & vix Imperator prætermiſiſſet, præſertim cum dicat, *longè lateq́ę eſſe publicum & quaſi per totum orbem notorium.* Sunt etiam multi hiſtorici qui hoc ſoli Othoni Imperatori tribuant, cui etiam jus faciendæ legis competebat, quamvis Pontifices jam tũ temporis, imò multò ante rebus ſecularib⁹ ſeſe immiſcuerint, quibus tamen cura Eccleſiarum cōmendata eſt. Quod verò ab aliis hiſtoricis affertur, apparet poſteriores priorum judicia ſecutos fuiſſe. Sed his non diutius immorabimur. Duo affert Bellarminus, quæ brevi reſponſione diluenda ſunt. Primum eſt authoritas Concilii Viennenſis, de quo in Clem. Romani Principes. De Jurejur. ubi dicitur: *Quòd Eccleſia à Græcis tranſtulit Imperium in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes jus & poteſtas eligendi*

Regem in Imperatorem poſtmodum promovendum pervenit. Cui conſentit quoque cap. Venerabilem de Elect. ubi dicitur. *Illis principibus jus & poteſtatem eligendi Regem in Imperatorem poſtmodum promovendum recognoſcimus, ut debemus, ad quos de jure ac antiqua conſuetudine dinoſcitur pertinere, præſertim cum ad eos jus & poteſtas hujusmodi ab Apoſtolica ſede pervenerit.* Sed hæc ſunt Pontificum teſtimonia in propria cauſâ, quibus nihil aut parum fidei habendum, cum omnia in ſuum forum trahere conentur, de quo non pauci etiam iſto ſeculo conqueſti ſunt. Et cum hoc Concilium Viennenſe vix quinquaginta annis à Caroli IV. Bulla abfuerit, ſi quid tale in rei veritate fuiſſet, ſine dubio tanti beneficii memoriam etiam in lege Imperii conſervaſſent, ſed & ut dicitur, res inter alios acta, aliis non præjudicat: & hujusmodi Conſtitutiones erat facilè Pontifici apud ſuos cudere, & eis obtrudere rebus in Imperio turbatis, quando Ludovicus Quartus cum Friderico Auſtriaco de axiomate Imperatorio bellis contendebat. Sed & ſupra oſtendimus unum falſum eſſe, nempe, ab Eccleſia à Græcis in Germanos Romanum Imperium translatum eſſe: quare id quod adjungitur, non tantum propter vicinitatem, ſed etiam quia utriusque eadem ratio eſt, conſimili vitio falſitatis laborat. Hanc ſuſpicionem etiam auget, quod in prællegato capitulo narratur, Imperatorem Henricum Juramentum fidelitatis Pontifici præſtitiſſe: qui autem ſemel malus, ſemper malus præſumitur, ut Bonifacius VIII. dicit in ſuis regulis. Cum vero vivus Imperator Henricus juramentum fidelitatis Pontifici Romano, recuſaverit, nam ne à tempore quidem Caroli Magni id auditum erat, imo contra id ſolenniter coram Notario & teſtibus proteſtatus fuerit, quomodo mortuus id præſtiterit, quivis facile cogitare poterit. Omitto, quod inter ipſos Canoniſtas magna quæſtio, quodnam juramentum illud ſit, fidelitatis ne an Advocatiæ aliis aliud ſentientibus. Præterea apparet ex allegato cap. Venerabilem. Principes Imperii de legato Pontificis conqueſtos eſſe, quòd electioni ſeſe immiſcuerit, & ſic dignitati Principum derogaverit, ſicq; Pontificibus jus nullum in electione conceſſerunt. Quemadmodum & hoc falſum eſt, quod Imperator à Papa nominationem regiam, vel perſonæ approbationem petere vel recipere teneatur, quod Lupoldus de Bebenburg in lib. De Juribus Regni & Imper. Roman. cap. 8. multis argumentis demonſtrat; ubi etiam ſignanter inquit. *Non apparet ex aliquibus Chronicis vel ſcriptis, quæ videre potui, quod Electi in Reges conſueverunt petere ac recipere nominationem Regiam ab Eccleſia Romana. Imò ex formis aliquarum literarum, in quibus continebantur decreta Electionum quondam Rudolphi, Adolphi, & Alberti Regum Romanorum, quas formas recolo me vidiſſe, apparet potius contrarium.* Et cum hoc concordat ſæpè allegata Conſtitutio Carolina in Aurea Bulla, quæ hujus approbationis ne verbo quidem mentionem facit. Unde has nugas Pontificum, fimbrias ſuas extendentium, mittamus, & ad alterum Bellarmini objectum tranſeamus, in quo omnem victoriam ponit. Illud verò eſt inſtrumentum Principum Germaniæ, quod

 & ſu-

a lib. 3. cap. 3. in fin.
b cap. præced.

& ſupra allegavit, & jam hîc *a* pro clauſula poſitum eſt, ut reliquum agmen coërceat. Sed facilè eſt ad hoc quoq; præter ſuperiora *b* reſpondere. Nam licet de Imperatoris poteſtate diſputare non ſit permiſſum: tamen contra ejus mandata excipere licet: quod ſub & obreptum illi ſit, quod hoc loco de Principibus illis dicere licet. Nam quod dicunt Matrem Romanam Eccleſiam complexam eſſe Germaniam *ab olim*. Primùm hęc definitio temporis nimis generalis eſt. Nec inde ſequitur, quod adverſarius efficere vult, à Gregorio V. potiſſimum inſtitutos, nam cum illa relatio ad tempus illud antiquum, ſit generalis, & de relato non appareat: vagum & incertum illud referens non tanti faciẽdum eſt. Deinde quis neſcit in hujusmodi exordiis poſita verba narrativa, ſępiſſimè potius colorandi quam probandi cauſa inſeri, quod & hîc à politicis factum res ipſa declarat. Nam cum majora Pontifici conceſſerint, potentiſſimas nimirum Imperii Romani provincias hujus procemii tantam rationem non habuiſſe eos, conſentaneum eſt. Nec enim cauſa hujus donationis ſeu ceſſionis fuit hæc inſtitutio electorum, ſed *ut omnis materia diſſenſionis & ſcandali ſeu etiam rancoris occaſio inter Eccleſiam & Imperium auferantur, ut loquuntur Principes.* Quod tantò magis locum habet, quantò certius eſt hoc inſtrumẽtum, quatenus ejus verba ſonant (nam nec originale nec ejus ſigilla vidimus) non ab Electoribus, ſed in genere principibus Imperii confectum eſſe. Unde nec ita loquuntur Electores, ſcilicet jus ſuũ eligendi à Pontifice habere, illiq; ſeſe acceptos ferre, ſed ita, *ut Principes ipſius Eccleſiæ autoritate ſuffulti illum germinarent, qui frena teneret Romani Imperii.* Ex quo id quoq; apparet, juris eligendi tantam non fuiſſe tum habitam rationem, quia & alii principes ſubſcripſerint & ſigillaverint, propterea in his verbis tantum momentum non eſſe poſitum. Et quid tandem inquiunt iſti Principes, ſe autoritate Eccleſiæ ſuffultos germinare eum, qui per electionem ipſorum imperet. Dicunt *ſuffulti*, non autem *fulti*: ſicut igitur aliud eſt inſtitutio: aliud ſubſtitutio, ita ſecundo loco etiam Pontificis autoritatem acceſſiſſe, etiamſi quis concedat, nihil dixerit, quod Bellarmini cauſam juvet, cum etiam hæc Pontificis Autoritas ſecundaria, cum reliquis Imperii Principibus jus ſuum remittentibus ſit communis. Propterea communis Qualitas nihil ſpeciale operari poteſt.

Fridericus primus Imperator, qui jura Imperii pleniſſimè intellexit, & motu proprio, ex certâ ſcientiâ & plenitudine poteſtatis locutus eſt. Cum reſpõderet legatis Pontificis Imperiũ ſe à Deo per Electionem Principum habere: Pontificem autem etiam Electoribus poſtponit, quod nec hic feciſſet, ſi ſciviſſet Electores omne jus ſuum à Papa Romano habuiſſe, cui alias plus quàm æquum erat, æquior fuit, nec illi tuliſſent. Sunt enim ambitionis & ſuperioritatis ſuæ defenſores ſtudioſiſſimi. *Surgat ergo bonus Imperator, & dicant omnes: fiat pax in virtute tua & abundantia in turribus tuis, & repetat utrunq; gladium, temporalem & ſpiritualem, quem Imperium aliquando habuit, adeo ut Imperatores conferrent omnia beneficia per univerſum orbem, & amplius eligerent*

Papam:

Digitized by Google

Papam: ut a Ferratienſis Juriſconſultus optat. Sic his quæſtionibus finis; ſilentium vero diffamatoribus imponeretur, atq; in priſtina libertate viveretur.

a In form. libel. quo agitur ex ſubſtit. in verb. ex ſuo corpore n. 3.

CAP. VIII.

Nec ipſorum Pontificum Confeſſiones à Bellarmino productas, eam tranſlationem jure vel facto probare.

ET hæc quidem hactenus de Teſtimoniis Imperatorum, quibus ſecundum ordinem in probationibus Bellarminus dedit, dicta ſufficiat. Sequitur jam ut ad tertiū probationis Bellarminianæ ordinem veniamus, in quem dicta Pontificum congeſſit, nō quod ſperet ſe his teſtimoniis adverſarios profligare poſſit, ſed ut apud ſuos fabulam hanc ſaltet, neq; id officii gratis Pontifici præſtitit. Qui apud Romanos antiquos pileo donabantur, libertatem acquirebant: qui verò à Pontifice quid merentur, eandem vendunt. Jeſuitæ autem, quia ingenio ſervili nati ſunt, naturam non mutant, quibus meritò illud Tiberii quod de Senatoribus Romanis ſui ſeculi uſurpabat, dicere licet, *ô homines ad ſerviendū natos!* Sed hæc Teſtimonia Pontificū ſunt, utpote in cauſa propria, meritò ſuſpecta: οἴκοθεν ὁ μάρτυς, dicitur vulgò. Si hoc in domeſticis non habet locū, quid de ipſo patrefamilias? Juriſconſulti etiam diſputant, an Imperatori vel Papæ in eorū aſſertionibus fides adhibenda ſit, & cōmuniter concludunt, ſi Imperator vel Papa de facto proprio atteſtētur, adverſus ſubditum, tum ſtari eorū aſſertioni, ſecus ſi contra non ſubditum, vel de alicujus gravi præjudicio agatur, quod hoc caſu maximè locum habet. Hîc autē nullum expreſſum Teſtimonium Pontificis Gregorii, quem primū in aciem collocat, allatū eſt, ſed tantū factum aliquod generale, ex quo ſi quis certam confeſſionem exſculpere velit, is ex quovis quidvis effinxerit. Sed non injuria quis mirabitur, qui fiat, quod Jeſuita à Gregorio principium ſuæ probationis in hoc ordine fecerit, nec aliquod teſtimonium Petri vel Pauli, maximè autem illius, cujus ſe ſucceſſorem jactitat, tanquam confeſſionem certam & indubitatam attulerit. Cum igitur annis octingentis à Chriſto nullus Epiſcoporum tale quid confeſſus, vel ejus confeſſio acceptata aut probata fuerit, ne unius quidem pili has Monachorum voces facimus. Sed tamen ut præeuntem ſophiſtam in hac cauſa & caſu ſequamur, nec id, quod affert, in facto verum eſt. Sic enim Autor a Annalium, inquit, *Tandem ad id ventum eſt, ut filios Imperatoris in unum, cum copiis, quibus poterant, coire facerent*, (ſcilicet verſutiæ Satellitii diabolici, de quibus antè locutus erat.) *Gregorium Papam advocarent ſubornato, quaſi qui patri ſolus filios reconciliare deberet & poſſet: rei tamen veritas poſt claruit.* Sic etiam Papa ad ipſum Imperatorem Ludovicum inquit, *non ſe ob aliud tantum iter ſuſcepiſſe, quàm quod audiſſet, quòd inexorabili diſcordia cōtra filios laboraret, ideoq; pacem inter utramque partem ſerere vellet.* Ex quibus videre eſt, Pontificem nō motu proprio, ex certa ſcientia, & plenitudine poteſtatis ſeſe huic negotio

a Anno 833.

negocio immiſcuiſſe, ſed ad inſtantiam & petitionem aliorum diaboli nimirum Satellitum, cum quibus hic Gregorius colludebat, atq; improbam ſocietatem contrahebat: deinde non eo animo veniſſe, quod nunc ex adverſo fingitur, ut oſtenderet, Imperii Romani ſe dominum & translatorem eſſe, hoc enim jus reale eſt, ſed ut pacem & concordiam inter diſſidentes faceret, quæ cauſa principalis & perſonalis erat. Plus etiam valet quod agitur, quam quod ſimulatè concipitur. Potius igitur Pontifex perſonam arbitratoris induerat, qui jure familiaritatis agit, quod agit, quique in perſonas & res litigantium nihil juris ſibi uſurpat: & propterea etiam amicabilis compoſitor dicitur, & ab arbitro, qui ad exemplum judicis inter partes cognoſcit, diſcriminatur. Cujusmodi exempla ſingulis ætatibus inter potentes perſonas contigerunt, & quotidie contingunt. Sic anno 1559. inter duos potentiſſimos Principes Philippum III. Hiſpaniæ & Henricum II. Galliæ Reges pax à quibusdam interceſſoribus conciliata eſt, quis ſanæ mentis diceret, utriusq; partis regna ab his mediatoribus pendere, aut eos in iis jus aliquod habuiſſe? Carolus V. filium Philippum, Anno 1550. ea de cauſa ſecum Auguſtam duxerat, petiturus ab Electoribus ſucceſſionem in Imperio: Moguntinus ac Trevirenſis, qui ſoli aderant, ſpem faciebant, ſi modo Rex Ferdinandus ante electus juri ſuo cederet, de ſuffragiis ſuis; quare Mariam ſororem Caroli ex Belgio accerſiverunt, ut ſubornata apud fratrem Ferdinandum ſolicitaret. Quid hinc juris illi fœminæ in Imperium? ſolent Impp. noſtri inter vicinos Reges animisq; diſſidentes, pacem ac concordiam celebrare, nec tamen regna illorum ſibi propterea vindicant. Præterea illa deliberatio Ludovici Imperatoris non eſt facta à Pontifice, ſed à Nobilibus & omni populo totius Franciæ, Germaniæ, Burgundiæ, & Aquitaniæ, ſicut Nicolaus Gillius in Annalibus ſuis refert. Ex actu igitur communi, commune jus ſequitur. Nec ſic præſentiam Pontificis reliqui Principes tum intellexerunt. Sic enim & in Annalibus. *Sed & Papam Romanæ ſedis conveniebat, ſi more prædeceſſorum ſuorum aderat, non tantas nectere moras, & Imperatori non occurrere.* Ergo *more prædeceſſorum ſuorum aderat*, non jure Tranſlationis Imperii; nec enim omnes hujus majores Imperiũ tranſtuliſſe ipſe Bellarminus dixerit. Nec nomine anteceſſorum unus atq; alter, qui Leonem ſecuti ſunt, notantur, ſed multi alii, qui etiam Leonem anteceſſerunt. Jamdudũ.n. vocationis ſuæ obliti, rebus Principũ & ſecularibus negociis ſeſe immiſcuerunt Pontifices. Cur autem Pontifex, ſi putabat à ſe ſuoq; nutu Romanum Imperium dependere, tot annos diſſenſiones inter patrem & filios paſſus eſt, quos jure ſuo ad officium revocare debuiſſet; imò cur contra Imperatorem dominum ſuum conſpiravit cum filiis? quod à Bellarmino contra conſcientiam negatur, nam id hiſtorici manifeſtè aſſeverant: cur rebellium ſocius fuit? niſi quod Pontifices ſemper cauſam deteriorem ſequuntur, ut *συμπιεζωσμα τὸ λογικόν*. Inſecuta ſunt ſub Lothario Imperatore, Ludovici filio bella graviſſima inter fratres de Imperio & finibus,

finibus, cur non & tunc ſuas partes interpoſuit, legitimumq; Imperatorem in cauſa defendit, & ſeſe ex officio arbitrum hujus controverſiæ obtulit atque intruſit? Sed apparet ne tum quidem Pontifices ipſos, utpote Imperatorum Romanorum ſubditos, nec totum mundum crediſſe, quæ nunc hic purpuratus fingit, qui etiam rectè alibi ait: *a Imperium in Familia Caroli Magni hereditarium fuiſſe*: & alio loco, *b* ubi inquit, *Jure hereditario regnare dicuntur, qui naturaliter ſuccedunt, ut Salomon Davidi, Tiberius Auguſto, Ludovicus Carolo, ſicq; alii aliis*: quare à vinculo fortiori dependet Imperii Rom. Majeſtas, quàm à putrido filo tiaræ Pōtificiæ. Jura enim naturalia immutabilia ſunt. Quanta & quàm diuturna fuerint bella inter Ludovicū Bavarum & Fridericum Auſtriacum, utroq; jus electionis ſuæ armis defendente, nulli ignotū eſt. Si tum putaſſent Romanum Imp. Pontifici effectū eſſe, & putaſſent vere, & cum effectu, quā facilè tam cruenta bella ſopiri potuiſſent. Nihil ne igitur, inquiet aliquis, poſſunt Pontifices? an nō omnibus Imperiis & regnis ſe immiſcent? Facilè reſponderi poteſt, tantum poſſunt quantū ab aliis habent, quod inſtrumentum à Bellarm. tanquam in judicium publicū productum probat: deinde quantū iis commodum eſt, qui ab iis dependent, ut ſcribūt & probant Angli *c*: quo nihil melius, nihil verius. O miſerū translatoré & dominum, qui à volūtate & arbitrio hominū ſtare cogitur, qui ſi nihil lucri aut cōmodi ex hoc prætenſo jure ſentiant, non pluris eum faciunt, quam ipſi quos vocant hæretici. Magnus ille Imperiorū & regnorum translator hominū etiam voluntatibus imperat, & pro arbitrio ſuo transfert regna & reges mutat, ꝙ multi etiam ex ſede illa Apoſtolica & blaſphema ſuo magno malo experti ſunt. Sequitur primi exempli altera facti ſpecies. Imperator Ludovicus ex ſentētia Pontificis uxoré Judicham recepit. Ergo potuit ei imperare Pontifex, & per cōſequens, Imperiū Rom. à Pontifice pendet. Præterquā, ꝙ hoc non ſolius Pontificis, ſed ſynodi judicio factum eſſe hîc annotat Fr. Junius, videamus tamé quî ſequatur, quod Bellar. hinc efficere conatur. Non tantū hodie, ſed etiā olim ad Pontificem Rom. ex Anglia, Gallia, Hiſpania aliiſq; provinciis & privatorū atq; etiam ipſorum Regum & Principū cauſæ matrimoniales, itē legitimationum, divortiorū, diſpenſationum & ſimiliū, deferuntur, ergone inde rectè inferri poterit, tam bona privatorum, quam regna & Imperia à ſede Romana originē habere? qui hoc dixerit, illi mentē ſanam cum Bellar. optabimus. Præterea cum cognitio cauſarū matrimonialium juriſdictionis, ut loquuntur, ſit Eccleſiaſticæ, quomodo ab hac ad juriſdictioné civium ſpeciem contrariam, cōcludi poſſit, viderit Bellar. qui alibi *d* Pontificis illam immenſam poteſtaté aut juriſdictioné tantum ad tres articulos reſtringit, in quibus hic noſter caſus nō continetur. Tandem hoc etiam non eſt inconveniens monere, ꝙ hic Pontificis juſſus nō eſt factus pro tribunali, judice ſedēte, ſed de plano, in tranſitu, ſicuti nonnunquam apud prætores ſervi manumittebantur, de quibus nemo tamen dubitabat quin juriſdictionem haberent. At contentioſam

a lib. 3. cap. 2. fol. 217.

b lib. 1. cap. 7.

c In libello, qui juſticia Britannica inſcribitur.

d lib. 1. cap. 12. fol. 165.

Digitized by Google

a l.14. ff. de re jud.

aliter expediebant, ubi id locum habet, quod ait Celſus. a *Quod juſſit, vetuitve Prætor, contrario Imperio tollere & repetere licet: de ſententiis contra.* Talem juſſum unà cum ſua cauſa nobis probet Bellarminus. Et hoc de primo.

Alterum exemplum eſt Adriani II. qui interminatus fuit Carolo Calvo fratri Ludovico Imperatori Imperium præripere: Verba Aimonii ſunt apud Bellarminum. Sed videamus an probent hoc, quod voluit Jeſuita. Sic ait hiſtoricus. *In Epiſtolis Papæ continebatur, ut regnum quondam Lotharii, quod Ludovico Imperatori hereditario jure debebatur, & quod ad eum poſt mortem Lotharii redit, vel homines in eo degentes nullus invaderet.* Quid audimus? dixit Papa. Regnum ad Ludovicum perveniſſe Jure hereditario, vult probare Jeſuita Romanũ Imperium Pontificis autoritate tranſlatum ad Francos: idque per Pontifices ipſos: Hic Pontifex nihil de ea quæſtione loquitur, ſed directo contrarium ait. Quod igitur inſtrumentum non dicit, nec nos dicere debemus, juxt. vulg. Nec id ſequitur Põtifex monuit Carolum. Ergo: ſic b Schemaia monuit Rehaleanum, ne contra Iſraëlitas, qui defecerãt, pugnaret. Ergo Propheta in Jerobeanum regnum Iſraëlis tranſtulit. Multa monent, qui ſacra publicè docent, Reges & Principes. Ergo à monentium autoritate Regna & Principatus ipſorum dependent? certè quãdo vnus idemq; actus duplicem recipit interpretationem, ea ſumenda eſt, quæ actui ipſi & circumſtantiis perſonarum maximè congruit. Sed Bellarſius conjecturis omnia turbat & obſcurat, ut imperitis fucum faciat. Quod verò in hac interminatione ſequitur. *ſi quis præſumeret invadere regnum Ludovici, quod non ſolum id Pontifex ſua autoritate infirmet, ſed etiam quod is, vinculis Anathematis obligatus, nomine Chriſtianitatis privatus, cum diabolo omnino ſit locandus.* Atqui idem Carolus Calvus, contra quem hoc fulmen emiſſum eſt, poſtea Italiam vi armata ingreſſus, ab eodem Pontifice, ut Platina ait, coronatus fuiſſet, niſi interim mortuus fuiſſet, q; ſucceſſor hujus Adriani poſteà effectum dedit. Quo igitur nomine hi, qui tam indignum factum erga Ludovicum admiſerunt, appellandi, & quo loco locandi & à Bellarmino inveniendi ſint, ex Pontifice ſuo diſcat, nos ad ſequentia pergimus.

b 1.Reg.12. v.24.

Quod Adrianus IV. in ſua epiſtola inquit. *Imperium à Regno Græcorũ tranſlatum in Alemannos, ut Rex Teutonicorum non ante, ſed poſt conſecrationem Imperator vocetur, & ſit Auguſtus:* hoc etiã ex Bellar. falſum eſſe convincimus. Nam pactum hujusmodi vel ante vel poſt cororonationẽ Caroli adjectũ fuiſſe, nemo hiſtoricorũ, quos Bellar. adduxit, vel verbo dixit. Nam nec ipſe Carolus ante coronationẽ Rex Romanorũ, ſed Patritius appellatus eſt. Poſt vero nec ex ſucceſſoribus quisquam Rex Rom. eſt dictus, ſed Cæſar, quod & apud Græcos uſitatũ erat, ut qui ad ſpem Imperii allecti eſſent, Cæſares dicerẽtur; Hæc autẽ denominatio tum cœpit, aut non multo poſt, cum Imperium electione datũ eſt. Deinde & hoc falſum eſt, ut ſupra probavimus, quod is ſolum, qui coronam à Papa acceperit, Auguſtus dicatur. Cum hoc Auguſtum dignitatis nomen omnibus etiam Regibus Romanorum, qui

Italiam

Digitized by Google

Italiam nunquam viderunt, competat, ut Auguſti vocentur. Interim cōtra Bellarminum notandum, quod hic Pontifex ait, Imperium à Regno tranſlatum eſſe. A quo autem non dicit, etiamſi dicat à ſuis majoribus, dicit tamen Imperium à Regno translatum eſſe. At quomodo poteſt Imperium à Regno transferri, ſi tanta inter regnum & Imperium, & Regem atq; Imperatorem eſt differentia, quantam Bellarminus & ſimiles volunt. Quare inter hæc duo non niſi ſoni vel nominis eſt differentia, ut ſupra diximus fuſius. Et quid multis, hic ipſe Adrianus idem dicit, eum inquit, fecit ei grande nomen, ut eſſet Imperator. At Imperialis dignitas non à nomine, ſed ab adminiſtratione pendet: quid igitur fiet de phaleratis iſtis verbis Bellarmini, qui decuplo plus ſub iſta translatione occultat? a *Utpote quod jus habeat ad alias item provincias, quæ Occidentalis Imperii fuerint, atq; injuria ab aliis occupatæ ſint, ut deniq; nominibus, titulis, honoribus omnibus veterum Cæſarum uteretur, atque eò nomine omnes alios Reges ac Principes tum ipſe, tum ejus ſucceſſores ac poſteri anteirent.* In inſtrumento Bellarmini Principum Germaniæ ſolius nominis fit mentio: nam reliqua omnia jura & privilegia Rex Romanorum electus habet. Pontificis igitur magis ingenua eſt Confeſſio quam Jeſuitæ, ut ſit πρόσθε καλὸς, ὄπιθεν δὲ κάκιστον.

a lib.1.tit.13. fol.185.

De Alexandri III. Item Innocentii III. teſtimoniis. Præterea de ſententia Concilii Viennenſis, quia alibi actum eſt, eò brevitatis ſtudio, ne actum agamus, lectorem remittimus.

Supereſt Pii II. Epiſtola ad Mahumetem Regem Turcorum, qua Tyrānum ad Chriſtianam Religionem amplectendam hortatur, idq; ſi faciat, jus ac titulum Orientalis Imperii pollicetur, ut id quod nunc injuria tenet, jure poſſideat. De Regno Turcico ex Bellarmino b hoc præmittimus. *Quis, inquit, ambigere poteſt, quin divina providentia, quæ transfert regna atq; Imperia, factum ſit, ut ad noſtra punienda peccata, Rex Turcarum Græcis provincias univerſas, & nuper Rhodum, Chium & Cyprum, & magnam Pannoniæ partem Latinis eripuerit, & contra tamen nemo, niſi Turca aut Turcarum amicus negabit, quin per ſummam injuſtitiam Othomannus alienas provincias occuparit.* Si titulus divinæ providentiæ non facit, ut hic Tyrannus (cujus abſit ut blaſphemias, cum tyrannica crudelitate conjunctas probemus) juſtè poſſideat, quæ poſſidet, qualem titulum dare ei poteſt Pontifex Vicarius? ab hoc enim prætenſo Vicariatu ſibi jus in omnia regna & Imperia uſurpat. Qui primus homines parere docuit, Nimrodus erat, de quo Philo Judæus ac Joſephus, qui humanis opibus ac potentia tyrannidem crudeliter invaſerint: quis verò hinc Imperium Aſſyriorum & Chaldæorum damnaverit? Quis gravius afflixit populū Dei quam Nebucadnezar, qui ipſam Hieroſolymam cum regno Judaico evertit. Et tamē Judæi jubētur pro eo & filiis ejus orare? Quis crudelius libertatē patriæ oppreſſit quàm Julius Cæſar, & tamen noſtri Impp. ab eo jus, nomē, & ſucceſſionē ſuam habent? Rex Hiſpaniarū & Caſtiliæ Ferdinādus patrum noſtrorū memoria Indiam Occidentalē Barbaris eripuit,

b lib.1. cap.7. fol.109.

& totam Americã juris ſui fecit, an ideo bonæ fidei poſſeſſor eſt. quod Monachus Regem Peruanum Attabalibam doceret, hujusmodi donationes à Pontifice legitimè factas eſſe. Hermogenianus inquit ex jure gentiũ bella orta, dominia diſtincta, regna condita. Qui igitur jure gentium, qui titulus juris publici eſt, tuti ſunt, non multũ de privato laborant: quod verum eſt maximè in iis, qui in alterius locũ ſuccedunt: nam & alias in jure inter privatos ex diuturnitate temporis bona fides præſumitur *a*: Accedit in his caſibus lex Regia, ſive expreſſo conſenſu ea fiat, ſive tacito, nam & qui coactè conſentit, cõſentire dicitur. *b* Bellarminus quoq; id ipſum alio loco ſentit, *c* ubi inquit, *Regna & Imperia per latrocinia quæſita tandem longo tempore fiunt legitima: alioquin quo jure Cæſar occupavit Romanũ Imperium, & tamẽ tempore Tiberii Chriſtus ait, Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, quo jure Franci Galliam, Saxones Britãniam, Gothi Hiſpaniam invaſerunt, & tamen quis hoc tempore regna ab illis conſtituta illegitima eſſe diceret?* & alibi *d* ſcribit, *poteſtatẽ politicam per jus gentium & conſenſum populorum ad principes derivari.* Apparet igitur hunc Pium non ſatis piè ſcripſiſſe. Nã qui autore Prætore poſſidet, juſtè poſſidet, at qui autore Pontifice poſſidet, non rectè poſſidet, qui nec in poſſeſſionem mittere poteſt. Mirum ni Tyrannus riſerit. Obiter hîc quoq; ſtyli Romanæ Curiæ dignitas animadvertenda eſt. Sic enim hic Monachus, qui prius Imperatoris Friderici III. ſcriba fuit, Tyrannum compellat. *Nos te Imperatorem appellabimus;* & : *Nos tuo patrocinio uteremur:* Sic etiam Imperatorem Conſtantinopolitanum compellat. in c. Solitæ. de quo ſupra. Ita noſtrum Romanum Imperatorem: ut & alios Principes, quibus etiam pedibus imperat. Alexander VI. hujus Pii II. ſucceſſor aliud ſentiebat. Is enim Bajazetis Turcici Imperatoris auxilium contra Carolum VIII. Regem Galliæ invocabat, & in præmium Regnum Siciliæ offerebat, ſi piè ſcribit Pius, hunc impium fuiſſe neceſſe eſt, ſed tamen non licet dicere his, cur facis hoc ita? ſunt enim *ἀνυπεύθυνοι*: nam hoc illius vicariatus privilegium eſt.

a Menoch. 2. Arb jud. q. caſ. 43.
b l. metum. §. mulier. ff. quod met. cauſ.
c in lib. De Pontif. Rom. 5. cap. 10.
d lib. 1. cap. 12. eod. tract.

Cap. IX.

Eccleſiaſticam poteſtatem politica ſuperiorem nõ eſſe. Reges quoq; & Principes, etiamſi hæretici aut tyranni fiant, vel etiam malè Remp. adminiſtrent, à Pontifice excommunicari, aut regnis privari, nec poſſe nec debere.

HÆc de Confeſſionibus Pontificũ dicta ſunt, quæ quales fuerint vidimus. Nihil aliud jam reſtare videtur, quã ut cognoſcamus, quibus caſibus hę translationes locum habeãt, nam & hoc videtur ad hujus quęſtionis deciſionem intelligendam opus eſſe. Bellarm. hoc ita explicat lib. 1. c. 12. *a Rom. Pontif. reipſa nec habere poſſe ullam politicam poteſtatẽ:* reddat igitur Imper. & Imperio, quæ ipſius ſunt, cũ eorũ, quæ ita habet & poſſidet, ſit inhabilis & incapax. Sed hic Jeſuita ſibi ipſi contradicit, vel mentitur, ſi quis ejus lin-

a fol. 163. & ſeqq.

gua

Digitized by Google

gua loqui velit, ſic enim cap.3.lib.1. *a* contra Fridericũ I. diſputat, qui duobus gladiis mundum regi, dixerat: *Quod attinet ad duos gladios, inquit Sophiſta, ſi quis paulò attentius Evangelium legat, non Cæſaris unum, alterum Eccleſiæ, ſed utrunque gladium Eccleſiæ ac potiſſimum Petri eſſe videbit, quocirca ſi alterum Cæſar habet, non à ſolo Deo, ſed à Deo per Petrum habet:* Atqui alter gladius nihil eſt aliud quã politica poteſtas, quam ſi Papa non habet, nec etiam, quod notandum, habere poteſt, quomodo alteri, id quod non habet, dare poteſt? Sed dicet; Eccleſiaſtica poteſtas eſt longè major & ſublimior, quàm politica, & ſecundum illam Imperium tranſtulit ad Germanos. Quare Eccleſiaſtica poteſtas ſublimior ſit Politica, nullam idoneam cauſam attulit Bellarminus: qui utriuſque poteſtatis Dominus eſt, contrarium dixit, etiamſi ſciret fore, ut aliquando Bellarminus, & ſimilis fecis homines ex quibuſdam Sophiſticis cauſis contradicturi, & variis technis id eluſuri eſſent. Contrarium etjam à multis demonſtratum eſt, nam Apoſtolorum commiſſio ſeu poteſtas, privata fuit, & continebatur uno verbo ſatis plano: perſpicuo & vulgari, *Docete*, quod etiam aliter ipſi nõ intellexerunt, atq; executi ſunt, quodq; ſolo facto cõtinetur. Alia poteſtas quæ politica eſt, in jure ſubſiſtit. Imperiũ enim & juriſdictio, quæq; ab his depẽdẽt, juris nomina ſunt. Sed ponamus, Eccleſiaſticam poteſtatem Politica ſublimiorem eſſe, quia ſicut animus eſt in corpore, eſt ſpiritualis ac cœleſtis. Harum omnium qualitatum ſeu cauſarum, cauſæ ſunt res ipſæ, quæ illi hanc ſublimitatem conciliant, nam ſine his illius ſublimitatis expertes eſſent. Quomodo igitur ex cauſa ſpirituali, poteſt dare gladium ſecularem, quem non habet? Qualis enim cauſa eſt, talis quoque effectus erit. Quare iſtius ſublimitatis potior cauſa eſſet, ſi vera eſſet, quam ſupra attulit de duobus gladiis. Nam ſi Eccleſia duos habet gladios, major & ſublimior eſt politia, quæ nullum habet, aut ſi habet, ab Eccleſia precario poſſidet. Quid credemus? Improborum hominum nugæ ſunt, qui cùm ordinem divinum everterint, his impoſturis Sophiſticis Deũ & homines deludunt. Sed pergamus & audiamus ex Bellarmino, quo caſu ſublimior poteſtas locum habeat, nam, ut idem in ſuperioribus à ſe ipſo diſſentit, ita in hoc articulo ab aliis ſui generis Romanæ Curiæ adulatoribus, qui Papæ poteſtatem æque ſalvam volunt, ac ipſe. Sic autem ait, *Si Rex vel Princeps ex ove lupus evadat, aut ut aries furioſus contemto paſtore in oves graſſetur: vel denique, ſi inſtar timidi & languidi canis gregem Domini à luporum morſibus non audet defendere. his* tribus *caſibus*, inquit, *ſummus paſtor Regem ejicere poteſt.* Ergo poteſtas Pontificis major eſt poteſtate Regum & Principum, ita tamen ut terminis Eccleſiæ contineatur. Alii contrà ſentiunt, & longè majorem Pontificis eſſe ſcribunt, quàm hic noſter: ſic enim Hoſtienſis, *In cap. Quod ſuper his. de vot. & voti redemt.* ubi inquit, *Pontificem ſummum jure divino habere pleniſſimam poteſtatem in univerſum orbem terrarum tum in rebus Eccleſiaſticis tum politicis, & idem docet, per Chriſti adventum, omne dominium Principum infidelium tranſlatum eſſe ad Eccleſiam, & reſidere in ſummo Pontifice, ut Vicario ſummi & veri Regis Chriſti,*

a fol. 54.

Chriſti, & ideo poſſe Pontificem Regna infidelium jure ſuo donare, quibus voluerit fidelium: Hoc jure Alexander VI. Mundum inter Hiſpanos & Regem Portugaliæ diſtinxit. Idem Ferdinando Regi Caſtiliæ Inſulas Americanas donavit, idque motu proprio, de mera liberalitate, ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, quod Franciſcus Lopez in Hiſtoria Indica teſtatur. Eadem poteſtate Leo X. Franciſco Regi Galliarum, donabat Imperium Conſtantinopolitanum. Sic Alexander IV. ſanctio Regis Hiſpaniarum Alfonſi filio Regnum Ægypti liberalitate eâdem offerebat, pro quo beneficio hic viciſſim Pontificem ſummum Calipham renuntiari juſſit, quod tamen ſine diminutione Pontificiæ dignitatis fieri non potuit. De Europæ provinciis nulli dubium eſt, cum etiam Pontificum Juriſdictio ad ſuperos & inferos contingat, unde & Clemens VI. ipſis Angelis imperavit. De inferis etiam nullum dubium eſt, cum hæ locuſtæ inde natæ & in mundum effuſæ ſint. Valdè ergo Bellarminus jus Pontificum, adſtringit & limitat: cui parti aſſentiemur? ſub judice lis eſt. Hujus inconſtantiæ nulla alia cauſa eſt quàm quòd Pontifices inſtrumentum vel tenorem amplæ iſtius inveſtituræ nobis non poſſunt exhibere, ex quo facile res liqueret, huc enim ſemper tanquam ad fontem revocandi ſunt. Et valdè abſurdum eſt, quod ex verbis minutis, quibus Petro paſcendi officium redditum eſt, non ſolum ſibi, ad quos tamen Petrus nihil attinet, tàm amplum jus, quod nec Petrus habuit, nec uſurpavit unquam, imò de quo ne quidem unquam per ſomnum cogitavit, & quidem tàm varium & incertum jus, de quo adulatores Pontificum conſentire etiamnum hodie non poſſunt, per vim & injuriam exprimere volunt. Audacter illis in os dicimus: Quicunque vel jus univerſale vel limitatum Jeſuiticum, defendunt, præſtigiatores, impoſtores & mendaces eſſe, donec nobis talem commiſſionem Papæ Romano factam, exhibeant, & publicè inſpiciendi copiam faciant, ut contra eam noſtras exceptiones proponere poſſimus. Hoc enim juri divino & humano convenit; & ipſorum quoque Canones requirunt. Quod igitur juris in alios ſtatuunt, eodem & ipſi uti debent; quod Edictum ſummam habet æquitatem, ut Ulpianus *a* inquit. Noſter Sophiſta affert quædam exempla, ſed non eſt exemplis verùm regulis judicandum. Præterea tantum ſunt exempla pauca τὸ γὰρ ἅπαξ ἢ δὶς παραβαίνουσιν οἱ νομοθέται *b*: & multò plura in contrarium afferri poſſunt. Deinde hæc exempla partim ſunt ſeculi poſterioris, & aliquot centenos annos poſt primam commiſſionem Petro factam ſubſecuta, partim etiam ſunt falſa. Antequam ad Chriſtianos Principes perveniſſet Imperium, prima exceptio hæreſeos non potuit in iis locum habere. Sed ſi quærat aliquis, ſi is ſenſus fuit commiſſionis Apoſtolicæ, eaque tàm generalis eſt, cur non Petrus vel reliqui Apoſtoli, & pii Epiſcopi etiam privatos homines, qui ex ovibus lupos ſecuti ſunt, bonis ſuis ſpoliarunt & privarunt: ut certò ſtatueremus, quod juris illi in privatos decreviſſent, id in magnis & ſummis quoque regibus locum habere; ſic enim hi poſteriores ſeſe, cum colore aliquo excuſare poſſent. Paulus

a l. 1. ff. Quod quiſque jur. in pr.

b l. 3. ff. ſi pars hered. petat.

lus certè qui mẽtem Domini ſui tàm probè intellexit ac quiſquam Apoſtolorum, horum nihil in pſeudoapoſtolos; Hymeneum Philetum, Alexandrum Fabrum decrevit, quanvis aliâs acriter in eos invehatur. Et tamen idem *a* gloriatur ſe omne conſilium Dei, cujus ſummam in ejus Epiſtolis le- a Actor. 20.
gimus, auditoribus aperuiſſe: quod ſi hæc ſequela neceſſaria fuiſſet, ſine dubio eam non omiſiſſet, quia etiamſi poſtremus fuit in vocatione, tamẽ ſtudio, amore & fervore in Chriſtum nulli Apoſtolorum cedebat, & quia illi non parva occaſio offerebatur, quam non neglexiſſet: cum multò ſecretiora nobis ſcripta reliquerit. Huc accedit, quod cum Chriſti mandatum eſſet generale, ut docerent omnes. Unde & Chriſtus inquit, Mitto vos tanquam oves inter lupos, cur non ut ex aliis lupis oves faciebant, ita in Imperatores quoq; & Reges hoc jus uſurparint. Maximè autem Petrus, qui ex adverſæ partis ſententia tot annos Romæ Epiſcopus ſedit, hanc occaſionem & jus ſuum negligere debuit, non enim minus, quàm Pius 2. qui ad Turcũ de ea re literas ſcripſit, de ea re conteſtari debuiſſet. Potuit enim hoc modo non tantùm ſuæ commiſſionis ſpecimẽ edere, ſed etiam nos eò faciliùs adduceremur, ut id, quod nunc quæritur, crederemus. Sed nec hæc exceptio Hæreſeos pòſt locũ habuit: cum ad Chriſtianos Imperatores ſummæ rei Romanæ pervenit. Conſtantinus Imperator favebat Arianis, qui ſine dubio hæretici erant: num verò Liberius, qui tũ Epiſcopus Romanus erat, ipſum Imperio ſpoliavit? hoc verò tantum abeſt, ut etiam ipſe Liberius ea lepra infectus, à clero Romano expulſus fuerit. Julianus Imp. à Chriſtiana fide planè defecit, cur hunc Romani Epiſcopi non excommunicarunt? ſi tàm certum & indubitatum jus habuerunt. Quæ verò differẽtia eſt inter lupos qui ab Eccleſia defecerunt & eos, qui nunquam ad eam acceſſerunt, præſertim in tàm generali commiſſione? ſic Valentiniani collega & frater Valens Imperator in Oriente impietatem Arianam defendebat. Quis hunc excõmunicatum Imperio ſpoliavit? Nimirum hoc Bellarmini commentũ tum nõdum in rerum natura erat. Idem de aliis Imperatoribus Conſtantinopoli- Conſtans,
tanis qui Monothelitarum hæreſi faverunt, judicandum. Sed & hîc paucis Philippus.
advertendum quid objiciant, ne planè ἀσύμβολοι ſint. Dicunt potentiam Imperatorum obſtitiſſe: idem reſpondent, ſi quæras ex iis, cur Imperatores concilia celebrarint, de rebus & perſonis Eccleſiaſticis leges ſanciverint. Apoſtoli nulla habita ratione Imperatorum Romanorum, quorũ major potentia erat, quàm poſteriorũ, cum Romani Imperii Majeſtas paulatim concideret, commiſſionem & mãdatum ſuũ, cum omnibus dependentiis perfectiſſimè expediverunt: ſi hoc unum ex iis fuiſſet, non neglexiſſent. Deinde pro primitiva Eccleſia & tot ſeculorũ viris doctis ipſiſq; Impp. Romanis piis & in ſcriptis Apoſtolicis exercitatis præſumtio eſt, illi enim utpote Apoſtolicis tẽporibus viciniores nõ aliter intellexerunt: hi autẽ non aliter fecerũt: nec.n. neutri ſuo juri quicquã derogatũ voluerũt. Sed tãtũ abeſt, ut hoc veteres crederẽt, ut etiã Victori Rom. Epiſcopo, qui ꝑpter tẽpus celebrãdi

Paſchalis

Paſchalis, Eccleſias Aſiaticas excommunicaverat, à privatis, ab Irenæo contradiceretur. Quæ vero eſt illa reſponſio, cum de jure quæritur, per factum nobis reſpondent. At quæſtio juris per jus ſolvitur. Ad extremũ ſi fiat Princeps vel Rex ex ove lupus, ſuam juriſdictionem Papa fundatã habet: multò fortius contra adverſarium concludimus. Nam ſi ex Papa, id eſt, Paſtore lupus factus eſt, quod in perſona Johannis XII. Gregorii VII. Johannis XXIII. factum eſt, & hi ab Imperatoribus & Conciliis depoſiti ſunt, ſequitur non Pontifices ſed Imperatores & Concilia jus hoc habere, & Bellarmini diſputationem omni robore carere. Quod verò Imperatorum potentiam Pontifices tandem in ſe tranſtulerunt, & jam *ἰδίοις πλεροῖς* eos confixerunt, utinam is mutaſſet, qui ante annos octuaginta Roma potitus fuit. Sed fata obſtabant, etiamſi ex Catholicis etiam Principibus eſſent, qui hoc ſuaderent. Redeamus igitur ad rem, cur Genſericum Regem Vandalorum, qui Romam occuparat, & Arianam impietatem ſectabatur, non expulit Roma vel Italia Leo Epiſcopus Romanus? nimirum illi tum conſultius erat tecto latere diſcere, & tyranni animum blandis verbis mitigare, quia fulmina Jovis illius Tarpeii à Vulcano infernali nondum fabricata erant. Idem de Longobardis ſentiendum, qui & ipſi non tanti feciſſent hæc fulmina bruta. Et ridiculum, quòd nunc tãtum feſtum de hujuſmodi excommunicationibus faciunt, & ſibi Imperium in omnes Reges & Principes imaginantur, cum tunc in tantas anguſtias redacti eſſent, ut ad Pipinum & Carolum metu perterriti confugerent, à quibus ſi liberati non fuiſſent, jam ne memoria quidem iſtarum belluarum reliqua eſſet, quæ tàm impudenter & impotenter in ſummos Principes graſſantur. Solus Leo Iſauricus Imperator meruit fulmen hujus VeIovis, quia ligna, lapides, & ſtatuas ex templis ejecerat, atque picturas eraſerat, quod Bellarminus appellat, *hæreſi ſtudere*. Quod ſi hæc hæreſis eſt, Moſes ſummus erit hæreticus, qui imagines ſculptas vel fictas in Eccleſiam inferri coliq; prohibuit. Hæc blaſphemia in Deum ipſum redundat. Quid de Ezechia Rege Judæ dicendum, qui æneũ ſerpentem à Moſe juſſu ipſius Dei factum colliſit, fregit, comminuit, & in pulverem redegit? Quid de tot ſanctis Prophetis fiet, qui nullum gravius crimen populo Dei objiciunt quàm idololatriam, & ſic ex animis tanquam ex templis ſuis ejicere toto tempore vitæ ſtuduerũt. Sed ne hoc quidem exemplum Leonis exemplo ſuo nobis nocet. Nam, ut Platina ait, parum abfuit, quin Itali permoti oratione Pontificis, alium ſibi Imperatorem deligerent, & ipſe Papa prohibebat, nec Imperator propterea ſe regno abdicavit, quod tãdem à Leone tertio in Carolũ translatum Bellarminus cõtendit. Si noſtra ſecula contemplamur, vidimus ipſi atque experimur, hujus belluinæ regiſlæ, quam Bellarminus affert, futilitatem & nullitatem. Miſer Papa unum atque alterum vilem Monachum non potuit opprimere, aut eos re ſua ſpoliare, nedum tàm multos potentes Principes in ſola Germania, etiamſi ad eos eradicandos decem millia peditum cum quingentis equitibus

Digitized by Google

ex Italia miſiſſet. Quid enim tandem promovit? Hoc nimirum, ut ii, qui jam in captivitatem redacti, cauſa etiam in præſidiis humanis deſperata, non tantum ſalvi & integri à Victore Cæſare optimo, dimitterentur, ſed & ut pax Religionis, ab eodem Imperatore, & Ferdinando Rege Romanorum firmaretur & ſanciretur, cujus beneficio Germania hactenus tuta & pacata aliisque exemplo fuit. Voluerunt igitur hoc ſummi illi Principes, ut & ii, qui hujus cauſæ arbitri & moderatores fuerunt, Bellarminum & ejus generis Sophiſtas mentiri, qui ſentiunt, hæreſeos cognitionem ad Pontificem Romanum pertinere, nec quoque eos continuò hæreticos eſſe, quos Papa proſcribit, adeò ut ne inferiores quidem Principes excommunicare, & dignitatibus atq; principatibus ſuis privare poſſit. In hac ſententia ſunt etiam alii Reges Chriſtiani nominis, etiamſi Catholici ſint. Carolus IX. Rex Galliæ Reginam Navarræ, hujus Henrici IV. matrem, quã Papa Pius IV. Anno 1563. non excommunicaverat, ſed tantum Edicto peremtorio ad tribunal ſuum citaverat, ut cauſam hæreſeos diceret, judicio exemit, & citationem illam nulliter factam defendit, ſed etiam hoc interdicto ſuam quoque dignitatem violatam eſſe à Pontifice, conqueſtus eſt. Hujus Reginæ filius Henricus Galliæ & Navarræ Rex, qui nunc regnum adminiſtrat, cum Principe Condæo à Sixto Quinto excommunicatus erat, re ipſa probarũt, hanc furioſam excommunicationem non tenere. Nam non tantùm verbis hanc improbi hominis audaciam retuderunt, ſed etiam multos quibus executio commiſſa erat, ita exceperunt, ut jamdudum extra hominum communionem ſint. Henricus III. qui à Monacho occiſus, familiæ Valeſiorum finem dedit. Henricum Borbonium, ſucceſſorem declaravit, pro quo etiam ab omnibus Regni Galliæ fidelibus acceptus & habitus eſt. Et licet à Pontifice excommunicaretur, nonne Bullam illam Pontificiam à Carnifice publicè lacerari & comburi ipſi Catholici in Gallia juſſerunt, tanquam hæreticam, & ſeditioſam, cujus ignis recentis adhuc quaſi fumos videmus. Elizabetham Angliæ Reginam nuper defunctam Pius IV. ſimiliter excommunicaverat, illa tamen nihilominus, cum in ſummo flore feliciſſimè & de tot Pontificibus Romanis, & eorum complicibus triumphando ſeros annos exegiſſet, pacificè defuncta, Regnum Jacobo VI. Scotorum Regi ſucceſſori integrum & florens reliquit. Et conſtat hoc ſeculo noſtro nullum Regem vel Principem majoribus inſidiis à Pontificiis maximè Jeſuitarum inſtinctu miſſis petitum, tamen divinitus conſervatam fuiſſe, ut quaſi Deus de cœlo horum hominum os mendax & improbum, quo Majeſtatem lædunt, ut de iis Judas *a* prædixit, diverberaverit. Prætermitto Danos, Norvvegos & Suecos: An non Rex Poloniæ Statibus & Nobilitati Polonicæ, quæ Evangelium amplectitur, libertatem religionis permittit? quod ſi verum eſt, quod hic dicit, ſine dubio præjudicat Pontifici in Jure ſuo, aut, quod verius eſt, non putant Poloni etiam Catholici hoc jus Papæ Romano competere. *Riſu digna res eſt*, inquit Bodinus

a cap. I. v. 8

Digitized by Google

a Bodin. lib. 6. num. 667.

nus a: *Quòd non modo Genuenſibus, ſed etiam Philippo Hiſpaniarum Regi ſacris interdictum fuit, quòd hic quidem acciperet, illi verò darent fœnori pecuniam* (nam & fœneratores inter hæreticos numerant) quanti Rex Hiſpaniarum eam excommunicationem fecerit, ſciunt omnes, ſi antiqua exempla requirimus, Prophetæ Veteris Teſtamenti Reges Judæ vel Iſraëlis, qui ad cultus idololatricos defecerant, regnis ſuis ſpoliarunt, prædæ & direptioni ea exponendo. Jam verò certum eſt Prophetas Veteris Teſtamenti ſe liberius nõnunquam rebus civilibus immiſcuiſſe, imò etiam Principes, Reges & Judices fuiſſe. Pontificum autem Romanorum poteſtas ſine dubio nõ erit major quam Prophetarum & Apoſtolorum, quos tanti faciunt, ut conſtat. Sequitur alterum de Tyrannide, ſic enim id intelligimus, quod inquit: *Si utarie furioſus contemto paſtore in oves graſſetur*, ſed & hæc cauſa nulla eſt alium regno ſpoliandi, maximè ſi id Pontifex faciat. Juriſconſulti ut & ferè omniũ Regnorum ſtatuta & pacta id docent & volunt, ut ſi quis regno & ſubditis abutatur, regno careat. Paulus Neronem, quavis bellua immaniorem, minimè Imperio privabat. Si dicent ſuam commiſſionem tantùm ad eos pertinere, qui in eodem corpore Eccleſiæ ſint, probent hanc limitationem, quod tum fiet, quando Regulam demonſtrabunt. Petrus dicitur Romæ Epiſcopus fuiſſe, quando verò hic vel ejus ſucceſſores ob crudelitatem Impp. vel Præſidum Provinciarum ad arma conclamarunt, aut ſubditos à juramento fidelitatis perfidè liberarunt, quod his Pontificibus ut perduellibus tralatitium eſt. Quid quod ii qui ſacra docent, regulis & exemplis demonſtrant, Eccleſiæ hoc quaſi proprium eſſe, ut tyrannis domeſticis & externis ſubjecta ſit, & tum ejus ſtatũ aut ſplendorem quam optimum eſſe. Qui igitur tyrannos è medio tollere volunt, ordinationi Dei reſiſtunt, nec volunt hi vicarii, ut Dominus eorum in medio inimicorum ſuorum dominetur, in quo graviſſimè ejus autoritati derogant. Nec etjam, ut ad eos veniamus, qui aliquatenus Chriſtum profeſſi ſunt, (nam hic piſcator ſuum rete ad eos extendit, qui Chriſtum etiam nomine gloriantur) omnes vel verbo vel facto ſuæ cenſuræ & ſpolio ſubjecerunt. Longobardi crudeliter in Italia graſſati ſunt, quis ex Pontificibus vel mutire adverſus eos auſus fuit? Idem de Exarchis judicium eſto. An non hi contra ſibi legitimè Imperium in Papas ſunt ſerunt, eosque nonnunquam ut perfidos homines, de ſede iſta Apoſtatica dejecerunt? Noſtro ſeculo illuſtre exemplum Tyrannidis in Chriſtierno Rege Daniæ & Suediæ fuit, qui non à Pontifice, ſed ab iis, qui coronam ipſi dederant, eadem rurſus privatus fuit. Nota eſt hiſtoria Regis Ferdinandi Neapolitani, cujus ut & filii ejus Alfonſi inaudita crudelitas fuit, & quamvis Papæ beneficiarii eſſent, tamen tantum abeſt, ut eos è regno ejecerit, ut & cum Ferdinando, Alexander Sextus de matrimonio inter liberos conciliando egerit. Idem de Richardo Angliæ Rege & aliis exemplis ſentiendum. Quis tyrannos plerunque exitus maneat à Deo, cujus regnis abutuntur, ſi quis ſcire velit, legat

P. Comminæus, & Fr. Guicciardinus.

Anti-

Digitized by Google

AntiMachiavellum *a*. Sed cum religio Chriſtiana ſub his tyrannis nullum detrimentum paſſa ſit, quemadmodum nec ſub ignavo Hilberico, qui non à Papa, ſed potiſſimum à regni primatibus abdicare ſe juſſus eſt, ille ſaltem perfidiæ cruſtam & colorem obduxit: hoc ſcilicet Petrus vel Chriſtus feciſſet. Quia hanc quæſtionem ſtatus Imperii nobis in exemplo Alberti & Wenceſlai Imperatorum deciderunt, cum uterque ad Imperium ineptus eſſet, his præjudiciis contra Bellarminum libenter acquieſcimus. Et cum in tempora Wenceſlai Huſſiacæ cõtroverſiæ de religione incidiſſent, conſtat eas non à Pontifice ſed à Concilio deciſas eſſe. Sic Carolus Craſſus cum ad Imperium ineptus eſſet, ab eo depoſitus eſt, ſed non à Pontificibus. Sic Franci Carolomanni Filium Ludovicum, quem propter torporem Fayneant denominârunt, communi conſenſu à Regno depoſuerunt, quod & omnium regnorum exemplis, ſi opus eſſet, probari poſſet. Certè multi ex Græcis Imperatoribus ab Imperio dejecti, non à Pontificibus, quorum autoritatem ne quidem in Eccleſiaſticis (ne dum in politicis) unquam magnifecerunt. Sed quid tandem ex hoc Bellarmini commento efficiemus? hoc nimirum, ſi Jeſuitæ credimus, Imperatores noſtros, qui à Pontificibus nefariè excommunicati fuêrunt, quales fuerunt Fridericus uterque, Philippus, Otto IV. uterque Henricus, IV. & V. Ludovicus Bavarus, vel hæreticos, aut tyrannos vel ignavos fuiſſe. Atqui omnes communem errorem ſecuti, & religionem Pontificiam profeſſi ſunt, quod & Bellarminus de Friderico & Ludovico Bavaro Pontificis hoſtibus teſtatur. Omnes placidi & ad Reip. gubernacula aptiſſimi, à Pontificibus ipſis approbati, & ad tantum culmen, ut loquuntur, ſublimati. Quid igitur, quæret aliquis, cauſæ erat tanti odii, quo ſummi iſti Paſtores has ſuas oves, tanquam lupos & gravius etiam perſequebantur? Hoc nimirum alii ex iis jura Imperii defendebant, alii jus ſuum amiſſum repetebant, & Papis abjudicabant. Hæc erat illa hæreſis. Hoc eſt illis perduellibus eſſe ſchiſmaticũ, ſi quis Imperator aut Rex exiſtat, qui ementito iſti Petro larvam aut cucullum detrahat, aſino, inquam, Cumano pellem Leonis, & in ordinem redigere cogitet. Sed & aliud hinc ſequitur, quòd ſi Pontifices tribus iſtis caſibus tantùm ſeſe de regnis & Imperiis intromittere habent, eoſdem nihil juris in Reges à ſe coronatos conferre potuiſſe, & eos, qui nullam coronam acceperunt, ejuſdem nominis, juris & dignitatis eſſe: nec enim illi tales erant quales deſcribit Bellarminus, nec his ullus defectus objici poteſt. Propterea etiam à Leone nulla Imperii translatio facta eſt, quia Græci, quibus hîc ignaviam objicit, quos alii dicunt viribus impares fuiſſe, ni ſuo Imperiò ſalvi permanſerint, ſuumq; jus Carolo & ejus ſucceſſoribus, ſicut & urbẽ ipſam, totamq; Italiam ceſſerint. Sed hîc aliud quæritur & non immeritò: cum Auguſtinus Steuchus ex Actis Vaticanis nobis communicarit: Nullum ferè eſſe regnũ in toto orbe Chriſtiano, quod nõ ante quingentos annos vel circiter Papis Romanis à Regibus beneficiarium factum ſit, ut non aliter quam Vaſalli

a lib. 3. Theorem. 8.

Domino ſuo obnoxii fuerint; præter Imperium Germanorum, nam id contentione, quæ Friderico I. interceſſit cum Adriano IV. definitum, & Imperium ab hujuſmodi vaſallagio liberum vindicatum eſt, qui hoc fieri vel conſiſtere poſſit, cum eo, quod Pontificis adulatores ſuo domino jus in omnia regna ſive limitatum ſive indeterminatum tribuant, idque ex jure divino, quod fortius eſt, quàm omnia jura humana vel ab hominibus inventa eſſe poſſint. Quòd ſi ex jure divino, hoc Pontifex habet, quid opus eſt alio titulo, nam id quod meum eſt amplius meum fieri non poteſt. Factis igitur negant, quod verbis tantopere aſſeverant & jactitant. Si tale quid Adverſarius nobis objectare poſſet, bone Deus, quos ludos faceret, quos cachinnos tolleret! Sed quid multis opus eſt, ipſi Reges, qui Vejovem hunc Tarpejum colunt & in pretio habent, multoties facto ipſo declarârunt, huic monſtro nullum in ſe jus competere. Non recenſebimus Imperatorum Romanorum multa & varia, qui hujuſmodi portenta de ſede dejicere non ſemel auſi fuerunt. Notum eſt illud Philippi Pulcri Regis Galliæ breve & elegans reſponſum, quod Bonifacio VIII. dedit, qui ſibi Regem in ſpiritualibus & temporalibus ſubditum eſſe contendebat: Sed & hic Philippus his non contentus Sarram Columnium Romam miſit, qui adjuvãtibus Gibellinis Pontificem in domo paterna capit, captumque Romam perducit, ubi quinto & trigeſimo die poſt dolore animi confectus periit, cui ita Platina parentavit *a*: *Bonifacius qui Imperatoribus, Regibus, Principibus, nationibus, & populis terrorẽ potius quàm religionem injicere conabatur, quiq; dare regna & auferre, pellere homines atque reducere pro arbitrio animi conabatur. Auri undique conquiſiti plus quàm dici poteſt, ſitiens.* Vera & ingenua confeſſio hominis Itali, Pontificii, & Pontificibus familiaris. Putavit ad Pontifices non pertinere Regnis & Imperiis transferendis ſeſe occupare, ſed magis pietati & religioni operam dare. Si in media Germania noſtro ſeculo vixiſſet, nihil illuſtrius ſcribere potuiſſet. Sed & hic Platina tantum Bellarmino probatur, quantum pro ipſo facit. Sic Anno 1512. Legati Imperatoris Maximiliani cum aliquot Cardinalibus & Regis Galliæ Legatis Concilium Piſis indixerunt, bello quoque ſanctum illum patrem graviter afflixerunt, nec tantam illius Monachi dignitatem eſſe putabant, quam offendere non liceret, multò minus ſe regna & Imperia ſua ab ipſo poſſidere. Alterum exemplum Regis Franciæ non minus illuſtre eſt, quàm quod diximus. Nam cum eodem Pontifice, ut dictum eſt, geſſit inimicitias, in cujus rei fidem etiam publicè monetam percuſſit, in cujus altero latere erant inſignia Regni Galliæ & Ducatus Mediolanenſis, in altero verò latere illud, PERDAM BABYLONEM *b*: quod ex Apocalypſi Rex didicerat. Utinam verò illud feciſſet, Regnum & poſteri ejus melius habuiſſent. Quod ſi omnes Reges Chriſtiani Regna ſua ab eodem Pontifice in feudum recognoſcunt, gravẽ feloniã commiſit Carolus V. cujus exercitus Romã oppugnavit, atq; etiam expugnavit, cepit ac diripuit. Cũ etiã ipſe Papa Clemens VII. à Cæſarianis

a In vita hujus Bonifacii.

b Author Bruti fulminis.

Digitized by Google

ſtianis militibus eſſet obſeſſus, tandem multo ære libertatem redimere coactus præter alia incommoda, quibus ea tranſactione cum Cæſare affectus eſt. Nulla melior occaſio dari unquam potuiſſet tam utilis & ipſis Regibus ſalutaris rei perficiendæ. Sed perdet eum illuſtris filii Dei adventus, qui imminet. a Caroli V. filius Philippus Rex Hiſpaniarum Catholicus, a 2 Theſſ.c.2. miſit Ferdinandum de Toledo Albæ Ducem: at quantum Catholicum? verſ.8. contra Papam omnium Catholicorum dominũ & Deum, (ſic enim eum appellant) qui niſi imperata feciſſet, malum præ foribus habuiſſet. At Philippus etiam vaſallus eſt Pontificis Romani, quod vel Bellarminus nos docuit, ut audivimus. Supra de Maximiliani II. Imperatoris & omnium ordinum Imperii querela dictum, cum Pontifex Florentinum Magnum Ducem creaſſet & pòſt Regẽ ſalutaſſet. Idem de Carolo IX. Galliæ Rege ſcribitur, quod hac ſuperbia Pontificis offenſus ad multos alios Reges ea de re ſcripſerit, ſicque nihil minus crediderit quam Pontificem jus Principes aut Reges faciendi habere. Nec dubitamus quin omnes Catholici Principes & Reges idem ſentiant, Pontificem in ſe ſuaque regna nihil juris habere, nec ſe ab eo regna ſua in feuda recognoſcere, & Bellarmini limitationes vel reſtrictiones, aut etiam aliorum ampliationes, nihil niſi Jeſuitica aut Monaſtica adulatorum ſomnia eſſe: ſe vero à ſolo Deo Opt. Max. regna ſua recognoſcere, & contrà Pontificum, ſi vel hæretici fiant, quod ſæpiſſimè accidit, vel alias vita & moribus ſint in emẽdabiles, ad exempla Conciliorum, Imperatorum, aliorumq; Regum & Principum, caſtigandorum & è ſede deturbandorum jus poteſtatemq; habere.

CAP. X.

Non omnes, qui falſum dicunt, mentiri: Nec Proteſtantes ſeditioſos & turbulentos eſſe: ſed contra Monachos & Jeſuitas omnium turbarum & ſeditionum authores fuiſſe & adhuc eſſe.

SEd antequam finem faciemus, operæpretium nos facturos arbitramur, ſi aliquot quæſtiones huic tractatui ſubjiciamus, quæ nec à propoſito noſtro alienæ, nec tamen planè ad id accedunt: ſaltem ex ipſo libro adverſarii earum occaſio nata eſt. Prima eſt, an is, qui falſum aliquod dixerit, confeſtim mentiatur: ſolet enim Bellarminus non tantum in hoc libro, ſed etiam paſſim adverſariis ſuis, ad tertium quodq; verbum Mendacia, Mendacia objectare, in tantum, ut nemo fingendorum mendaciorum ſolertior artifex ſit, & planè intelligamus, ex quo ſpiritu loquatur. Altera quæſtio eſt, cum Bellarminus ante concluſionem in cauſa, Germanos hortatur, ut *ſecum ipſi cogitent, quinam ſint, & à quibus majoribus originem duxerint, qui ſedem Apoſtolicã certatim honorarint, nec audiant. Illyricum & ſimiles homines obſcuros, ſeditioſos ac turbulentos, qui impiis ſuis furoribus temeritate & inconſtantia univerſam*

Germaniam ſectis, ſeditionibus & tumultibus repleverunt, de hoc quoq; videndum non quidem probandi, ſed magis colorandi cauſam principalem, An iſte mendaciorum ſcriptor verum dixerit, & utrum Germani vel Romani Pontifices omnium ſeditionum autores, & adverſus dominos ſuos Impp. rebelles fuerint, ſeditiones in eo extra Imperium moverint, & ſic ſua malitia totum mundum ſectis & tumultibus repleverint. De primo videamus. Quia autem omnis diſputationis principium à definitione proficiſci debet, à qua etiam tanquam natura rei totius quæſtionis dependet, primo ponamus mendacii definitionem. *Mendacium*, inquit Accurſius, *in l. de ætate. §. ſi cum eſſet. ff. de interrog. act. eſt falſa ſignificatio vocis cum intentione fallendi.* Hæc definitio etiam Auguſtino probatur & citatur in decretis 22. quæſt. 2. cap. 5. probat igitur eam jus Canonicum, & ipſi ſcriptores, Maſcard. Concluſ. 1024. in pr. Duo igitur ſunt requiſita in Mendacio, & ut ſit mendacium. Quando autem lex duo conjunctim requirit, non ſufficit unum probare: & ſi unum deficiat requiſitum, res quoque ipſa deficit. Alii ſic definiunt, *quod Mendacium ſit aliter loqui vel geſtibus declarare, quam ſentias & quam ſe res habeat, quia mentiri ſit adverſus mentem ire.* Hæc poſterior notatio etiam aliquando jure probatur: ſic Teſtamentum quaſi teſtatio mentis in jure dicitur. Liquet igitur mendacium non committi ſine dolo malo, & dolum Mendacii formam eſſe. Dolus autem, ut Jureconſulti docent ex l. quod adhibitis. C. de his, qui ſibi in Teſtamento adſcrib. in verb. *Credo te magis errore quam malitia incidiſſe*, non præſumitur niſi probetur, quisque autem bonus præſumitur, non malus vel doloſus l. merito. ff. pro ſocio. cap. fin. de præſumt. Maſcard. Concluſ. 531. maximè ſi quis ex aſſerto dolo non eſſet recepturus commodum aliquod, quoniam in hoc caſu non præſumitur, id quod etiam in hoc noſtro locum habet; nullum enim commodum ad Illyricum vel quemquam Proteſtantium redit, ſive Pontifex Imperium tranſtulerit ſive non, nec etiam quæſtio religionis eſt, aut quem articulum fidei concernit. Sunt etiam multa, quæ nos à falſo, multò magis à dolo excuſant, non dicimus de crimine falſi, quod lege Cornelia de falſis & Senatuscõſulto Liboniano coërcetur: ſed de eo falſo, cui verũ opponitur: non aliter ac Dialectici enuntiatũ in verum & falſum dividunt, quod falſum ſcientiam præſupponit, nemo enim falſum dicere poteſt, niſi ſciat rem aliter habere ac loquitur. In hujusmodi quæſtionibus benè diſtinguitur inter ignorantiam juris & facti: quemadmodum & inter ignorantiam atque errorem differentia conſtituitur, quod ignorantia ſui natura & ratione non ponat aliquem cognitionis actum. Error verò ponat judicium perverſum, atq; in eo error præſupponat aliquam noticiam ejus, circa quod erratur, nempe per famam, viſum vel opinionẽ. Et ideo Auguſtinus in Enchiridio. c. 17. ad Laurentium, quod eſt relatum in cap. *Quamvis. diſtinct.* 38. rectè dixit, *errorem eſſe, vera pro falſis approbare, ignorare verò eſſe, nihil approbare, cum ſit ſimplex ſcientiæ privatio.* Duplex igitur

gitur parata eſt his immodicis mendaciorum objectoribus reſponſio: nam & communis hominum opinio & praxis pro veritate facit, ut enim, ſecundum Ciceronem, fallere & decipere turpe eſt, ita labi atque errare humanũ eſt. Huic quoq; ratio juris conſentit. Et quidem de Ignorantia juris nihil hîc admodum laborandum videtur. Nam in jure gentium nihil de his quæſtionibus diſpoſitum legitur, ſumamus enim quæſtionem principalem: Nimirum, quod Pontifices Romani Imperia & regna transferant. Item de hiſtoricorum aliorumq; ſuper ea quæſtione, auctoritate & fide: ſed & hæc ſententia quam Bellarminus defendit juri gentium potius adverſatur. Nam omnibus hoc innatum eſt eſſe Deum, qui res humanas, maximè autem Imperia curet, eaq; pro arbitrio transferat, idq; certis modis & cauſis, ſucceſſione, electione & ſimilibus; & hanc rem minimè ex arbitrio Flaminum, ſacrificulorum aut Monachorum pendere, id quod Græcorum & Romanorum Principum exempla ſatis oſtendunt. Si quis jus divinum pro ſe facere velit, (ſolent enim ex paucis verbis Chriſti, quæ Petro dixit, illud expiſcari,) is certè fallitur, & ſupra atq; alibi contrarium oſtenſum eſt, cum etiam expreſſæ prohibitiones in contrarium ſint, ut nimirum Apoſtoli & ſucceſſores eorum rebus ſæcularibus ſeſe non immiſceant, ſed docendi munere contenti, intra vocationis ſuæ terminos ſeſe contineant, quod & ab Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus aliquot ſecula factum. Ignorantia etiam facti à mẽdacio excuſat: hæc duplex eſt, facti proprii & alieni. Quamvis autem jura in proprio facto errorem & ignorantiam non præſumant. l. plurimum. ff. de jur. & fact. ignor. tamen nec confeſtim ad mendacia errores transferant, benignè potius interpretantur, quam ut omnes errantes eadem pœna condemnent: quod fecerunt illi antiqui Romani & profani, ſolo naturæ inſtinctu, & prudentia politica præditi homines, qui hos rabulas Romanos multis præcedunt paraſangis. Ita ſi agatur de damno vitando. l. ſed etſi me putem. ff. de condict. indeb. l. ſi poſt diviſionem. ff. C. de jur. & fact. ignoran. Item de facto proprio antiquo: item involuto atque intricato, de quibus paſſim apud interpretes. a Quid igitur dicendum de facto alterius, quod ante DCCC. geſtum eſt, & ita ab hiſtoricis diverſis diverſimodè tractatum, ut utraq; pars eoſdem pro ſe ſtare contendat, aut ſaltem Bellarminus aliquos pro ſe producit, aliquos & Illyricus & alii pro ſe allegent: ille alter & nonnunquam etiam per calumniam ſatis multorum authorum verba torqueat: hic ſenſu alio & diſſimili accipiat, in quibus ſi vel hic vel ille erret, tantus tamen error non eſt: nam ſic & in decretis legimus. 22. quæſt. 2. cap. 6. *In quibus rebus nihil intereſt ad capeſcendum Dei regnum. Utrum credatur an non, & utrum vera ſive ſint, ſive putentur, an falſa, in his errare, id eſt, aliud pro alio putare, non arbitrandum eſt eſſe peccatum, aut ſi eſt, minimum eſt atque leviſſimum.* Si hoc in facto proprio locum habet multò magis alieno. Et licet hæc regula interdum fallat, ut ſi allegans ignorantiam perquiſiverit de facto, & ejus partem ſciverit, item ſi

alieni

a vide Menoch. de præſumt. lib. 6. Præſumt. 23. num. 37. cum ſeqq.

Menoch. 5. de præſumt. nu. 73. & ſeqq.

Digitized by Google

alieni facti ſcriptura eſſet apud hunc allegantem, quod hoc loco dici poſſet, quia multi authores de hac re ſcripſerint: tamen cum ita nec in rebus, nec in verbis aut aliis circumſtantiis non conſentiant, ut omnem ſcrupulum ex animo tollant, & utrinq; ſaltem in ſpeciem allegabiles ſint, ſatis apparet, non confeſtim mentiri, qui negativam defendit, cum negantis melior ſit conditio quam affirmantis, huic enim non illi regulariter probatio incumbit. Quod autem de cauſa principali dictum eſt, ad acceſſoria quoque trahendum & de ſimilibus ſimiliter judicandum eſt. Alterum mendacii requiſitum eſt, ut qui mentitur, habeat animum vel voluntatem fallendi. Sed hæc quoque conſentiens Jureconſultorum concluſio eſt, *quod animus directo probari non poſſit, cum ſolus Deus cordium ſit ſcrutator. Menochi. Concluſ. 94. De Probat.* Similiter in decretis diſtinguitur. 22. quæſt. 2. cap. 5. Beatus Petrus. §. 1. *Sed cum fallere ſemper ſit voluntatis, falli autem vel infirmitatis vel temeritatis: gravius autem ſit quod ex voluntate: quam quod ex temeritate vel infirmitate procedit, aliquando contingit falli vel nullum, vel minimum eſſe peccatum, aliquando ex ipſa varia rerum ſignificatione minus eſſe fallere quam falli.* Huc facit etjam illud, quod in eadem cauſa. 22. & quæſt. cap. 3. dicitur, *quod is qui mentitur, ea quæ animo ſentit, loquitur voluntate fallendi.* & ibid. § 1. *Nemo mentiens judicandus eſt, qui dicit falſum, quod putat verum, quia quantum in ipſo eſt, non fallit ipſe, ſed fallitur: non itaque mendacii, ſed aliquando temeritatis arguendus eſt, qui falſa incautus credit, ac pro veris habet potius quàm econtrariò, quantum in ipſo eſt, mentitur ille, qui dicit verum quod putat falſum: quantum enim ad animum ejus attinet, quia non quod ſentit, hoc dicit, non verum dicit, quamvis verum inveniatur eſſe quod dicit. Nec ullo modo liber eſt à mendacio, qui ore neſciens verum loquitur.* Hoc idem planè eſt, quod vulgò dicimus, *Maleficia affectu diſtingui.* Nemo igitur jure mendacii inſimulandus eſt, antequam certiſſimis indiciis de dolo convinci poſſit, nam in mendacio dolus eſt. l. ſi quis affirmaverit. § 1. l. quod venditor. l. quod eleganter. §. Item Pomponius. ff. de dolo malo. Nec verò ſi dolus ſit, confeſtim dolus malus eſt, qui à Juriſconſulto definitur. *a Omnis calliditas, fallacia, machinatio ad circumveniendum, fallēdum, decipiendum alterum adhibita.* Eſt enim & alia ſpecies doli: nam veteres, ait Ulpianus *b. Dolum etiam bonum dicebant, & pro ſolertia hoc nomen accipiebant, maximè ſi adverſus hoſtem latronemve quis machinetur.* Et quid tandem multis opus eſt, non eſt veriſimile viros doctos, qui pro ſe tot tantasq; præſumtiones habent, per ementita & emendicata ſuffragia, talem cauſam defendere velle, in qua ipſis nihil præſidii, imò quæ potius invidiam & odium conjunctum habet, niſi ipſa rei veritate moverentur. Nec etiam humanum eſt, quàm primum alios gravare mendaciis, cum omnium rerum memoriam habere divinitatis potius ſit quàm humanitatis: & cum mendacium proprium diaboli ſit, nemo putandus eſt, præſertim vir bonus omnem omnino humanitatem exuiſſe & econtra diaboli naturam induiſſe. Sed nec ipſe Bellarminus alios jure mendacii inſimulare poteſt, cum ipſe hujus criminis reus ſit & incōtinenti

a l. 1. §. dolum. ff. de dol. mal.

b d. l. 1 §. Non fuit,

con-

Digitized by Google

convinci poſſit. Inſcribit titulum libri ſui, *De Translatione Imperii Romani:* & probare omninò vult, *Romanum Imperium à Græcis ad Francos ſummi Pontificis auctoritate translatum.* Si quæras ex eo, quid nomine Imperii intelligat, dicit non poſſeſſionem Imperii, Carolum Magnum à Pontifice Romano accepiſſe, ſed nomen, jus & dignitatem Imperatoriam. At hoc non eſt transferre Imperium, nomen, & jus concedere: alterum illud expectabamus: Sic enim is transfert, cujus Vicarius Pontifex eſſe dicitur. Delegati autem minor non debet eſſe poteſtas, quam eſt delegātis, alias delegatio nulla aut inefficax eſt. Præterea ſi Pontifex jus poteſt dare ad alias provincias, quæ occidentalis Imperii fuerunt, ut ſentit Bellarm. *a* dabit & jus ad eam provinciam, vel provincias, quā vel quas habet. Dat igitur ipſam rem & per conſequens poſſeſſionem rei. Jus enim hoc provinciis tanquam rebus ſoli cohæret, ut ab iis ſeparari non poſſit. Qui enim jus ad rem habet, ipſam rem habere videtur. Hæc ſibi contradicunt, & à Bellarmino, conciliationem expectamus. Mitto mendacium, quod omnia alia ſuperat. Bellarminus dicit, Pontificem dediſſe jus ad alias provincias Imperatori. At ubi Pontifex hoc jus habet? Certè ſi haberet, ſuis daret, ita enim comparati ſunt. Rurſus, Dicit Pontifices Imperatori jus, autoritatem & nomen dare. Omnes Principes Imperii arguunt eum impudentis mendaci, nam tantùm *Nomen* Imperatorem à Papa conſequi ajunt. At certè longè aliud eſt Imperium transferre, aliud nomen rei dare; nomen enim tantum rei nota eſt, non res ipſa. Alia in rebus ipſis contradictio eſt. Qui autem ſibi contradicit, non poteſt non mentiri. Dicit Bellarminus Papam tranſtuliſſe coronatione ſua in Carolum Magnum Imperium. Quod ſi verum eſt, certè omnes ejus ſucceſſores legitimi Imperatores ſunt & haberi debent, etiamſi non ſint coronati à Pontificibus. Atqui Bellarminus, ut & omnes alii Pontificis paraſiti contendunt nullos ne ex familia quidem Caroli Imperatores fuiſſe, qui non fuerunt à Papa coronati. Quod ſi primum verum eſt, falſum eſt poſterius, & contra. Sic igitur Papa transfert Imperia, & non transfert, non transfert & tamen transfert. In aliis quoque articulis ſtudium ejus calumniandi apparet. Illyricus *b* dixerat. *Solius eſſe Dei hoc, quòd ejus ſint omnia, quod ea det cui velit, ipſe transferat regna ac Monarchias de gente in gentem pro ſuo arbitrio. Idem dixerat homines poſſe transferre Imperia.* In his duabus propoſitionibus magnam invenit contradictionem hic argutus Jeſuita. Atqui Dei ſunt omnia: habet igitur jus univerſale in omnia regna, quod nulli hominum competit: Si enim jus particulare ſaltem habent in certis regnis & Imperiis: ille habet jure Conſtitutionis & conſervationis jus directum: hi jure adminiſtrationis jus utile: ille abſolutum, hi limitatum, quatenus leges & conſuetudines permittunt. Huic affine eſt alterum, dixit Illyricus. *Antichriſtum eſſe, qui ſeſe Deo exæquat, & dicat ſuum eſſe, transferre Imperia ad quemcunque velit.* In hoc magnam invenit Jeſuita contradictionem *c*, dum ſic infert. *Ergo milites Leonis, Zeno & Anaſta-*

a lib. 1. cap. fin. in fin.

b cap. 1. lib. 1. pag. 5.

c Contradictione 10. c. 1. lib. 1.

Digitized by Google

ſius, qui transferunt Imperia ſunt Antichriſti: quæ contradictio calumnioſa eadem facilitate dilui poteſt. Nemo enim ex his ſeſe Deo æquavit nec dixit ſuum eſſe transferre Imperia ad quemcunque velit. Hæc enim verba, ſi disputator rectè concludere voluiſſet, reſumenda erant, ſed tantum ſua Imperia in quæ jus illud particulare habet, in alios transferunt, quod omnibus conceſſum eſt: alterũ vero nota veri Antichriſti eſt, ſi quis dicat ſe vi ſui Vicariatus & ex cauſa longè diſſimili jus transferendorum omnium regnorum habere. Aliud ſequitur non minus elegans. Dicit Illyricum *a* mentiri, cum inquit, Verbo Dei exaltatos eſſe Principes politicos ſuper omnem animam. Mentitur igitur Paulus & Spiritus S. Nam per ſublimiores poteſtates, quas Apoſtolus ſimpliciter & generaliter ἐξουσίας ὑπερεχούσας nulla facta comparatione appellat, Reges & Principes intelligi ipſa verba textus, & circumſtantiæ temporum & perſonarũ evidenter arguunt. Nondum enim tum Apoſtolica illa ſedes à Diabolo excitata, quæ ſibi jus in omnes reges uſurparet, ſeſeque efferret ſupra omne id quod dicitur Deus, *b* in rerum natura erat. Qui igitur ipſe inter reos nomen habet, alios accuſandi jus non habet, nec quid ei credetur, cum à Papa Romano ad hoc conductus ſit, non ſecus atque ii, qui ob calumniam faciendam pecuniam acceperunt, quique ſi ex L. Remmia notandus eſſet, jam dudum frontem nullam haberet. Sequitur alterum crimen, quod hic Antagoniſta adverſariis ſuis Germanis objicit, nimirum ſeditionis. Prætereo enim obſcuritatem generis, quam aliis objicit. Nam cum conſtet, quos majores plerique Pontifices habuerint, & qui his præſto ſunt, atq; ab iis dependent, quamq; ipſe Bellar. generis ſui nobilitatem oſtentare poſſit, hæc generis obſcuritas nullius objectionis eſt, & quia cauſam ipſam non attingit, de ſeditione agamus. Hîc fortaſſe aliquis putabit, Bellarminũ rem multis exẽplis in forum ceu teſtibus aliquot productis more ſuo probaturum. Sed res aliter ſeſe habet: nihil audimus, nihil legimus probationum, quæ æquè neceſſariæ fuerunt ad tantum crimen probandum, atq; opus erat, ut jus ſuum translationis doceret. Affirmantis autẽ eſt probare: nam ſi ſolũ accuſare permittitur, quis innocens erit? inquiebat Julianus Imperator. Solebant quoq; veteres Romani utramq; partẽ audire, nec nudis aſſertionibus accuſantium credebant, quod vel Pauli exemplũ demonſtrat. Quantũ igitur hi novi Romani ab antiquis illis, quamvis Ethnicis, tamen probatæ virtutis & fidei degenerarint, ſatis liquet. Illi putant iniquum eſſe cum diſcrimine alienæ exiſtimationis temerè vagari: his impune licet in adverſariorum ſuorum famam graſſari, ut eos calumniis obruant. Verè ne an falſo, nihil intereſt, dummodo bona fiat intentione & pro religione faciat, quod apud illos in laude ponitur. Videtur tamen Bellarminus tempus notaſſe, quo Germania ſeditionibus ac tumultibus operam dedit, nimirum, cum & ſectis variis agitari cœpit, id eſt, ex eo tẽpore ſeditioſi Germani facti ſunt, cum Lutherus aliiq; cõtra Pontificum religionem docere cœperunt, & à ſede Romana

a cap. 2. Mendacio 7.

b 2. Theſſ. 2. verſ. 4.

mana defecerunt, quorũ doctrina an ſit hæretica vel ſectaria, aliis relinquimus. Certè cum tot Reges & Principes, & viros omnium nationũ doctiſſimos & honeſtiſſimos aſſertores habeat, hactenus quoq; nec vi nec dolo inter graviſſima ſupplicia extingui potuerit, prȩterea eandem omnino fortunam, quam tempora Apoſtolorum & proximè ſuccedentia habuerunt, experta ſit, præſumtio in cõtrarium eſt. Non enim adeò ſalutis & honoris ſui immemores cenſendi ſunt. Atqui ex eo tempore quo doctrina reformata eſt, tres præcipui in Germania motus fuerunt, Ruſticorum, Anabaptiſtarũ, & Bellum Smalcaldicum contra proteſtantes geſtum. Motus Ruſticorum non à Luthero ejusq; ſectatoribus, multò minus à Principibus proteſtantibus excitatos eſſe, ita notorium eſt, ut nec allegari quidẽ debeat: imò cõtra nihil verius eſt, quam hoc incendium à Principibus nõ tantum Catholicis, ſed etiam proteſtãtibus compreſſum & extinctũ fuiſſe, & præſertim Landgravium Philippum ſeniorem Haſſiæ Principem ſtrenui & fortis Ducis officium feciſſe: Lutherum quoq; publica ſcriptione hãc rebellionem & ſeditionem, improbaſſe, damnaſſe: omnesq; Evangelicos adhuc hodie de iis ſentire, qui plebem & ſubditos contra Magiſtratum, cui poſt Deum primas tribuunt, audent colligere. Sed quid opus eſt multis? eodem ferè tempore in Hiſpania motus fuerunt, adeo ut Caroli V. præſentia opus fuerit, ut eos comprimeret. Ipſa Italia Romani Pontificis ſedes & domicilium, non tantùm ante tempora Lutheri, ſed & poſtquam docere cœpit, annos plus quã triginta, graviſſimis motibus & bellis civilibus, ipſis Pontificibus ſpectantibus atq; etiam partes nunc has nunc illas adjuvantibus, prout ipſis commodũ erat, perturbata, afflicta & ferè in cineres redacta eſt. Nicolaus Boërius in Tractatu ſuo de ſeditioſis, ſummario primo, multas ſeditiones ob vectigalia aucta vel alia onera, quæ ſubditis imperabantur, excitatas fuiſſe ſcribit. Nec Regnum Angliæ ab hujusmodi motibus tutum fuit, nam duodecim Reges populi ſeditione ac Principum conjuratione capti, aut Imperio ſpoliati fuere. *a* & ſi omnium Regnorum atq; Imperiorum hiſtorias perveſtigemus, ſimiles ferè ſingulis ætatibus caſus accidiſſe legentur, adeò ut hoc Germanis ſolis fraudi nõ ſit, nec vero unum ex iis, qui ante memorati ſunt, cum Luthero aut Illyrico ſenſiſſe probari poteſt. Quod ad Anabaptiſtarum motus attinet. Principes Pontificii cum Evangelicis æquo jure, conditione & Marte contra iſtos fanaticos pugnarunt, donec novum illud regnum funditus everteretur, quod ex Actis & hiſtoriis planum & perſpicuum eſt.

a **Bodin. Method. Hiſt. cap. 6.**

Supereſt bellũ Smalcaldicum, quod à Carolo Quinto Imperatore, cum aliquot Principibus Proteſtantibus geſtum eſt, ſed ne hoc quidem impiis iſtorũ furoribus, temeritate & incõſtãtia, ut hic calũniator loquitur, natum eſt. Seditiones.n. alienæ ſunt à viris Principibus & Germanis præſertim, ſed ſævit animis ignobile vulgus, ut Poëta loquitur. Conſtat ex hiſtoria iſtorũ temporũ, Evangelicos Principes Imperatori Carolo omnem honorẽ, reverentiam

Digitized by Google

rentiam atque obedientiam præſtitiſſe, in publicis Imperii ſubſidiis, oneribus & contributionibus æquo jure cum aliis Statibus uſos fuiſſe. Quis autem belli iſtius autor fuerit, certum eſt, illud primò omnium à Pontifice ſubminiſtratum fuiſſe, cujus Bullam apud Sleidanum *a* legimus, cujus finis eſt. Ut *Deus exoratus benè vertat hoc bellum, quod Cæſar & ipſe* [Pontifex] *neceſſariò ſuſceperint ad extirpandas hæreſes, & reſtituendam Eccleſiæ pacem.* Fatetur igitur Pontifex à ſe non à Germanis hoc bellum authoritatem ſuam habuiſſe. Et hoc tum ita in confeſſo erat, ut & ipſi milites & tribuni id ita eſſe intelligerent. Sic enim Balthaſar *b* Gultlingus Wirtenbergici Ducis cõſiliarius, de reliquorum voluntate verba faciens ad ſui Principis militem. *Satanæ Vicarius,* inquit, *Pontifex Romanus, incendium excitare denuò cogitat, commilitones chariſſimi, quo Germania, quæ nobis ortum dedit omnibus, conflagret & funditus intereat. Huc nimirũ impellit & illud, quo veram religionẽ perſequitur, odium acerbiſſimum, & vindictæ quoq; ſtudium ob acceptam ſuperioribus annis calamitatẽ à Germanis, quando Roma capta fuit atq; direpta. Carolum itaq; Cæſarem potentiſſimum excitavit, ut in Principes noſtros arma ſumat, & certò nuntiatur, ſuperbum & nefarium Satanæ. Mancipium habere jam coactas tam equidem quàm peditum lectiſſimorum copias non mediocres, quas ad Cæſarem mittat.* Et certè Paulus III. tum Pontifex Romanus, nepotem ſuum Octavium Farneſium cum decem millibus peditum & quingentis equitibus in auxilium miſerat, qui dixiſſe fertur, cum ex Italia diſcederet, ſe tantam eſſe daturum ſtragem per Germaniam, ut in Lutheranorum cruore natare poſſit ipſius equus. Sed dicet Proteſtantes huic bello cauſam dediſſe: ſicut & is occidiſſe dicitur, qui cauſam mortis dedit. Hæreticos ſeſe eſſe & tum negarunt, & adhuc cõſtanter inficiãntur, qui proteſtantes dicuntur. Sed tamen ita eſſe ponamus. Atqui Apoſtoli & ex his Petrus, cujus ſe ſucceſſorem Pontifex mentitur, non armis & bellis hæreticos oppugnabant, ſed alia via inſiſtebant, quã ipſi Imperatores, (etiamſi armis decorati ſint, ut Juſtinianus loquitur, & bella eis gerere liceat) poſtea ſecuti ſunt, Conſtantinus, Theodoſius, Carolus Magnus & alii, qui rei Chriſtianæ piè præfuerũt. Si Papa verus Apoſtolicus eſſet, ad hanc viam ineundã Imperatorẽ cohortari, & ſuo exemplo prçire debuiſſet. Hos quoq; optimus ille Imperator ex poſt facto ſenſit, non armis tutandã hanc cauſam eſſe, quando iis ipſis, quos inſtigante Papa oppugnaverat, libertatẽ & pacem religionis cõcederet, ꝗ ſine dubio minimè facturus fuiſſet, ſi ſectarii, hæretici, ſeditioſi & tumultuũ auctores fuiſſent, qualiter nunc à paraſito Rom. tacitè denigrãtur. Hujus pacis beneficio Germania hactenus quieta fuit, qua felicitate nemo nos, qui etiam exteris regnis exemplo eſſe poſſumus, ſpoliare vult, ſi poſſet, quã ejus ſucceſſor, qui primi belli autor fuit, Jeſuitis & ejus generis hominibus rem promoventibus, & ſolem è mundo tollere conãtibus. Hæc accuſatio eſt adverſariorum, ſequitur Depulſio, ſic enim Bellarminus pergit. *Illud certè hiſtoricorum omnium literis ac vocibus teſtatum extra controverſiam eſt, nunquam magis potentia atq; opibus floruiſſe*

a lib. 17.

b Sleid. eodem libro.

Digitized by Google

floruiſſe Germaniam, quàm cum illi imperarent, qui ſedem Apoſtolicam inprimis venerabantur. Potuiſſet enim quis cogitare, etiam ſub Pontificibus imò & ab iiſdem bella geſta, Romani Imperii provincias devaſtatás, Imperatores ipſos à Papis oppreſſos, Germaniam miſerè afflictam fuiſſe, his ita occurrit Bellarminus, ut diximus. Sed quia hæc nuda aſſertio eſt, nullas vires habet: non enim in nuda aſſertione ſed in probatione rerum momenta ſubſiſtunt. Et hæc longè petita ratio eſt. Floruit Reſp. Romana, ut & alia regna Imperia etiam ſub Imperatoribus Ethnicis & profanis, quis inde de religione inferre velit, eamq; veram & Deo gratam fuiſſe contendet? Deus enim & hoſtibus ſuis benefacit. Sed & hoc falſum eſſe facilè demonſtrari poteſt: ſequamur ſtylum Bellarmini, & ad tempora Henrici Quarti veniamus, de quo ita Bellarminus a: *Hic primus ex Germanicis Imperatoribus cum Romanis Imperatoribus graves inimicitias geſſit, & ſi certis de cauſis Gregorium Septimum Pontificem oderat, auctoritatem tamen Romanæ ſedis ſuper omnes homines, atque adeo ſuper ipſos Reges & Imperatores nunquam negavit.* At hic ipſe Imperator, qui nulla in re peccaſſe ab hiſtoricis dicitur, quod & eventus demonſtravit, quàm quod jus ſuperioritatis ſuper Pontificem & collationes Epiſcopatuum ſibi debitas defendebat, in quo jus divinum & humanum pro ſe habuit, & omnium majorum ſuorum exempla tam Græcorum quàm Latinorum Imperatorum, à Papis excommunicatus, proſcriptus, ei Dux Suevorum Rudolphus oppoſitus eſt, unde tot bella & diſſenſiones animorum & viriũ natæ ſunt, ut ſi quis neget tum Germaniæ opes multùm imminutas & fractas fuiſſe, is bellorum civilium incommoda neſcit, quæ etiam nunc nobis ob oculos verſantur, & tantùm credit quæ Bellarminus dicit. Idem de temporibus Fridericorum Imperatorum primi & ſecundi dictum eſto. Quis unquam demiſſius à Pontifice veniã petivit quam Fridericus primus, quis Romanæ ſedis ſtudioſior, quàm idem Fridericus? At quot modis afflictus, proditus, à Papis fuit? Æterna memoria dignum eſt, quod Alexander III. in eundem Venetiis admiſit, cum bonus Imperator, falſa religione perſuaſus humiliter abſolutionem peteret, calcibus ſe feriri paſſus eſt, cum hoc elogio aſtantiũ monachorum ex Davidis Pſalmo b: *Super aſpidem & Baſiliſcũ ambulabis*. Hoc certè non eſt Germaniam opibus & potentia florentem facere: quomodo enim ſalva eſſe & florere poteſt Imperium, ſi Majeſtas Imperatoria pedibus conculcatur? Juriſconſulti hoc læſæ Majeſtatis crimen appellant, ſi Imperatoris ſtatua conſecrata violetur, quid de ipſa Imperatoris perſona dicemus, quæ ſancta & inviolata eſſe jure debet? Friderici ſecundi tempore hoc ſchiſma in Italia natum eſt, ut qui partes Imperatoris ſequerentur Gibellini, qui verò Pontificum Guelphi dicerentur, quæ diſtractio adhuc in hodiernum diem durat. Dici non poteſt quàm multo ſanguine hæc diſſenſio conſtiterit, & quæ adhuc Italiam, cujus, ut Henricus V. inquit: *Læta provincia in ſocietatem regni Germanici fraterna pace juſtitiis ac legibus componuntur, inteſtinis diſſidiis continet*. Philippus Imperator etiamſi Pontificum odio preſſus

a lib.1.cap.12.

b Pſal 91.

& ferè oppreſſus, tamen Majeſtatem Imperii reliquam ita conſtanter defendit ut eam etiam invito Pontifice ad ultimum uſque vitæ ſpiritum conſervaverit: diutiusq; ſervaſſet, niſi tàm fœdè cæſus fuiſſet. Ludovici Bavari hiſtoria ita illuſtris eſt, ut nulla ejus generis, quam hîc non intexuimus, qui cognoſcere eam vult, is apud hiſtoricos obviam habet. At quantus Imperator, cui ad ſummum nihil defuit? Atqui ut dictum, hi omnes ſedem Apoſtolicam venerati ſunt. Sed dicet Bellarminus, ſe de iis loqui, qui eam venerati ſunt *inprimis*. At quis major honos quàm Pontifici ſeſe uſque ad pedum oſcula, imò concuſſionē demittere? Quæ major dignitas quàm hominem tanquam Deum adorare, & pro Chriſti Vicario agnoſcere? ejusque excommunicationes tanti facere, ut abſolutionem magno ære redimas? Contrà, ſi rem rectè examinaverimus & cum veritate hiſtorica contulerimus, inveniemus, nullo tempore Germaniam, ſuper qua, ut Carolus in principio Aureæ Bullæ loquitur, Romani Imperii Majeſtas fundata eſt, infeliciorem fuiſſe & minus potentia atque opibus floruiſſe, quàm ſi imperaverint hi, qui omnia ad nutum & voluntatem Romanorum Pontificum fecerunt. Id quod tempora Rudolphi primi, Caroli Quarti, Wenceslai & aliorum arguunt. Nam primus præter aliorum Cæſarum donationes immenſas, & quarum tamen Papa capax non eſt, etiam toto exarchatu ceſſit. Putabant enim optimi Impp. ſe hoc modo rem gratam facturos Petro, qui neque vivus neque jam rebus humanis exemtus ejuſmodi dominia & potentiam poſtulat. Alter ita Imperium afflixit, ut Imperatori ferè nihil reliquum ſit, adeò ut, cum omnis potentia in Pontificem tranſlata ſit, falsò Bellarminus, quem ex proprio allegato inſtrumento convincimus, contra glorietur, Germaniam ſub Pontificibus potentiâ floruiſſe. His immenſis donationibus Imperium debilitatum eſt, alio quoque modo Imperatorum Germanorum, & aliorum Regum vires infregerunt. Nam bellis Aſiaticis, quæ pro recuperanda terra, quam vocant, ſancta, ſuſcipiebantur, non tantum multæ hominum myriades perierunt, ſed etiam abſentibus Imperatoribus, ipſi Pontifices rem ſuam fecerunt, quæ omnia ſuperſtitio confirmabat: Nam aliâs vix fieri potuiſſet, ut tàm generoſa pectora intolerandam iſtorum hominum ſuperbiam & malitiam ferrent. Præterea cum potentia & opes ex eo genere ſunt, quæ divinitus conceduntur, quomodo probabit Bellarminus hæc tum dari, ſi Imperatores vel Reges Pontificem venerentur? Hæc nondum definita ſunt in conſilio illo, quod dicunt Romani Pontificis adulatores vicarium cum Domino ſuo commune habere. Et qui majori ſtudio ſuæ dignitatis obſervantes ſunt quàm Pontifices, & tamen hi ipſi non ſemper eodem opum & potentiæ gradu ſubſtiterunt. Priſci enim Epiſcopi nihil hujuſmodi habebant, quæ nunc hi ſucceſſores eorum habent & poſſident. Pipinus Rex Galliæ primus potentiam & opes Pontifici contulit: quare ex hoc fallaci & inconſtanti concluſione nihil ſolidum ſequitur. Si noſtra videamus & conſideremus tempora, non inveniemus,

nimus,eos ſemper qui ſedem Romanam coluerunt & venerati ſunt,potentia & opibus florentes fuiſſe: Exemplo eſt Regnum Galliæ, cujus quatuor Reges Valeſii ordine ſucceſſivo eximii Romanæ religionis cultores fuerunt, ſed quo & in quantas anguſtias illud continuis bellis devenerit, nulli non notum eſt. Quinam gravius afflixerunt Regnum illud, quod nunc continuos ferè quadraginta annos cum propriis ſubditis bellum irreconciliabile gerit,quàm ii, qui pacis & concordiæ autores & ſuaſores Regibus ſuis eſſe debuerunt:id quod Chriſtus & Apoſtoli feciſſent, ſi talis caſus ſuo tempore,rebus ita ſtantibus,incidiſſet. Falſum igitur eſt quod Bellarminus ait;nam non ſolum ſtatus Imperii ab iſtis Pontificum furiis eſt debilitatus,ſed etiam in ipſas perſonas Imperatorum Pontifices impune graſſati ſunt,iisque manus immiſerunt. Quàm ſceleratè Gregorius ſeptimus Hildebrādus ante dictus, Henrici Quarti vitæ inſidias ſtruxerit, Cardinalis Benno teſtis eſt: *Imperator ſolitus erat frequenter ire ad orationem ad Eccleſiam S. Mariæ,quæ eſt in monte Aventino. Hildebrandus autem cum per exploratores ſuos omnia ejus opera ſolicitè inquireret,locum in quo frequentius Imperator vel ſtans vel proſtratus orabat,notari fecit, & quendam promiſſa pecunia ad hoc induxit, ut ſupra trabes Eccleſiæ occultè magnos lapides collocaret, & ita aptaret, ut de alto ſuper caput orantis Imperatoris dimitteret, & ipſum contereret. Quod miniſter tanti ſceleris cum feſtinaret implere, & lapidem magni ponderis ſuper trabes aptare vellet, lapis pondere ſuo eum traxit, & fracta ſub trabibus tabula & lapis & ille miſer homo Dei judicio in pavimentum Eccleſiæ cecidit, & eodem lapide contritus penitus eſt.* Quis Henricum VII. Luzelburgenſem Imperatorem fortiſſimum veneno in Euchariſtiâ porrecto occidit niſi Monachus Florentinus,qui hâc artem à ſuo Magiſtro didicerat? Recentiora habemus exempla, quæ negari non poſſunt, & non in Reges hæreticos quos appellant, ſed in Catholicos admiſſa ſunt. Nam Reges, Reginas, & Principes Evangelicos impune licere occidere jamdudum apud illos pervulgatum laudabile & meritorium eſt. Henricus III. Rex Galliæ an non à Monacho cultello venenato occiſus eſt? An non ii,qui ſe Clericos dicunt,& Catholicæ fidei columnæ ſunt,prius Henricum hunc è regia exturbatum, tot tantisque conviciis & injuriis affecerunt, qualibus nunquam auditum, nunquam lectum Regem & quidē Catholicum à ſubditis affectum fuiſſe? an non ſtatuas, ſigna regia dejecta,in terram afflixerunt? An non Monachi armati, cohortes & ferè legiones ſicariorum duxere,atque in excubiis ſtetêre? cujus furoris flamines Romani non tantum approbatores,ſed etiam laudatores & hortatores fuerunt:imo Româ miſſi ſunt, qui factiones iſtas alerent, è quorum numero Bellarminus quoque fuit(ſi verum eſt,quod ſcribitur)ita ut jam nihil Luthero objicere queat, quòd in malos Principes duriùs invectus eſt: hi verò bonos & quidem Catholicos ita tractant, ut politici & regalis ſtatus potiùs everſores, quàm regnorum tranſlatores habendi ſint. Quid non proditionis &

Digitized by Google

nis & inſidiarum in Henricum IV. modernum Galliæ & Navarræ Regem moliti ſunt? Quidam è ſchola, eorum hominum, quorum non Jeſus ſed adverſarius Jeſu caput eſt, an non in ipſa luce hominum Regi ſuo manus inferre nefariè auſus eſt, eò quòd Regem, qui nōdum Pontificiam excommunicationem emeruiſſet, impune occidere liceret? certè Senatus inclytus Regni Galliæ perpetuam notam his Regicidis inuſſerũt, (etiamſi nunc loco non tamen animo reſtituti ſunt) dum eos, à quibus hæ diſputationes proficiſcuntur, tanquam peſtes peſtilentiſſimas & pernicioſiſſimas publica ſententia à Galliæ Regno exturbarunt, & in perpetuum expulerunt. Quo gravi præjudicio oſtenderunt etiam has Jeſuiticas ſcriptiones, in quibus de jure Magiſtratus Regum & Principum agunt, & neſcio quod jus Pontificum in eos defendunt, falſas, & de mendacio, imò ſeditione ſuſpectas eſſe. Et cum hæc ſententia in uno loco lata digna ſit, quę etiam in aliis omnibus, in quibus hi delinquentes reperiuntur (nam omnes idem ſentiunt & defendunt, & ſi poſſent, etiam exequerentur) executionem habeat, ſaluti quoque & paci publicæ conſultum eſſet, ſi omnibus aliis orbis Chriſtiani provinciis exire juſſi Romam ad Pontificem remitterentur.

Quod ut aliquando fiat, Deum, qui ordinem politicum inſtituit, & conſervat, quique ſolus regna transfert & potentes de ſede deturbat, ex animo oramus. Amen.

Deo soli laus et gloria.

W

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

rentiam atque obedientiam præſtitiſſe, in publicis Imperii ſubſidiis, oneribus & contributionibus æquo jure cum aliis Statibus uſos fuiſſe. Quis autem belli iſtius autor fuerit, certum eſt, illud primò omnium à Pontifice a lib. 17. ſubminiſtratum fuiſſe, cujus Bullam apud Sleidanum *a* legimus, cujus finis eſt. *Ut Deus exoratus benè vertat hoc bellum, quod Cæſar & ipſe* [Pontifex] *neceſſariò ſuſceperint ad extirpandas hæreſes, & reſtituendam Eccleſiæ pacem.* Fatetur igitur Pontifex à ſe non à Germanis hoc bellum authoritatem ſuam habuiſſe. Et hoc tum ita in confeſſo erat, ut & ipſi milites & tribuni id ita eſſe b Sleid. eodem libro. intelligerent. Sic enim Balthaſar *b* Gultlingus Wirtenbergici Ducis cõſiliarius, de reliquorum voluntate verba faciens ad ſui Principis militem. *Satanæ Vicarius*, inquit, *Pontifex Romanus, incendium excitare denuò cogitat, commilitones chariſſimi, quo Germania, quæ nobis ortum dedit omnibus, conflagret & funditus intereat. Huc nimirũ impellit & illud, quo veram religionẽ perſequitur, odium acerbiſſimum, & vindictæ quoq; ſtudium ob acceptam ſuperioribus annis calamitatẽ à Germanis, quando Roma capta fuit atq; direpta. Carolum itaq; Cæſarem potentiſſimum excitavit, ut in Principes noſtros arma ſumat, & certò nuntiatur, ſuperbum & nefarium Satanæ. Mancipium habere jam coactas tam equidem quàm peditum lectiſſimorum copias non mediocres, quas ad Cæſarem mittat.* Et certè Paulus III. tum Pontifex Romanus, nepotem ſuum Octavium Farneſium cum decem millibus peditum & quingentis equitibus in auxilium miſerat, qui dixiſſe fertur, cum ex Italia diſcederet, ſe tantam eſſe daturum ſtragem per Germaniam, ut in Lutheranorum cruore natare poſſit ipſius equus. Sed dicet Proteſtantes huic bello cauſam dediſſe: ſicut & is occidiſſe dicitur, qui cauſam mortis dedit. Hæreticos ſeſe eſſe & tum negarunt, & adhuc cõſtanter inficiantur, qui proteſtantes dicuntur. Sed tamen ita eſſe ponamus. Atqui Apoſtoli & ex his Petrus, cujus ſe ſucceſſorem Pontifex mentitur, non armis & bellis hæreticos oppugnabant, ſed alia via inſiſtebant, quã ipſi Imperatores, (etiamſi armis decorati ſint, ut Juſtinianus loquitur, & bella eis gerere liceat) poſtea ſecuti ſunt, Conſtantinus, Theodoſius, Carolus Magnus & alii, qui rei Chriſtianæ piè præfuerũt. Si Papa verus Apoſtolicus eſſet, ad hanc viam ineundã Imperatorẽ cohortari, & ſuo exemplo prçire debuiſſet. Hoc quoq; optimus ille Imperator ex poſt facto ſenſit, non armis tutandã hanc cauſam eſſe, quando iis ipſis, quos inſtigante Papa oppugnaverat, libertatẽ & pacem religionis cõcederet, ꝙ ſine dubio minimè facturus fuiſſet, ſi ſectarii, hæretici, ſeditioſi & tumultuũ auctores fuiſſent, qualiter nunc à paraſito Rom. tacitè denigrãtur. Hujus pacis beneficio Germania hactenus quieta fuit, qua felicitate nemo nos, qui etiam exteris regnis exemplo eſſe poſſumus, ſpoliare vult, ſi poſſet, quã ejus ſucceſſor, qui primi belli autor fuit, Jeſuitis & ejus generis hominibus tem promoventibus, & ſolem è mundo tollere conãtibus. Hæc accuſatio eſt adverſariorum, ſequitur Depulſio, ſic enim Bellarminus pergit. *Illud certè hiſtoricorum omnium literis ac vocibus teſtatum extra controverſiam eſt, nunquam magis potentia atq; opibus*

floruiſſe

floruiſſe Germaniam, quàm cum illi imperarent, qui ſedem Apoſtolicam inprimis venerabantur. Potuiſſet enim quis cogitare, etiam ſub Pontificibus imò & ab iiſdem bella geſta, Romani Imperii provincias devaſtatas, Imperatores ipſos à Papis oppreſſos, Germaniam miſerè afflictam fuiſſe, his ita occurrit Bellarminus, ut diximus. Sed quia hæc nuda aſſertio eſt, nullas vires habet: non enim in nuda aſſertione ſed in probatione rerum momenta ſubſiſtunt. Et hæc longè petita ratio eſt. Floruit Reſp. Romana, ut & alia regna Imperia etiam ſub Imperatoribus Ethnicis & profanis, quis inde de religione inferre velit, eamq; veram & Deo gratam fuiſſe contendet? Deus enim & hoſtibus ſuis benefacit. Sed & hoc falſum eſſe facilè demonſtrari poteſt: ſequamur ſtylum Bellarmini, & ad tempora Henrici Quarti veniamus, de quo ita Bellarminus a: *Hic primus ex Germanicis Imperatoribus cum Romanis Imperatoribus graves inimicitias geſſit, & ſi certis de cauſis Gregorium Septimum Pontificem oderat, auctoritatem tamen Romanæ ſedis ſuper omnes homines, atque adeo ſuper ipſos Reges & Imperatores nunquam negavit.* At hic ipſe Imperator, qui nulla in re peccaſſe ab hiſtoricis dicitur, quod & eventus demonſtravit, quàm quod jus ſuperioritatis ſuper Pontificem & collationes Epiſcopatuum ſibi debitas defendebat, in quo jus divinum & humanum pro ſe habuit, & omnium majorum ſuorum exempla tam Græcorum quàm Latinorum Imperatorum, à Papis excommunicatus, proſcriptus, ei Dux Suevorum Rudolphus oppoſitus eſt, unde tot bella & diſſenſiones animorum & viriũ natæ ſunt, ut ſi quis neget tum Germaniæ opes multùm imminutas & fractas fuiſſe, is bellorum civilium incommoda neſcit, quæ etiam nunc nobis ob oculos verſantur, & tantùm credit quæ Bellarminus dicit. Idem de temporibus Fridericorum Imperatorum primi & ſecundi dictum eſto. Quis unquam demiſſius à Pontifice veniã petivit quam Fridericus primus, quis Romanæ ſedis ſtudioſior, quàm idem Fridericus? At quot modis afflictus, proditus, à Papis fuit? Æterna memoria dignum eſt, quod Alexander III. in eundem Venetiis admiſit, cum bonus Imperator, falſa religione perſuaſus humiliter abſolutionem peteret, calcibus ſe feriri paſſus eſt, cum hoc elogio aſtantiũ monachorum ex Davidis Pſalmo a: *Super aſpidem & Baſiliſcũ ambulabis.* Hoc certè non eſt Germaniam opibus & potentia florentem facere: quomodo enim ſalva eſſe & florere poteſt Imperium, ſi Majeſtas Imperatoria pedibus conculcatur? Juriſconſulti hoc læſæ Majeſtatis crimen appellant, ſi Imperatoris ſtatua conſecrata violetur, quid de ipſa Imperatoris perſona dicemus, quæ ſancta & inviolata eſſe jure debet? Friderici ſecundi tempore hoc ſchiſma in Italia natum eſt, ut qui partes Imperatoris ſequerentur Gibellini, qui verò Pontificum Guelphi dicerentur, quæ diſtractio adhuc in hodiernum diem durat. Dici non poteſt quàm multo ſanguine hæc diſſenſio conſtiterit, & quæ adhuc Italiam, cujus, ut Henricus V. inquit: *Latæ provinciæ in ſocietatem regni Germanici fraterna pace juſtitiis ac legibus componuntur, inteſtinis diſſidiis continet.* Philippus Imperator etiamſi Pontificum odio preſſus

a lib. 1. cap. 12.

b Pſal 91.

& ferè oppreſſus, tamen Majeſtatem Imperii reliquam ita conſtantèr defendit ut eam etiam invito Pontifice ad ultimum uſque vitæ ſpiritum conſervaverit: diutiusq; ſervaſſet, niſi tàm fœdè cæſus fuiſſet. Ludovici Bavari hiſtoria ita illuſtris eſt, ut nulla ejus generis, quam hîc non intexuimus, qui cognoſcere eam vult, is apud hiſtoricos obviam habet. At quantus Imperator, cui ad ſummum nihil defuit? Atqui ut dictum, hi omnes ſedem Apoſtolicam venerati ſunt. Sed dicet Bellarminus, ſe de iis loqui, qui eam venerati ſunt *inprimis*. At quis major honos quàm Pontifici ſeſe uſque ad pedum oſcula, imò concuſſionē demittere? Quæ major dignitas quàm hominem tanquam Deum adorare, & pro Chriſti Vicario agnoſcere: ejusque excommunicationes tanti facere, ut abſolutionem magno ære redimas? Contrà, ſi rem rectè examinaverimus & cum veritate hiſtorica contulerimus, inveniemus, nullo tempore Germaniam, ſuper qua, ut Carolus in principio Aureæ Bullæ loquitur, Romani Imperii Majeſtas fundata eſt, infeliciorem fuiſſe & minus potentia atque opibus floruiſſe, quàm ſi imperaverint hi, qui omnia ad nutum & voluntatem Romanorum Pontificum fecerunt. Id quod tempora Rudolphi primi, Caroli Quarti, Wenceslai & aliorum arguunt. Nam primus præter aliorum Cæſarum donationes immenſas, & quarum tamen Papa capax non eſt, etiam toto exarchatu ceſſit. Putabant enim optimi Impp. ſe hoc modo rem gratam facturos Petro, qui neque vivus neque jam rebus humanis exemtus ejuſmodi dominia & potentiam poſtulat. Alter ita Imperium afflixit, ut Imperatori ferè nihil reliquum ſit, adeò ut, cum omnis potentia in Pontificem translata ſit, falsò Bellarminus, quem ex proprio allegato inſtrumento convincimus, contra glorietur, Germaniam ſub Pontificibus potentiâ floruiſſe. His immenſis donationibus Imperium debilitatum eſt, alio quoque modo Imperatorum Germanorum, & aliorum Regum vires infregerunt. Nam bellis Aſiaticis, quæ pro recuperanda terra, quam vocant, ſancta, ſuſcipiebantur, non tantum multæ hominum myriades perierunt, ſed etiam abſentibus Imperatoribus, ipſi Pontifices rem ſuam fecerunt, quæ omnia ſuperſtitio confirmabat: Nam aliâs vix fieri potuiſſet, ut tàm generoſa pectora intolerandam iſtorum hominum ſuperbiam & malitiam ferrent. Præterea cum potentia & opes ex eo genere ſunt, quæ divinitus conceduntur, quomodo probabit Bellarminus hæc tum dari, ſi Imperatores vel Reges Pontificem venerentur? Hæc nondum definita ſunt in conſilio illo, quod dicunt Romani Pontificis adulatores vicarium cum Domino ſuo commune habere. Et qui majori ſtudio ſuæ dignitatis obſervantes ſunt quàm Pontifices, & tamen hi ipſi non ſemper eodem opum & potentiæ gradu ſubſtiterunt. Priſci enim Epiſcopi nihil hujuſmodi habebant, quæ nunc hi ſucceſſores eorum habent & poſſident. Pipinus Rex Galliæ primus potentiam & opes Pontifici contulit: quare ex hoc fallaci & inconſtanti concluſione nihil ſolidum ſequitur. Si noſtra videamus & conſideremus tempora, non inveniemus,

niemus, eos ſemper qui ſedem Romanam coluerunt & venerati ſunt, potentia & opibus florentes fuiſſe: Exemplo eſt Regnum Galliæ, cujus quatuor Reges Valeſii ordine ſucceſſivo eximii Romanæ religionis cultores fuerunt, ſed quo & in quantas anguſtias illud continuis bellis devenerit, nulli non notum eſt. Quinam gravius afflixerunt Regnum illud, quod nunc continuos ferè quadraginta annos cum propriis ſubditis bellum irreconciliabile gerit, quàm ii, qui pacis & concordiæ autores & ſuaſores Regibus ſuis eſſe debuerunt: id quod Chriſtus & Apoſtoli feciſſent, ſi talis caſus ſuo tempore, rebus ita ſtantibus, incidiſſet. Falſum igitur eſt quod Bellarminus ait, nam non ſolum ſtatus Imperii ab iſtis Pontificum furiis eſt debilitatus, ſed etiam in ipſas perſonas Imperatorum Pontifices impune graſſati ſunt, iisque manus immiſerunt. Quàm ſcelerate Gregorius ſeptimus Hildebrãdus ante dictus, Henrici Quarti vitæ inſidias ſtruxerit, Cardinalis Benno teſtis eſt: *Imperator ſolitus erat frequenter ire ad orationem ad Eccleſiam S. Mariæ, quæ eſt in monte Aventino. Hildebrandus autem cum per exploratores ſuos omnia ejus opera ſolicitè inquireret, locum in quo frequentius Imperator vel ſtans vel proſtratus orabat, notari fecit, & quendam promiſſa pecunia ad hoc induxit, ut ſupra trabes Eccleſiæ occultè magnos lapides collocaret, & ita aptaret, ut de alto ſuper caput orantis Imperatoris dimitteret, & ipſum contereret. Quod miniſter tanti ſceleris cum feſtinaret implere, & lapidem magni ponderis ſuper trabes aptare vellet, lapis pondere ſuo cum traxit, & fracta ſub trabibus tabula & lapis & ille miſer homo Dei judicio in pavimentum Eccleſiæ cecidit, & eodem lapide contritus penitus eſt.* Quis Henricum VII. Luzelburgenſem Imperatorem fortiſſimum veneno in Euchariſtià porrecto occidit niſi Monachus Florentinus, qui hãc artem à ſuo Magiſtro didicerat? Recentiora habemus exempla, quæ negari non poſſunt, & non in Reges hæreticos quos appellant, ſed in Catholicos admiſſa ſunt. Nam Reges, Reginas, & Principes Evangelicos impune licere occidere jamdudum apud illos pervulgatum laudabile & meritorium eſt. Henricus III. Rex Galliæ an non à Monacho cultello venenato occiſus eſt? An non ii, qui ſe Clericos dicunt, & Catholicæ fidei columnæ ſunt, prius Henricum hunc è regia exturbatum, tot tantisque conviciis & injuriis affecerunt, qualibus nunquam auditum, nunquam lectum Regem & quidẽ Catholicum à ſubditis affectum fuiſſe? an non ſtatuas, ſigna regia dejecta, in terram afflixerunt? An non Monachi armati, cohortes & ferè legiones ſicariorum duxere, atque in excubiis ſtetêre? cujus furoris flamines Romani non tantum approbatores, ſed etiam laudatores & hortatores fuerunt: imo Româ miſſi ſunt, qui factiones iſtas alerent, è quorum numero Bellarminus quoque fuit (ſi verum eſt, quod ſcribitur) ita ut jam nihil Luthero objicere queat, quòd in malos Principes duriùs invectus eſt: hi verò bonos & quidem Catholicos ita tractant, ut politici & regalis ſtatus potiùs everſores, quàm regnorum translatores habendi ſint. Quid non proditionis &

nis &

Digitized by Google

nis & inſidiarum in Henricum IV. modernum Galliæ & Navarræ Regem moliti ſunt? Quidam è ſchola, eorum hominum, quorum non Jeſus ſed adverſarius Jeſu caput eſt, an non in ipſa luce hominum Regi ſuo manus inferre nefariè auſus eſt, eò quòd Regem, qui nódum Pontificiam excommunicationem emeruiſſet, impune occidere liceret? certè Senatus inclytus Regni Galliæ perpetuam notam his Regicidis inuſſerũt, (etiamſi nunc loco non tamen animo reſtituti ſunt) dum eos, à quibus hæ diſputationes proficiſcuntur, tanquam peſtes peſtilentiſſimas & pernicioſiſſimas publica ſententia à Galliæ Regno exturbarunt, & in perpetuum expulerunt. Quo gravi præjudicio oſtenderunt etiam has Jeſuiticas ſcriptiones, in quibus de jure Magiſtratus Regum & Principum agunt, & neſcio quod jus Pontificum in eos defendunt, falſas, & de mendacio, imò ſeditione ſuſpectas eſſe. Et cum hæc ſententia in uno loco lata digna ſit, quę etiam in aliis omnibus, in quibus hi delinquentes reperiuntur (nam omnes idem ſentiunt & defendunt, & ſi poſſent, etiam exequerentur) executionem habeat, ſaluti quoque & paci publicæ conſultum eſſet, ſi omnibus aliis orbis Chriſtiani provinciis exire juſſi Romam ad Pontificem remitterentur.

Quod ut aliquando fiat, Deum, qui ordinem politicum inſtituit, & conſervat, quique ſolus regna transfert & potentes de ſede deturbat, ex animo oramus. Amen.

Deo soli laus et gloria.

W

Biblioteca Naz. Roma Vittorio Emanuele

Digitized by Google

Digitized by Google

nis & inſidiarum in Henricum IV. modernum Galliæ & Navarræ Regem moliti ſunt? Quidam è ſchola, eorum hominum, quorum non Jeſus ſed adverſarius Jeſu caput eſt, an non in ipſa luce hominum Regi ſuo manus inferre nefariè auſus eſt, eò quòd Regem, qui nõdum Pontificiam excommunicationem emeruiſſet, impune occidere liceret? certè Senatus inclytus Regni Galliæ perpetuam notam his Regicidis inuſſerũt, (etiamſi nunc loco non tamen animo reſtituti ſunt) dum eos, à quibus hæ diſputationes proficiſcuntur, tanquam peſtes peſtilentiſſimas & pernicioſiſſimas publica ſententia à Galliæ Regno exturbarunt, & in perpetuum expulerunt. Quo gravi præjudicio oſtenderunt etiam has Jeſuiticas ſcriptiones, in quibus de jure Magiſtratus Regum & Principum agunt, & neſcio quod jus Pontificum in eos defendunt, falſas, & de mendacio, imò ſeditione ſuſpectas eſſe. Et cum hæc ſententia in uno loco lata digna ſit, quę etiam in aliis omnibus, in quibus hi delinquentes reperiuntur (nam omnes idem ſentiunt & defendunt, & ſi poſſent, etiam exequerentur) executionem habeat, ſaluti quoque & paci publicæ conſultum eſſet, ſi omnibus aliis orbis Chriſtiani provinciis exire juſſi Romam ad Pontificem remitterentur.

Quod ut aliquando fiat, Deum, qui ordinem politicum inſtituit, & conſervat, quique ſolus regna transfert & potentes de ſede deturbat, ex animo oramus. Amen.

Deo soli laus et gloria.

W

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google